

РИСТО ПОПОВСКИ

МИТОЛОГИЈАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ

МАКЕДОНЦИТЕ никогаш нема да се откажат од својата **МИТОЛОГИЈА** и од своето најстаро **ИМЕ** на светот - **"МАКЕДОНИЈА"**, кои имаат **ПАЛЕОЛИТСКИ КОНТИНУИТЕТ** најмалку од 77.000 години. Ние, **МАКЕДОНЦИТЕ**, знаеме дека многубројни праисториски и историски артефакти, а особено оние од таканаречениот **"архајски"** и **"класичен"** **МАКЕДОНСКИ ПЕРИОД** (камени, глинени и керамички плочки и садови; камени скиптри; скулптури; вазни; златни накити; македонски монети од сите македонски владетели итн.), кои денес ги красат музејските витрини во Лондон, Париз, Берлин, Минхен, Рим, Виена, Атина, Њујорк итн., им припаѓаат пред сè на Македонците, но и на целокупниот цивилизиран свет. Ова непроценливо македонско **археолошко, фактографско, лингвистичко, уметничко и друго КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО** ја предопредува **МАКЕДОНИЈА** како **"Земја на МА"** со најстара, најразновидна и најбогата **Македонска Цивилизација** во еволутивниот процес на сеопштата светска цивилизација.

Денешните **"господари на светот"** се обидуваат немилосрдно да ги присилат **МАКЕДОНЦИТЕ** да си го променат своето палеолитско име: **"МАКЕДОНИЈА"**. Од сите современи народи и држави само **Македонија** и **Македонците** не го промениле своето најстаро име на светот, а тоа ќе рече само тие во светот се со осведочен **ПАЛЕОЛИТСКИ КОНТИНУИТЕТ** и **ИДЕНТИТЕТ** и затоа исклучително само тие имаат право да се идентификуваат со творештвото на своите македонски предци и со нивните непроценливи **МИТОЛОШКИ** и **ИСТОРИСКИ АРТЕФАКТИ**, кои ја откриваат и докажуваат вистината за објективниот свет на творците и корисниците на незапирливата **Македонска Цивилизација**. Денес владетелите и моќниците на преобразливиот свет сакаат да го снеса македонското име и **"МАКЕДОНСКОТО ПРАШАЊЕ"** за да можат тие и нивните сојузници да задржат сè што македонско приграбиле: **ТЕРИТОРИЈА, ПИСМЕНОСТ, ЈАЗИК, КУЛТУРА**, непроценливи **АРТЕФАКТИ** и сè што како **КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО** создаде и создава македонскиот Човек во текот на **Македонската Цивилизација**. Новосоздадените држави и народи на територијата на некогашната огромна праисториска **Зета МАКЕДОНИЈА** треба да ја знаат и ценат вистината за најстарите во светот: **МАКЕДОНСКА МИТОЛОГИЈА, МАКЕДОНСКА ПИСМЕНОСТ, МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК, МАКЕДОНСКА КУЛТУРА**, односно **МАКЕДОНСКИ ИДЕНТИТЕТ** и **МАКЕДОНСКА ЦИВИЛИЗАЦИЈА**.

ISBN 978-608-65008-6-3

РИСТО ПОПОВСКИ • МИТОЛОГИЈАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ

РИСТО ПОПОВСКИ
МИТОЛОГИЈАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ

ИЛ (ИЛЕ), БОГОТ НА СОНЦЕТО

Издание по финансиски го поопомогнаа:

„МАКЕДОН БЕТОН“ - СКОПЈЕ

КАРДИОХИРУРГИЈА „ФИЛИП ВТОРИ“ - СКОПЈЕ

Издавач:

Ангелина Маркус

За издавачот:

„Макформ“ - Скопје

Компјутерска обработка

и подготвка за печат:

Бојан Симовски

Корица:

Ристо Поповски

Печат:

„Бимс компани“ - Скопје

Тираж:

600 примероци

РИСТО ПОПОВСКИ

МИТОЛОГИЈАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ

Скопје, 2 август 2010 година

Книџаџа ја посвећувам на починалиите Александрови ђоџомци:

*Мајка ми Менка, џаџко ми Сџојан
и моите џлеменски браќа
Пандил Косџурски и Симе Пандевски*

ВОВЕД

ПОТЕКЛОТО, ЕТНОГЕНЕЗАТА И РАНАТА МИТОЛОГИЈА НА ДРЕВНИТЕ МАКЕДОНЦИ

Македонците се најстариот народ во денешна Европа. Погледнете во Библијата. Македонија е запишана 38 пати, додека сите други денешни држави ги нема, бидејќи се вештачки творби и политички опции на денешна Европа. На некогашната македонска почва, поточно на Македонскиот Полуостров, кај местото Камени Гумна во пештерата „Црвени Стени“ (денес позната како „Петралона“) е пронајден череп на белец, Македонец, стар околу 600 000 години. Овој Македонец е првиот Македоноид пронајден во Македонија и на Македонскиот Полуостров и сведочи за експанзијата со која се насели поголемиот дел на планетата Земја.

КАКО СЕ ШИРЕЛЕ ЛУЃЕТО НА ЗЕМЈАТА?

Не е точно познато кога за прв пат Бог ја населил Земјата со луѓе. Ова прашање, веројатно, никогаш нема ниту да биде одговорено.

Почетоците на луѓето се завиткани во темнина и е многу тешко во оваа темнина да се најде јасна линија и потпорна точка за валидни претпоставки. Со сигурност може да се тврди дека најстарите познати пронајдоци на Македонскиот Полуостров, во Црвени Стени (Петралона), докажуваат дека Македоноидот што се појавува најмалку пред околу 600.000 г.п.н.е., се раселил околу 75.000 г.п.н.е. и од северниот брег на Средоземното Море, од Македонскиот Полуостров, емигрирал кон денешна Западна Европа, во пределите на северниот Атлантис, поточно од Мас де Азил, па сè до Урал, кон Средна Азија, јужниот брег на Средоземното Море и дел од Африка.

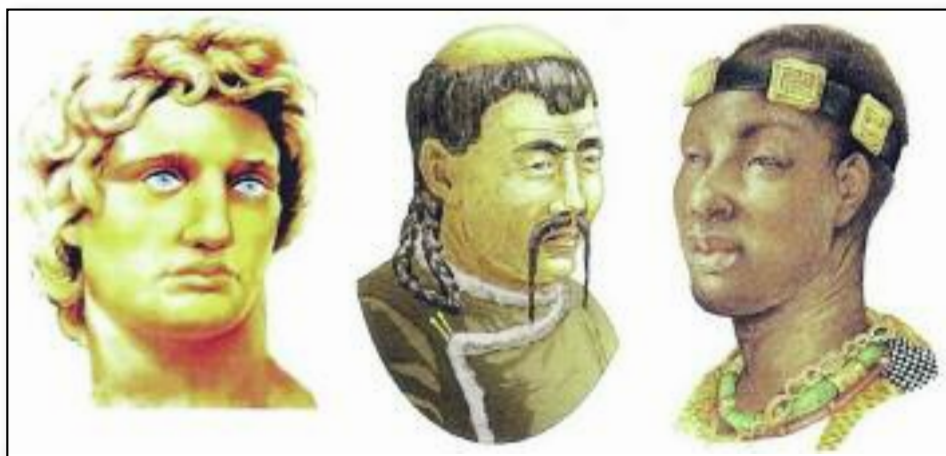
Пред околу 75 000 г.п.н.е. Монголоидите почнале, преку тогашниот земјен мост што и денес го дели кружниот прстен на Азија од Америка, да го населуваат новиот свет. Преку западниот брег на Северна Америка, човекот стигнал во Средна и Јужна Америка. Пред околу 50.000 години и Австралија била населена преку Азија.

Пештерата во Црвени Стени (Петралона) каде што е пронајден черепот
на Македонците од пред 600 000 години

Ширењето на расите низ планетата Земја

Македонидој

Монголоидој

Црноидој

Кон оваа македонска група припаѓаат сите Европеејци, Хамитиите од Северна Африка, Семитиите и предните азијатски народи од Индија. Меѓу нив се исто така и Американците, Австралијанците и други.

Централна Азија и Северна Кина се нивната татина и Индијците во Америка потекнуваат од Монголоидите. Сите нив е својствено широко рамно лице. Нивните коси очи се должат на монголската фалта.

Црните се наоѓаат преку во Африка, јужно од Сахара. Нивните усни се дебели а косите каправа. Во жешката клима, темната боја на кожата им е заштита од силното сонце.

ЧОВЕЧКИТЕ РАСИ

Сите луѓе на Земјата припаѓаат на некој вид. Сите ги имаат типичните човечки својства, телесната градба, дух и чувства. Сепак, луѓето надворешно изгледаат сосема различни. Денес постојат неколку човечки раси, пред сè врз основа на бојата на кожата, својствата на косата и формата на лицето.

Монголоидната раса има мазна црна коса, жолта до кафена кожа и очи во форма на бадем. Тие пред сè се раширени низ цела Азија. Исто така првобитните Американци, Индијанците, припаѓале на оваа раса.

Македоноидите, т.е. **белата раса**, веројатно, етимолошки значи „*Македон кој оди*“. **Македоноидот** пред сè е со светла кожа, има руса, жолта, кафена или црна коса и прилично тркалезни очи. **Македонците** се народот на денешна Европа, Северна Африка и околу Јужното Море.

Црноидот е црната раса која потекнува од Африка, а има темна кожа, кадрава коса и често испакнати усни.

Не постои чиста раса, бидејќи луѓето со текот на времето секогаш се мешале, но пред сè не постои раса, која е над другите раси.

Така човекот ја населил целата Земја. Подоцна, со текот на времето, откако бил откриен огнот, човекот почнал да се пробива и во студентите климатски зони.

Различните климатски услови, каде човекот се вдомил, се една од причините за формирањето на трите најважни расни групи, од кои денес настанале повеќе подвидови.

Ареалот во кој се населил **Македоноидот** се протега од *Ајланиј* - *скиој* *Океан* иместото **Мас де Азил** кај француските *Пиринеи* па сè до *Балтичкото* *Море* и од најсеверниот дел на *Урал*, каде е регистрира-

но местото наречено **Мамуѝ - ска Колиба** и се пронајдени повеќе артефакти од мамутски коски, па сè до *Индија* и *Јужна Африка*, каде во пештерата **Бломбос** е најдена една амајлија, која, всушност, е еден вид денешен модерен чип за компјутери, полн со текстови и пораки од нашите **МАКЕДОНСКИ ПРЕДЦИ**, кои се напишани на **МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК** и се датираат со околу 75.000 г.п.н.е.

Ова откритие е вистинска „**АТОМСКА БОМБА**“ во **НАУЧНИОТ СВЕТ**. Оваа амајлија јас ја открив во едно списание и интуитивно почувствував дека има нешто заедничко со Македонија, па затоа веднаш по *Интернет* му ја испратив на најеминентниот македонски истражувач - генијалниот **Васил Иљов**, кој успеа за околу два месеци да ги дешифрира изгравираниите содржини и да потврди дека тие се напишани на најстар **МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК** и со најстаро **МАКЕДОНСКО ПИСМО**.

Целокупната семантика и естетска композиција, фактички, изнедадува со исклучителната техника употребена во таа, според него, најстара **МАКЕДОНСКА ПИСМЕНА ТРАДИЦИЈА**. **Васил Иљов** ги прочита најстарите напишани **МАКЕДОНСКИ НАТПИСИ**. Тој ги чита нив како

Горе: Во пештерата Бломбос во Јужна Африка која се смета како лулка на светската цивилизација пронајдена е една амајлија. Таа е полна со древни македонски писмо, еден вид современ чип, пораки оставени од нашите прадедовци.

Доле: Францускиот археолог Едуар Пиет 1827-1906, ја пронајде мамутската коска кај Мас де Азил, во северна Франција. По проценка на светските стручњаци коската е стара околу 21 000 години, а на неа женијалецот Васил Иљов успеа да открие и да дешифрира старо македонско писмо со кое е напишано името на Божјата мајка МА и ИЛ (ИЛЕ) богови на Сонцето.

да живеел во времето кога тие се пишувани. Неговите најнови откритија на овие натписи се со старост најмалку од 77.000 години, 40.000 г.п.н.е.; некои 13.000 - 11.000 г.п.н.е. или поинаку речено со околу 75.000 г.п.н.е.; 40.000 - 30.000 г.п.н.е.; 19.000 - 14.000 г.п.н.е. или 15.000 - 11.000 г.п.н.е. Во однос на последните развојни фази на *Палеолиџоџи*, кои ги има објавено во статијата „*Најстари сведоштва за македонската писмена традиција*“ („Македонија“, бр. 21.639 од 16 март 2009 година), треба да се истакне дека тој уште во трудот „*Незаширлива Македонска Цивилизација*“ (Македонија, Илустрирана ревија за иселениците од Македонија, Бр. 588 - 589, 15 декември 2000 - 1 јануари 2001, стр. 74) пишува:

„*Археолошката лингвистика за последните десет години презентирала повеќе писмени споменици од крајот на мезолиџот и почетокот на неолиџот, кои се напишани на древен македонски јазик и со древни македонски азбуки („јавна“ и „тајна“), а со тоа во писмената традиција го осведочи најстариот суштирај за сите подоцнежни дераивни јазици и азбуки не само на Македонскиот Полуостров (Балканот), туку и пошироко во светот*“.

Со тоа научните откритија на дешифрирањето на најстарото македонско писмо се однесува на имињата, боговите и пораките од областа на митологијата не само од неолитот, туку и од палеолитот каде што се зачнати најстарите корени на многу појави, објаснети со митолошките традиции од Македонија.

Меѓутоа, најновите дешифрирања од **Васил Иљов** на „*написи од артефакти на палеолиџската праисторија на македонската писмена традиција* (околу 75.000 г.п.н.е.; 40.000 - 30.000 г.п.н.е.; 19.000 - 14.000 г.п.н.е. или 15.000 - 11.000 г.п.н.е.) ја збогатуваат фактографијата на археолошката лингвистика и го утврдуваат најстариот македонски јазик на македонската зетска заедница како прајазик кој се говорел на територијата на **ВЕЛИКАТА ЗЕТА МАКЕДОНИЈА**“, од северниот Атлантски Океан до Урал и од Балтичкото Море до Јужноафриканските простори, односно до пештерата **Бломбос** на брегот на Индискиот Океан.

Како многу важна етапа од развојот на **МАКЕДОНСКАТА ЦИВИЛИЗАЦИЈА**, г-дин **Васил Иљов** го истакнува и следното:

„Во целокуќниот еволутивен процес, древните македонски племиња во времето на палеолитот имале заедничка митологија во која е освечена доминацијата на куќите на боговите на Сонцето Ил (Иле) и Космосот и на куќите на Ма - Големата Мајка Богинка; имале заеднички јазик и заедничка говорна територија; имале најстарио општествено уредување во форма на земање во рамките на великата Земја Македонија; имале заедничко име, заедничко македонско фонетско писмо, одделни македонски зборови - писари и висок степен на македонска култура во рамките на еволутивниот процес на најстарата фаза на Македонската Цивилизација од пештерата **Бломбос** во Јужна Африка до **Магда-лен** и **Мас де Азил** на Пиринеите и Мамонтоваја Курја на Урал во Русија.

Горе:
Големата Мајка МА

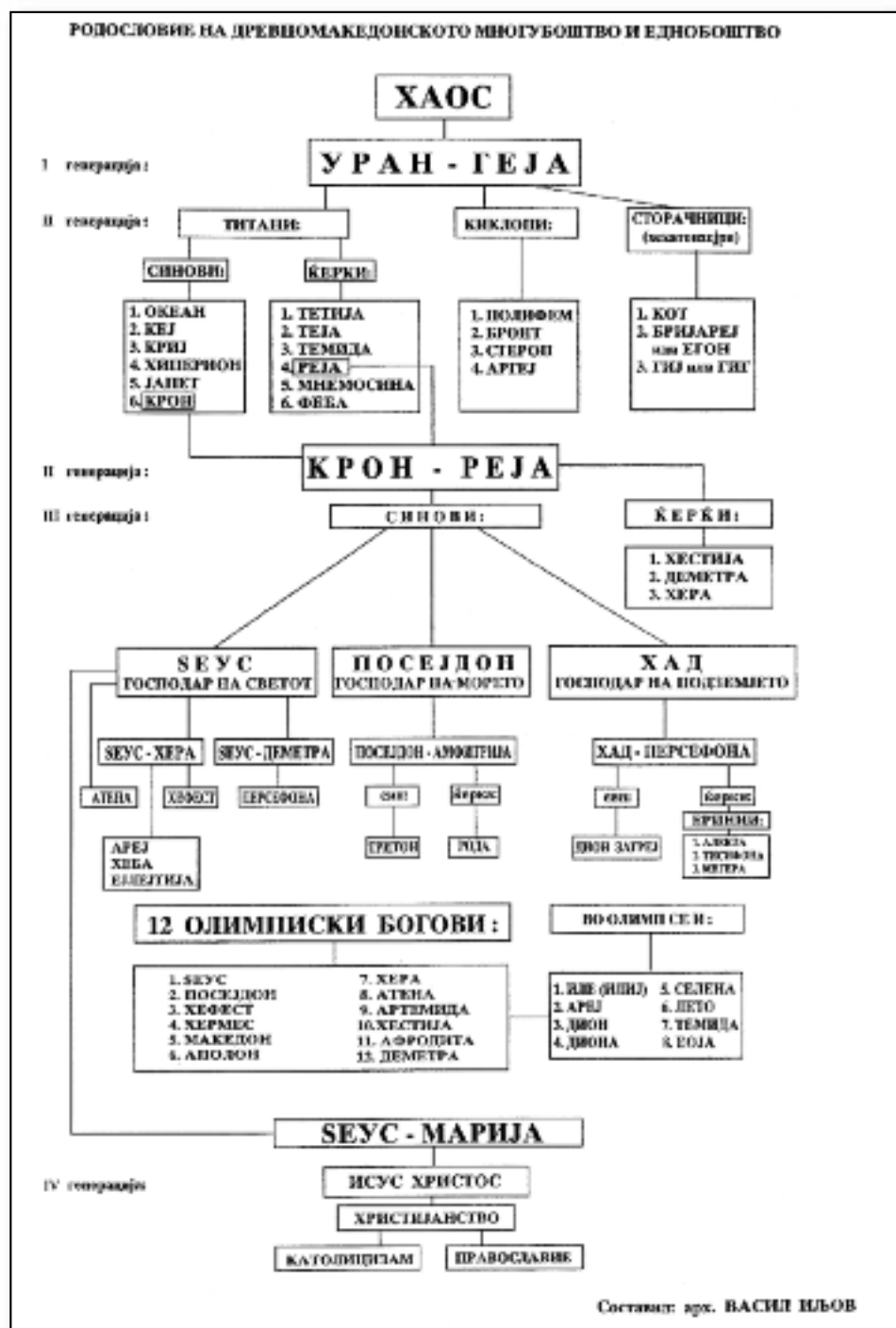
Доле:
Богот на Сонцето
ИЛ (ИЛЕ)

Реконструкција на Мамујската колиба на Урал во Русија

таму е запишано дека на почетокот беше еден народ со еден говор, а сега знаеме и со едно писмо – македонско. Сега ни станува сè појасно зошто Македонија и Македонците од толкава голема Македонска Империја, од страна на Европа, се сведени на неколку квадратни километри. При создавањето на вештачките држави на Македонскиот Полуостров во 1830 година, на македонска територија беше создадена вештачката држава Грција, со што се изврши најголемиот геноцид врз домородното македонско население. Денес оваа вештачка европска творба по налог на својата „мајка“, бара на најшовинистички и фашистички начин, Македонската библиска земја и народ да си го промени името и идентитетот. Јас во оваа книга нема да пишувам како Европа ги создаде вештачките држави на Македонскиот полуостров, тоа ќе го направам во следните мои книги, ниту за најраната фаза на **МАКЕДОНСКАТА МИТОЛОГИЈА** поради фактот што таа сè уште не е целосно и доволно истражена и бидејќи за неа многу малку се знае. Јас ќе пишувам за поновото време, за **УКРАДЕНАТА МАКЕДОНСКА МИТОЛОГИЈА** која сакам да му ја вратам на мојот **МАКЕДОНСКИ НАРОД** затоа што таа само нему му припаѓа. Повеќе за праисториските откритија секој читател може да види на Интернет под **Васил Иљов** или посетувајќи ја неговата веб страница: <http://www.unet.com.mk/ancient-macedonians>.

МИТ, МИТОЛОГИЈА

Зборот митологија се состои од два дела: Мит и логија.

Зборо >мит< доаѓа од лексемата митос која има значење на; бајка, расказ, сказна за настани од животот на натприродните и божествени битија, богови, херои, вили... кои дошле на Земјата, работат и живеат како луѓе, со кои се дружат и заедно со нив вршат големи, јуначки подвизи.

Зборо >логија< логос, збор, поим, знаење, наука.

Зборот митологија означува; учење за боговите и хероите, особено од најстарите времиња, од антиката, од Стариот завет.

Митологијата е скриената историја на Светот.

Легенди: Значењето на митологијата за древна Македонија е јасно покажано преку темите на најраните епски поеми. Во VIII век пред Риста, поетот Хомер го напишал првиот поетски еп: „Илијадата и Одисеја“. Легендите раскажуваат за вистински настани и народи, но содржат исто така и нереалистични елементи: средби на смртниците со боговите, надчовечки дела на јунаците, магија и ужаси. Постојат повеќе можни причини за ова мешање на реалноста и фантазијата. Настаните во Илионската војна се случиле четири века пред Хомер, во едно време, во кое македонскиот свет бил завладеан од кралеви, кои пак живееле во раскошни палати, заштитени со силни, големи зидови. Иако ова кралство носело со себе и кралска култура, неговите жители не успеале да утврдат пишана литература, па така поетите по устен пат ги пренесувале јуначките дела на личностите од Илион од генерација на генерација. Оваа поетска уметност требало да го забавува со зборови кралскиот двор. Заради тоа не е чудно, што поетите ги пишувале своите песни и ги украсувале со митски приказни за богови и ужаси.

„Чисти“ митови: Поетот Хесиод, современик на Хомер, ја напишал „Теогонијата“ во која што за прв пат се спомнува македонската верзија на создавањето на светот и неговите титани, богови и смртници. Се претпоставува, дека постоеле многу различни изданија, кои што со текот на времето биле препишувани се повеќе и повеќе. Иако песната на Хесиод во основа била една семејна приказна за боговите, поетот ја прекратил еднаквоста на неговите раскази преку „чистите“ митови и митовите

што директно се однесуваат на религијата и култот. Хесиод, на пример, го опишува митот за Прометеј, најраната врска помеѓу луѓето и боговите и ја „објаснува“ природата на принесување животни како жртви во религиозниот култ на Македонците. Некогаш постоело едно „златно доба“, во кое смртниците и боговите живееле заедно на земјата, среќни и во хармонија. Мајката Природа створила се што му е потребно на човекот, а на човекот не му треба да работи. За жал, со текот на времето луѓето станувале пољубопитни и подготвиле бродови, кои што се враќале натоварени. Ова ново кралство морало да биде заштитено, па така околу нив биле издигнати високи зидови. Мајката Земја се исклучила и сега луѓето почнале да ја истражуваат земјата според нејзините богатства. Кога го виделе боговите сето ова, се повлекле на небото. Според македонецот Хесиод, македонската култура опстојувала во залезот на златната доба. Но за овие митови постои и една педагошка основа: Хесиод сакал со својата песна да ги советува кралските слушатели, да ги отфрлат власта и немирите, како би можело златната доба, со еден нов залет, што подолго да се задржи во животите на луѓето.

Народни сказни: Како што и веќе самото име кажува, сказните се митски приказни, кои имаат за цел да го претстават обичниот човек, надвор од големите градови и палати. Главни ликови во тие приказни најчесто биле обични мажи и жени, сосема спротивно од поетските митови, во кои главни ликови биле принцови и принцези. Сказните требало да воспитаат и да предупредат, а не да бидат религиозни. Митовите биле раскажувани на еден уметнички пишуван начин. Сказните биле предавани со прости зборови и едноставни мисли.

Дали Македонците самите си верувале во сопствените митови, тешко е да се каже. Во класичната епоха (петти век пред Риста) македонските држави се развиле во покомплексни социјални структури на племето. Во кралските градови постоело многу развиено образование. Тоа не ги опфаќало само митските приказни и легендите, туку исто така се студирало и филозофија. Во овие кругови, митовите важеле за едвај висинити, но понатаму во сите писма се укажувало на нив.

За нашите познавања во врска со македонските митови, најзаслужна е македонската литература, но речиси во ниту едно дело не можеме да најдеме еден целосно напишан мит. По примерот на Хомер и Хесиод,

Сребрена монетица со портретот на Александар Македонски и на Сеус (Зевс). На монетицата, е прикажан Александар во лавовска кожа, по примерот на Херакле. На грбот на монетицата е претставен Сеус со орел. Како Херакле, така и Александар ѝвргел, дека е син на Сеус. За да го претставуваат во висшинска светлина и да му изработат портрети, Александар изнајмил само двајца уметници: вајарот Лисий и сликарот Апел, коишто во своите работилници работеле и најчесто го претставувале љубивиот Александар, како мускулест маж или како младо момче со лавовска кожа на себе.

релативно подоцна, започнало утврдувањето на македонската литература и тоа, во еден период кога митовите и легендите биле доста познати. Подоцна, авторите можеле на нивните јавни читања да ги прошируваат своите знаења и со тоа да се концентрираат на помалку познатите митови или делови од митови. Ова ги охрабрило авторите, по што некои од нив започнале да ги препишуваат митовите, да им даваат сосема нов крај и некои од ликовите сосема различно да ги претставуваат. Овие промени не биле само едноставни варијанти на пишаното, туку со тоа се раз-

вила и една социјална промена. Поетесата Сафо од Лезб го бранела држењето на Елена, додека авторите од редот на мажите најмногу ја критикувале Илионската војна, бидејќи во неа гледале женска слабост, па дури и разврат. А трагичарите материјалот за своите дела го црпеле од актуелните проблеми на нивното живеење.

Легендарните кралеви често биле опишувани како современи тирани, кои ја заплашувале новата демократија во Пела.

Македонските поети ги употребувале митовите како забавни приказни, за да го привлечат вниманието на публиката, без притоа да внимаваат на можноста за испреплетување на актуелните односи. Од XIX век па наваму споредбата на митовите и испитувањето на легендите станале сериозна академска дисциплина и некаде во последните декади на столетието биле утврдени многубројни заеднички работи во митовите на многу народи, дури и во индиските. Македонскиот јунак Херакле бил споредуван со индискиот Сисуала: овие јунаци поседувале премногу сила уште од нивното раѓање, имале еден Бог за помош, друг за непријател, но и двајцата бесмртници во тој период добиле голема помош од смртник. Така Херакле му го дал на Филоктет своето магично стапче, кој пак со него го запалил огнот за неговатаклада. Сличностите биле толку многу очигледни, што дури научниците започнале да говорат за една заедничка, индомакедонска култура. По Илијадата и во Библијата сретнуваме македонска митологија како што е создавањето на светот, воскреснувањето и други чуда.

XX век со себе си носел и свои митови. Популарните комични ликови како Супермен и Супердевојката наликуваат на некој начин на старите македонски ликови. Постоењето на Супердевојка е благодарение на Дијана, ќерката на Хиполит, која била кралица на Амазонките. Нејзиниот креатор Чарлс Мултон ја претставил на публиката во 1941 година со следните зборови: „Конечно, во машкиот свет, свет исполнет со омраза и војни, се појави една жена, која проблемите на мажите ги правела играчка. Сто пати подобро, побрзо и посилно од било кој спортист се бори против неправдата и лошото. Полна е со љубов како Афродита, умна како Атина, брза како Меркур и силна како Херакле. Позната е само како Супердевојка!“

Во поглед на исклучителната моќ, современите ликови се поистоветуваат со нивните антички „колеги“. Македонскиот јунак Ахил бил не-повредлив (до убодот во петата), а исто и Супермен е неповредлив (само еден мистериозен гас криптон може да го победи). Благодарение на ваквите слабости, можел и обичниот читател да се поистовети со јунаците и супериорните. Јунаците веднаш се вљубувале во оние кои што ги спасувале. Така, Персеј се оженил со Андромеда, којашто ја спасил од една страшна неприлика на море; и Супердевојката се вљубила во еден пилот, на кого му го спасила животот во една авионска несреќа.

Македонците од обичните смртници правеле бесмртни јунаци. Александар Македонски умрел во 323 година пред Риста, но подигнал кралство кое се протегало од Македонскиот полуостров па се до северна Африка, Мисир (Египет) и Индија. Како неговиот пример Херакле, Александар се сметал себе си за син на Сеус, а својата божественост ја докажал со херојските дела. По својата смрт, од

Александар Трети Македонски

еден вистински крал станува митски крал и за младите македонски владетели во Пела и Рим тој бил митски крал, од кого дури го презеле и начинот на носење на фризурата и облеката.

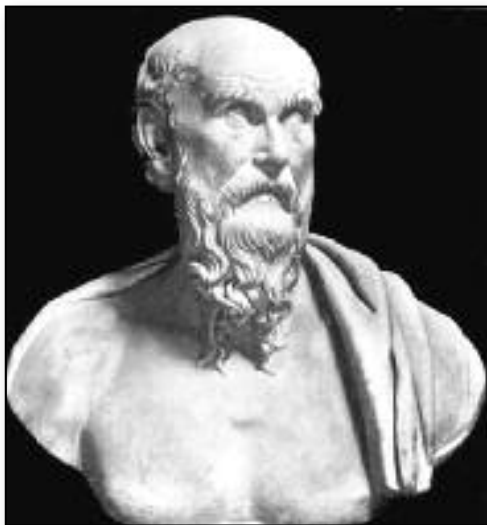
Митовите за раѓањето на боговите, нивните дела и моќ кои се пренесувале на божествените потомци во неколку генерации, титаните, олимписките богови, музите, нереидите, митските кралеви... сите тие ја

исполнувале содржината на македонската митологија од создавањето на светот до денес. Многу од митовите се потврдени од историските настани. Македонската митологија и претходно македонската историја со влијание на сите светски настани.

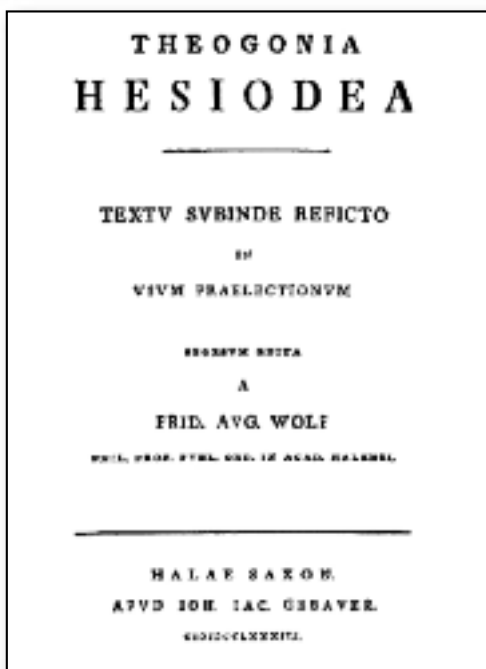
Раѓањето на боговите

Најраниот и најдолгиот извештај за настанокот и раѓањето на боговите е објаснет во поемата Теогонија („Раѓањето на боговите“) на Хесиод.

Поетот Хесиод живеел во 8 век пред Риста, во време кога Македонците веќе го поседувале писмото. Мора да тргнеме од тоа, дека песните во оваа поема биле усно пренесувани од генерации на генерации. Како и кај останатите македонски митови и од овој имало повеќе различни варијанти на приказната, но во секој случај Хесиод претставува добар извор за понатамошните идни поети. Постои една интересна паралела меѓу митовите на Хетите и Вавилонците, чии што литературни примероци постоеле 5 века порано. Најновите археолошки и литературни истражувања посочуваат на еден уште потесен контакт меѓу Македонија и Ориентот. Денес сме сигурни, дека Хесиод и двете страни ги користел

Хесиод

како извор: македонскиот и ориенталниот. Во македонската митологија не постоело *creatio ex nihilo*. Земјата и небото настанале од хаосот, кој што го носел животот. На почетокот, хаосот бил една огромна празнина, еден неизмерлив светски простор без форма и светлина. Првите суштества што ги создал Хаосот биле Геа (Мајката Земја) и Ерос, Бог на родовата, половата љубов, најубавиот помеѓу смртните богови, кој што ги распоредил деловите и завладеал со духот на сите богови и луѓе. А Геа го родила Уран, челник на небото. Од хаосот настанале исто така Ереб, неосветлената темнина на длабочините и Нокида, ноќта облечена во облека, проткаена со црни и разновидни конци. Со Ереб, Нокида му ја покажал на Ајтер највисоката небесна светлина, денот.

Раѓањето на Титаниите

Геа го родила Уран (Небото) за да може да ја прегрне и да може да има сигурно место околу боговите, а Уран ја покрил со својата облека од црн сомот и скапоцени камења. Геа ги родила и големите планини, на кои живееле боговите, нимфите, а исто така и пустото, пенливо море Понт, кое го родила без зачнување со Ерос. На својот син, Уран му ги родила шест ќерки: титанките Тетија, Теа, Темида, Реа и Мемносина, сеќавање, чувар на митовите и Феба со златен венец, големо божество, кое се врти околу земјата. И понатаму му родила на Уран уште шест сина. Титаните: Океан, Кеј, Криј, Хиперион и Лапеј и како најмлад Крон, лошиот син, кој го презирал татка си, а требало да го почитува. Потоа, Геа му ги родила киклопите на Уран, со по едно тркалезно око на челото и со имиња што означувале светкање и грмење: Полифем, Стеропеј, Бронтеј и Аргеј. Овие подоцна ги имитирале моќните светкања на Сеус (Зевс). Подоцна на Уран му родила три сина, огромни суштества со сто раце и педесет глави: Котеј (одбивниот, антипатичниот), Бријареј (силниот) и Гиеј (оној што дели). Нивниот татко ги мразел, па затоа ги оттурнал во кругот на својата мајка Геа и се израдувал што нејзиното тело се искривило од болки.

Разочарана, таа направила огромен срп од огнени камења, им го покажала на своите синови и рекла: „Деца мои, сакате ли да го казните вашиот татко за неговото срамно дело?“ Младиот Крон одговорил: „Јас

Геа (Мајката Земја)

не се плашам од мојот побелен татко. Ќе го направам тоа, бидејќи тој заслужува казна за неговото срамно дело“. Геа, тогаш, му го објаснила нејзиниот план, му дала срп во рака, добро го упатила околу ова лукавство и го одвела на едно место, кое било идеално за заседа. Кога вечерниот Уран дошол со Нокида (ноќта), ја опколил Геа, Земјата, легнал веднаш над неа и ја покрил со неговата црна облека, која била проткаена со свет-кави камења. Кога Уран лежел над Геа, синот тогаш, од заседа, посегнал по српот и со десната рака му ја исекол машкоста и ја фрлил зад него. Кап-

ките крв, кои што паднале на земјата, Геа ги „уловила“ и од нив се родила Еринија, женскиот подземен дух на одмаздата, Алекта („оној кој ни - когаш не простува“), Тисифона („оној кој се одмаздил за убиството“) и Мегера („завидливата“). Делот на Уран, паднал во морето и потоа испливал на кипарскиот Паф, каде од пената, во присуство на Ерос, Љубовта и на Химер се изградиле родовите желби и така и се родила и Афродита, богинка на љубовта („онаа која што е од пена родена“). Во лутина, Уран на своите деца им го дал името Гиганти.

Нокида и нејзиниите деца

Нокида, богинката на ноќта е една од првите божества, кои што произлегле од хаосот, ги родила моќните и кобни персонифицирани суштества како Танатида (ангел на смртта за смртниците), Хипној (сон), Морида (персонификација на судбината), Керида (несреќа и пропаст), Немесида (богинка на казнувањето за лошите дела и одмазничка на оние кои што љубат без срце), Ерида (расправија), Гераида (абортусот на вечерта којшто секогаш заканувачки пливал над луѓето), Момој (бог на зајадливоста и исмејувањето), трите Моириди (богинки на судбината) и други.

*Нокида,
богинка на ноќта*

*Нереј, Дориса и Океан иројив Тијанијје.
Наоу оу Перџамон оу II век иреу Рисѿа изложен
во Берлинскиој музеј.*

Нереј

Понт, морето и Геа, земјата, ги создале боговите на морето. Нив - ниот син Нереј, најстариот бог на морето, постар и од Посејдон, со Дорисида, Океанидата, им се родиле педесет ќерки, Нераида, милата богинка на морето, на пр. Спејоида („онаа која што живее во пештера“), Хипоноја („која била брза како кобила“), Геатеа („еднаквата на Афродита богинка на морето“), Халимеда („советодавната богинка на морето“) и Еуарна („богинката на песокот“).

На Понт и Геа им се родил големиот и најстар бог на морето Таумантеј („чудо“), кој што се оженил со Океанидата Електра, ќерка на Океан. На Таумант и Електра им се родила Ирисида (со брз чекор и голем лет, гласничка на боговите, еднаква на виножитото) и Харфите, богинки, кои биле брзи како ветерот. Овие богинки интервенирале во судбината на смртниците.

Децаџа на Кеџоида и Форкие

Брат на Таумантеј бил Форкие, најстариот од морето, кој се вљубил во неговата постара сестра Кетоида, со убавите образи, и со неа ги добил: трите зли сестри Граите, „старите дами“: Енџоида (воинствената), Пемфредоида (каприциозната) и Дајноида (страшната) како и трите Горгони: Стајноида (силната), Еурвалеида (онаа која напреднува, продолжува) и Медуза (владетелката). Овие страшни фигури живееле на запад од островот на Океан. Од трите сестри, Медуза била смртникот. Еден ден Посејдон, богот со темни кадрици, легнал до смртната Медуза во меката трева, под пролетните цвеќиња и ја забременил. И таа му родила деца, која никогаш не смеела да ги види, бидејќи Персеј и го одзел најглавното, кое го

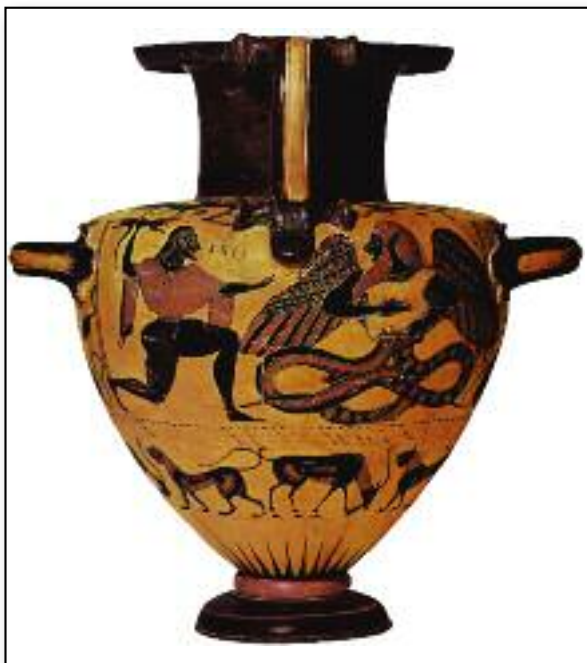

Триџон и Форкие

подарил на некој крал. Од нејзиното тело произлегле таинствената Крисаорида (златниот меч) и таткото на триглавиот Гervон, како и неговиот брат, летачкиот Пегасеј. На овие монструозни фигури им се придружил и монструмот Ехидеј, која бил на страната на една мила жена и на страната на одвратниот змеј, чичко на Кетоида и на Форкие.

Децаѿа на Ехидна

Големиот Тифон, син на Геа и на Тартар, бил роден во корикиската пештера, во малоазиската Киликија. Тој имал сто змиски глави, огнено светкави очи и страшен глас. Тој бил пар со страшната Ехидна и со неа го добиле ужасниот Ортар, двоглавото куче на триглавиот Герион. Херакле го убил Ортар, откако го убил Герион и присилно ги зел говедата. И Тифон заедно со Ехидна ги имале уште и Кербер (повеќеглавото пеколно куче), Хидрата од Лерна (водена змија со многу глави, на чие место, доколку бидат отстранети, раснеле нови) и плукачката на оган Химера.

*Сеус и Тифон вазна од V век пред Рисѿа,
Анѿичка збирка на музејот во Минхен -
Германија*

Децаѿа на Сѿикс и Паланѿ

Титанот Палант, син на Криј и Еврибија, бил брат на вечерниот бог на небото Астреј. Со океанидата Стиксида (најстарата ќерка на Тетија и Океан), која девет пати го препливала подземниот свет, титанот

Палант ја добил Ника (богинка на победата), Кратеј (бог на силата), Биада (бог на моќта) и Зелоида (бог на зависта). Кратеј и Биада никогаш не го напуштиле Сеус, ниту дома, ниту на неговиот пат. Кога, еден фатален ден, Сеус ги повикал сите негови на Олимп, Стиксида прва дошла со нејзините деца. Заради тоа, Сеус ја благословил нејзината вода: Стиксида била голема клетва за боговите. Неретко другите богови, несмртниците, лажно се колнеле на Стиксида.

Децаџа на Феба и Кеј

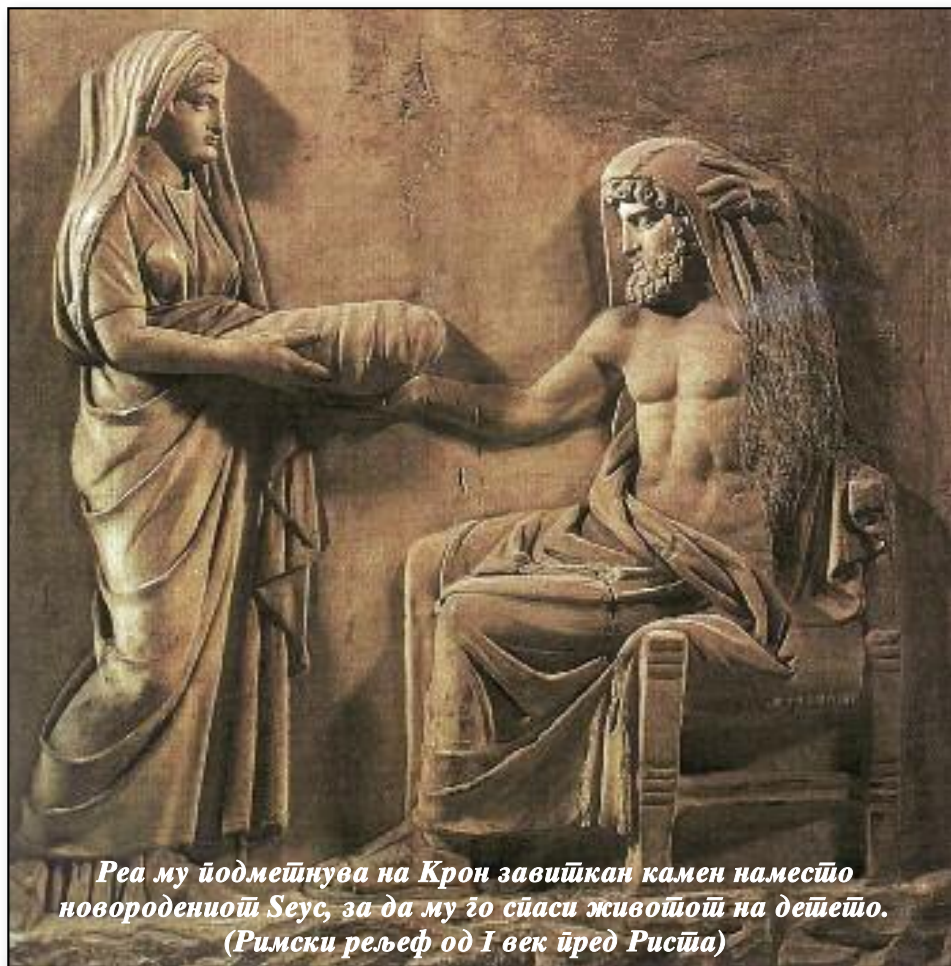
Титаните Феба и Кеј биле деца на Геа и Уран и брат и сестра на Крон. Феба со нејзиниот брат Кеј ја добила Лето (нежната), која подеднакво ги сакала и боговите и смртниците. Хеката е единствената титанка која имала милост од Сеус. Тој ја прогласил неа за бабица на смртниците, која им помагала на жените при породувањето. Таа имала дел од Земјата, од пустото море и од звезденото небо.

Децаџа на Реа и Крон

Титаните Реа и Крон ја добиле Хестија, најстарата од трите ќерки, неомажената богинка на печките и домаќинството; Деметра, богинка на плодноста и пченката; Хера, жена на Сеус и владетелка на небото, заштитничката на бракот и децата; немилосрдниот Хад, владетел на подземјето и мртвите, чие име носело несре-

Крон и Реа, V век пред Рисија, се наоѓа во Метрополис музејот во Њујорк

Реа му љодмешнува на Крон завиѝкан камен наместѝо новородениѝ Сеус, за да му ѝо сѝаси живѝѝѝ на деѝеѝѝ. (Римски рељеф од I век љред Рисѝа)

ќа; Посејдон, бог на морето и водите и владетел со коњите и биковите; и на крај, сеомќниот Сеус, татко на боговите и луѓето, кој со своите громови во форма на копје правел Земјата да трепери. Крон, синот на Геа и Уран, се уплашил, дека некој ќе го сруши неговиот син од тронот, како што тој го срушил неговиот татко. Затоа ги проголта сите негови деца, сѐ до неговиот најмлад син Сеус, кого Реа го доверила на нејзината мајка. Итрата Реа завиткала еден голем камен со пелени, што Крон го проголта наместо Сеус. Сеус бил одгледан од нимфите од планината Дикте, на Крит, во една пештера близу до Ликт и задоеан со млеко од козата Амалтеа, додека Куретите, свештенските служители на Реа, со копја и штитови

создавале шум за Крон да не може да го чуе плачот на детето. Сеус, кој бил згрижен од нимфите, израснал во еден силен и млад маж. Кога нимфите му раскажувале за неговиот побелен татко, тој решил да го сруши. Ја натерал неговата прва жена, мудрата океанида Метис, ќерка на Тетес и Океан, да му стави отров во неговиот пехар за вино. Крон веднаш своите пет деца и каменот повторно ги дал од себе. Каменот стигнал до Делфи и поставен е во средиштето на светот, каде бил познат како „папокот на светот“. Со помош на неговата сестра, тој ги ослободил киклопите, кои пак како благодарност, на Сеус му ги дале громовите.

Децајќа на Сеус

Сеус ја зел за жена океанидата Метида, чие име значело мудрост. И овој пат Геа и Океан го советуваат дека треба да ја пази од неговите деца. Кога Метида затруднела, Геа и предвидела, дека тоа ќе биде едно посебно дете, силен како самиот Сеус и дури него ќе го надминел. Затоа Сеус ја забременил неговата жена. Кога се родило детето, ја наследило мудроста на својот татко. Потоа тој се оженил со мудрата титанка Темиса, ќерка на Геа и Уран, со која добил три деца, часовите, богинките и годишните времиња и судбините: Евнома („закон и ред“), Дикеа („правда“) и Еиренеа („слобода“). Од нив излегле уште три богинки на судбината: Клотоида („женката – пајак“), Лахезида („дарежливата“) и Атропида („онаа, која што не се врти назад“). Тогаш тој ја напуштил Темиса и се оженил со океанидата Еуринома, која што му ги родила грациите и уште три други ќерки: Аглаја („онаа, која што свети“), Фуфрозина („радост“) и Талија („онаа, која што свети“). На крајот Сеус, од својата ќерка Дернетера, ја добил убавата Персефона, богинка на растењето и плодноста; подоцна таа се омажила со Хад и завладеала со подземјето. Наредна, со која што тој се оженил, била титанката Мнемозина, чие што име значело сеќавања и мисли и која што ги донела на свет деветте музи, богинки на убавата уметност, на музиката и литературата, на историјата, на филозофијата и астрономијата. Музите биле многу едноставно опишани и претставени со дијадеми на своите, убави коси. На оној кој ќе им се допаднал, му испраќале слатки зборови и убава музика. Тие живееле на Пиерија, на Олимп и на беотскиот Хеликон. Тие биле поврзани и со Аполон, кој како бог на

Девеѹиѹе Музи, ќерки на Сеус и ѹиѹиѹанќаѹиѹ Мнемозина

музиката, бил нивни водач. Неговата последна жена била неговата сестра Хера, со која имал три деца Арес (бог на војната), Хеба (богинка и сопруга на Херакле) и Еикитија (богинка на раѓањето).

Другиѹиѹе боѓови

Ќерката на Нереј и океанидата Дориса се заљубила во Посејдон, но не се спротивставила на неговата љубов и побарала закрила кај титанот Атлас. Посејдон, бесен, барал морско суштество, кое нему ќе му служи. На крајот нашол еден делфин, кој го убедил Посејдон за неа, му ја претставил и тој на крај се оженил со неа. Со неа Посејдон ја добил морската богинка Тритон, со глава на човек, а опаш на риба, која живеела со неговите родители, во една куќа целосно направена од злато, на дното на морето. Афродита и Арес, богот на војната, имале двајца храбри синови: Фобој (стравот) и Дајмеј (ужасот), кои го придружувале нивниот татко на бојното поле. Нивната ќерка Хармонија, сопруга на Кадмо од Теба, имала две деца: ќерката Агава била удрена од Дионис, во афектна состојба и го распарчил нејзиниот син Пентејис на парчиња; ќерката Автона била мајка на Актаијон, на Артемида, богинка на ловот, придружувана од еден елен и била распарчена од своето сопствено куче. Нејзин единствен син бил Подорој, кралот на Теба, кој бил претходник на Одисеј. Нејзината ќерка Семела од Сеус го родила богот Дионис, богот на виното и екстазата, кој подоцна ја зел Аријадна за жена, ќерката на кралот Мино

од Крит. Сеус ја направил неа бесмртна и покрај неговиот син Дионис. Исто така и херојот Херакле бил плод од една врска меѓу богови и смртници. Сеус, својот син Херакле, го добил со Алкмена. Откако тој си ги исполнил своите херојски дела, Сеус му дал вечен живот.

Маја, била планинска нимфа и ќерка на Атлас и на Плејон, која дошла на Олимп, каде што со Сеус го родила гласникот на боговите Хермес. Сеус и Лето имале две деца: Артемида и Аполон, најомилените богови на небото.

Океанидата Персеида и богот на Сонцето Ил (Иле) имале една ќерка, моќната волшебничка Кирка, која сите нејзини непријатели ги преобразила во животно и му родила на Сеус три сина: Телегонеј, Агриј и Латинеј. Со океанидата Еидија, Ајтеј ја добил ќерката Медеја.

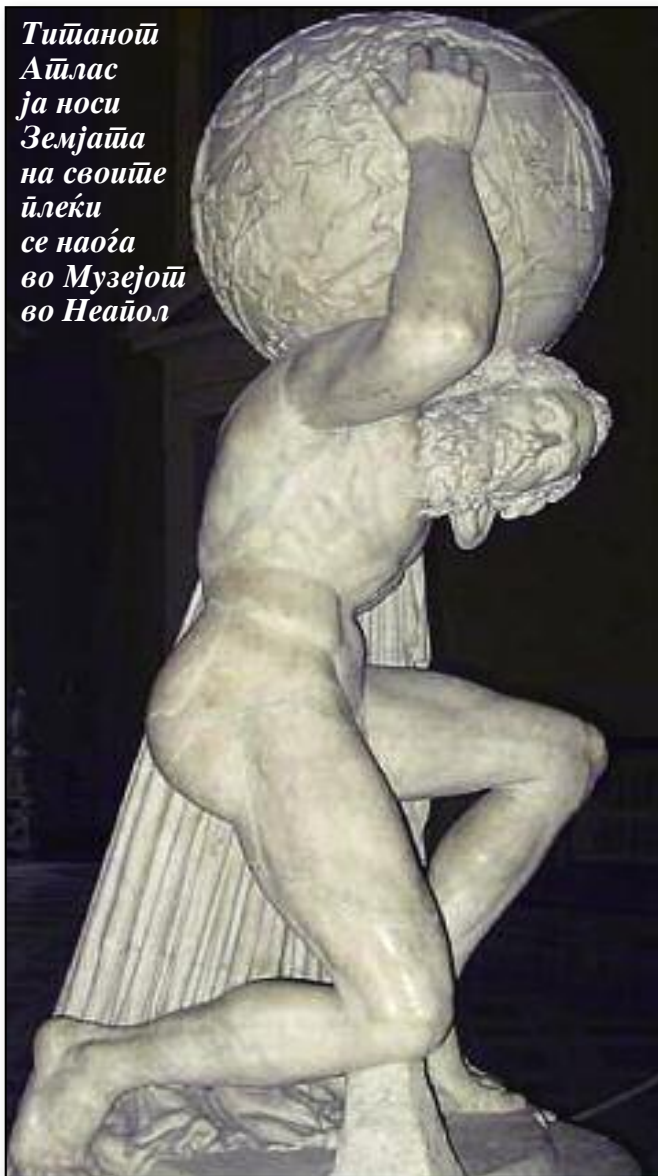

Посејдон со својата зајрега и троножецот, пред него се Тетиса и Океан, мозаик од II-I век пред Риста - Газиантска музеј, Турција

Децаѹиѹа на Боѹинкиѹе

Деметра, богинка на плодноста, лежела со Јасон, синот на Сеус и Електра, ќерката на Атлас, на едно трипати изорано поле. Таа му го родила синот Плуту („богатство“), кој се грижел за полињата. Еос, богинката на утринската зора се вљубила во Јефалеј, синот на гласникот на боговите Хермес, и му родила син, Фаетонеј. Афродита, богинка на љубовта, го посакувала убавиот Фаетонеј. Таа побегнала со него и го направила свештеник во еден сириски храм. Афродита се вљубила во Анхидеј, синот на Капиј, и му го родила смртниот јунак Енеј, чии што наследници биле основоположници на градот Рим. Убавата богинка на морето, Тетида, се вљубила во смртникот Пелеј, кралот на Фтија, на кого му го подарила лавовски силниот син Ахил.

*Тиѹиѹаноѹи
Аѹиѹлас
ја носи
Земјѹиѹа
на своиѹиѹе
ѹлеќи
се наоѓа
во Музејоѹи
во Неаѹиол*

Прометееј и Аџлас на една чинија од Лаконија од околу 530 година пред Ристиа, се наоѓа во Музејот во Ваџишкан

Прометееј го им го донел оганот на луѓето.

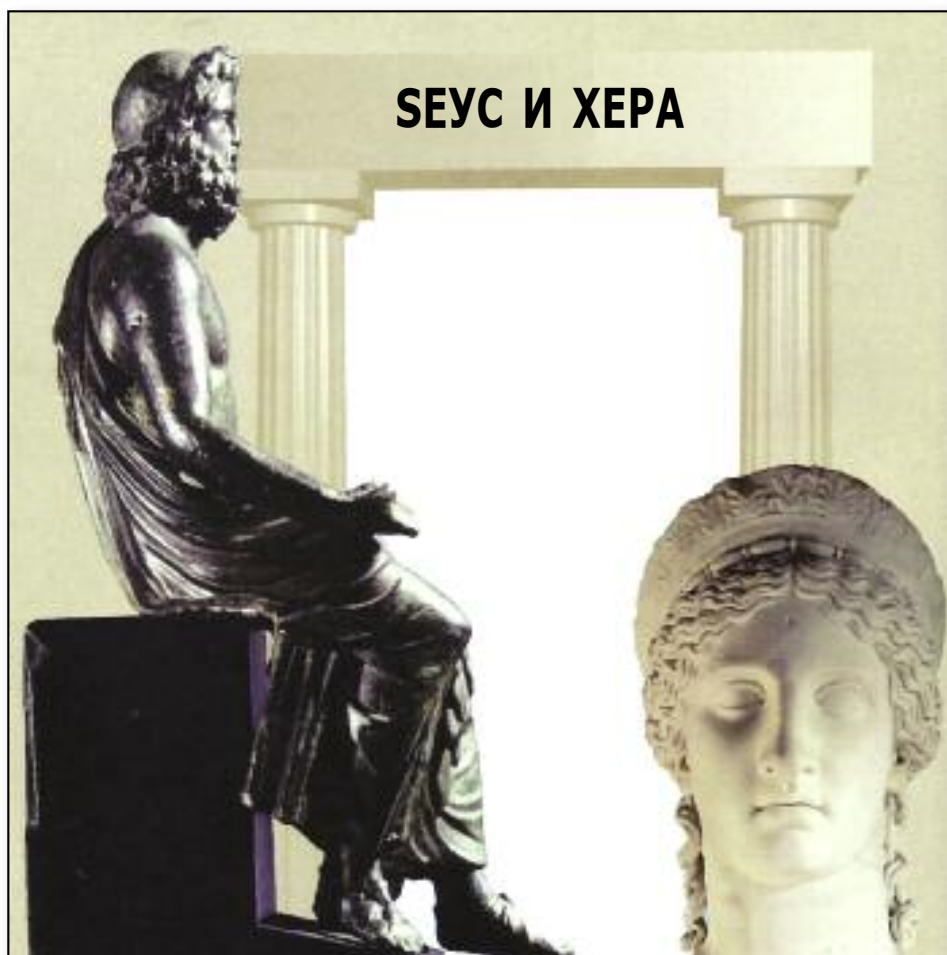
Легендата за титанот Прометеј се појавила многу рано во македонската литература и во македонската уметност на вазни. Големата популарност на оваа легенда во класичната епоха е толкава, што Прометеј, покрај боговите, како за нивни инает, важел за предвесник на човештвото. Неговото име значело „оној, којшто мисли во перспектива“ и го означувал неговиот карактер. Хесиод го стилизирал во Теогонија за настанокот на светот и за уметник на новото време, како композиторот Бетовен или поетот Шели, тој е израз на натчовечката борба за правда. Следува дел од Теогонијата на Хесиод.

Лапет ја вратил убавата ќерка на Океан, Климена и со неа се оженил. Таа му го родила Атлас, едно храбро момче. Таа исто така ги родила и многу познатите Менетиј и Прометеј, кои биле итри и лукави и будалестиот Епиметеј, кој уште од почетокот бил зол за работниците.

Имено, тој ја зел за жена девојката, која ја зачнал Сеус. Сеус го испратил арогантниот Менетиј во Ереб, проследен со чадлива светлина, заради неговото карање со боговите и заради неговата сила. Кога се поделиле боговите наспроти смртниците во Мекона, тој положил големи стада говеда, откако биле веќе поделени и нив ги поделил за да го измами Сеус.

На едниот дел од говедата го поставил месото и мрсната утроба, покриена со стомакот на животното, а на другиот белите коски на стадото, наредени на еден лукав начин, покриени со мрснотија. Од тоа настанал родот кај луѓето во земјата на бесмртните. Сеус му говорел безволно на Прометеј: „Сине на Јапет, оној кој ти го мислиш знае подобро од сите вас заедно, мил мој, сè уште не си ја заборавил твојата лукава вештина“. Така зборувал лутиот Сеус и советува. Затоа не им ја дал силата на вечниот оган на оние, кои живееле на земјата. Но, благородниот син на Јапет сакал повторно да го измами со тоа што ќе го украде огнот.

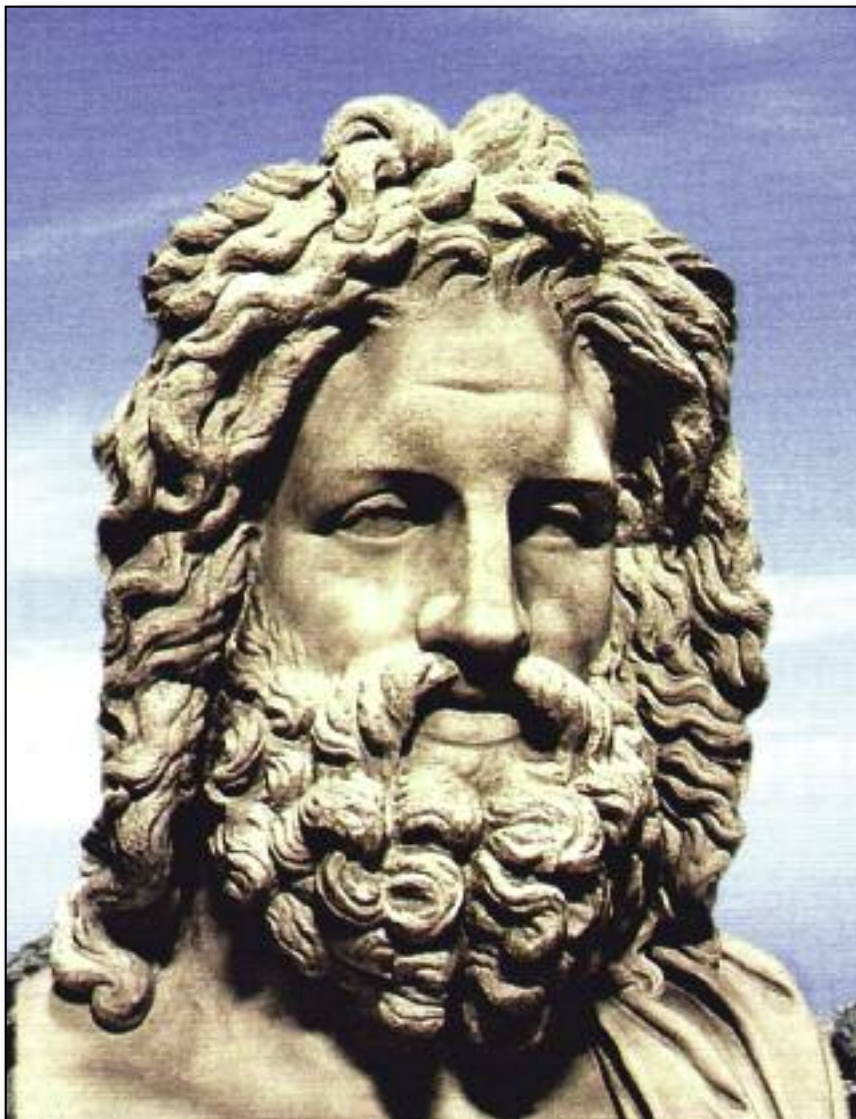
Првите Македонци биле немоќни но Прометеј ги штител и помагал. Прометеј го украде огнот од Аполон и им го дал на луѓето. Сеус од височините луто грмел кога ја видел светлината од огнот, долу на земјата. Прометеј го фатил дивото говедо и им го предал на луѓето да го впрегнат во ралото. На крај, ги научил Македонците како од земјата да вадат руда: бакар, железо и други метали. Поради ова, а особено поради кражбата на огнот, предизвикал голема лутина кај Зевс кој наредил Прометеј да се окова во синџири и да се закова далеку, на една непристапна карпа во денешен Кавказ каде што секојдневно слетувал еден орел и му го кинел цигерот со клунот. Прометеј ова храбро и јуначки го поднесувал се до доаѓањето на Херакле кој го ослободил од овие маки за да му се оддолжи за сето онаа што тој го направил за луѓето.

SEYS – KPAJOT HA BOΓOBIIE

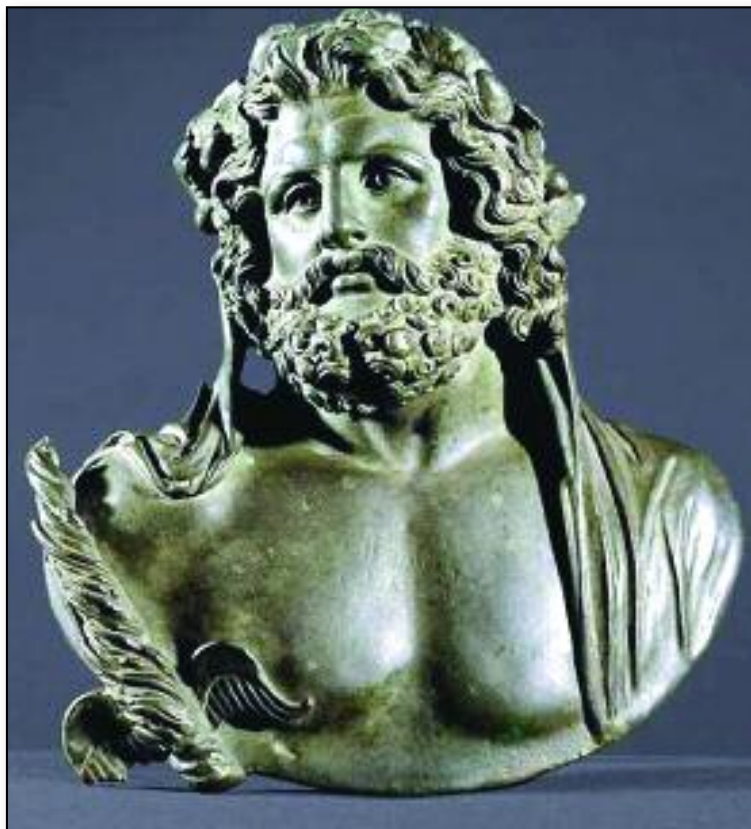
Како владетел на Олимп и на целата Земја, Seys бил најмоќниот бог во класичната митологија. Тој владеел со првобитните сили, молња - та и громот и можел да направи судири меѓу облаците за да предизвика дожд на земјата.

Покрај неговата страшна сила Seys поседувал и *aḡis*, непробоен дел на своето вооружување. Во поединечните митови *aḡisoī* се појавува во различни форми, најчесто како штит или граден оклоп, обложен со кожа на Алмалтеја. Според други преданија, *aḡisoī* бил облак што навестувал невреме. Сепак, тој ја имал функцијата да го штити Seys од не-

*Јулијан, римска копија на Сеус,
според поранешен македонски оригинал*

пријателите, од човекот или од други опасности. Кога тој го затресувал, избувнувала голема луѓа која ги исполнувала со страв и ужас срцата на неговите непријатели. Меѓу сите негови атрибути *ајгисот* најјасно ја покажувал својата моќ.

Недопирлив во својата позиција како највисок жител на Олимп, Сеус покажувал и човечки црти. Македонците си го претставувале Сеус како добротвор и љубовџија. Точната бројка на неговите љубовници била голема. Тој постојано имал љубовни афери или заведувал жени. Најголемиот број на неговите деца не потекнувале од неговата жена Хера, туку од неговите безбројни љубовници.

Уште како млад бог, додека бил на островот Крит, тој почнал да пројавува желба за заведување жени. Неговиот прв „плен“ била Метида, ќерката на Океан и на Тетида и персонификација на мудроста. Кога Метида била бремена, Уран и Геа го предупредила својот внук, дека детето што ќе го роди таа ќе биде помоќно и помудро од Сеус. Така, тој сфатил дека нема друг избор, освен да ги задави Метида и нејзиното неродено дете и со тоа да ја отстрани можната опасност за неговата иднина.

*Сеус со орел,
македонска чинија од
560 година пред Рисџа
која се наоѓа во Лувр,
Франција*

*Сеус на
ѵерџа.менѵ*

Сеус бил исполнет со мудрост. Тоа била неопходна карактеристика за кралот на боговите. Но, и самиот тој бил бремен со богинката Атина, која кратко потоа излегла од неговата глава како возрасна и целосно вооружена.

Од другите љубовници Сеус бил татко на такви богови и полубогови како што се: Аполон, Артемида, Афродита (во некои преданија), Дионис, Македон, Херакле, Елена и Персефона. Многу познати митолошки ликови биле вонбрачни деца на Сеус и многу од големите родови на антиката претендирале дека имаат директно потекло од Сеус.

ХЕРА – КРАЛИЦА НА БОГОВИТЕ

Таа била сопруга и сестра на Сеус, ќерка на Крон и на Реа. Хера била богинка на фамилијата, на брачната љубов и на легалното раѓање. Бидејќи Хера била персонификација на брачната верност, многу се лутела на љубовните авантури на Сеус. Нејзината љубомора била толку голема што не го испуштала од око својот маж. Штом таа откривала неверност била толку лута што преземала активности против секоја љубовница на Сеус, од кои, неколку настрадале поради нејзината лутина.

*Римска копија на Хера
(според оригинал од II век пред
Христот) Лувр, Франција*

*Хера и Прометеј, чинија од 490 г.
п.н.е. од Вулци - Етрурија*

Хермес ја ослободува Јо ирејтворена во крава, македонска вазна од 540-530 г. пред Рисѝа пронајдена во денешна Италија

ИСТОРИЈАТА НА ЈО – ПОСЛЕДИЦА НА БОЖЕСТВЕНА НЕВЕРНОСТ

Еднаш Сеус се вљубил во Јо, која била кралска ќерка од Арг. Тој трпеливо чекал Хера да ги отргне очите од него. Кога на крајот се создала прилика, тој влегол во спалната на Јо, каде што и шепотел во сонот за таа да му дозволи да ја има.

Потоа Сеус се трудел да ја скрие од Хера својата афера, но сепак таа дознала за неговата неверност, по што летнала долу кон земјата со очи вжарени од лутина. Но, наместо да го затекне Сеус во својата љубовна игра, таа го нашла својот маж како спокојно стои крај една бела крава. Кога го прашала зошто стои пред оваа крава, тој одговорил, дека стоел тука кога наеднаш од земјата се појавила кравата.

Сепак, Хера не дозволила да биде излажана. Таа знаела дека кравата сигурно е негова тајна љубовница, која во последен момент била преобразена од Сеус. Колку упорно и да прашувала Хера, Сеус останал при своето кажување. За да го фати во лагата, Хера ја дала наводната крава на еден говедар по име Арг, кој имал сто очи, за да ја чува. Таа била сигурна дека Сеус, порано или подоцна, пак ќе ја преобрази кравата во нејзината човечка става веднаш штом ќе добие желба за неа, па тогаш Хера ќе го предупреди говедарот.

Сепак Сеус не можел да се надитри. Тој го испратил Хермес, богот на измамата да го убие стражарот. Тоа не била едноставна задача, бидејќи Арг никогаш не ги затворал истовремено сите сто очи. Но, богот на крадците и на измамниците имал план. Тој се престорил во селанец, кој умешно свирел на флејта и можел да раскажува приказни. На Хермес му успеало да го заинтересира Арг за своето свирење и раскажување, па набргу ова чудовиште било пленето од приказните. Сепак, и натаму со некои од своите очи гледал кон Јо. Хермес постојано раскажувал здодевни приказни и свирел монотонно. На крајот раскажал приказна за заспивање, проследена со монотонно свирење, по што Арг заспал. Истовремено ги затворил сите сто очи и Хермес го убил. Потоа ги престорил стотите очи во опашка на паун и затоа пауните до денес имаат „очи“ на опашките.

*Саг за чување производи од V век пред
Риста - Хермес го убива Арџ,
сѝражарот со сѝотте очи, чуварот на Јо*

*Една епизода од македонската митологија:
Орфеј се просѹува со Евридика и сака да ја сѹаси, со нив е
и Хермес кој ѹреба да ја одведе во ѹдземниот светѹ.*

Иако Јо била ослободена од Арг, сето тоа го набљудувала и Хера.

Таа испратила еден штркел за да ја задева Јо и да ја боцка, бидејќи таа се уште била престорена во крава. Немилосрдниот инсект целосно ја исполнил својата задача. Јо била толку измачувана што се обидувала на секаков начин да ја избегне маката од инсектот. Притоа таа претрчала големи далечини и препливала големи мориња, меѓу кои и Јонското Море и Босфорот („канал на кравата“), кои ги добиле своите имиња според неа. На крајот трчала се до Мисир кон бреговите на Нил, каде штркелот повеќе не можел да ја следи, па одлетал назад. Потоа Сеус ја престорил повторно во убава жена.

Во меѓувреме Хера поверувала дека Јо умрела поради маките од инсектот. Така таа ја заборавила. Зевс сега бил слободен да ужива во љубовта со неа. Јо му родила син по име Ефастон, кој бил предок на силниот Херакле.

ПОСЕЈДОН

ПОСЕЈДОН - БОГОТ НА МОРИЊАТА

Посејдон бил син на Крон и брат на Сеус. Посејдон (или Нептун како што го нарекувале Римјаните) бил бог на морињата. Тој владеел со водите, исто како што владееле Сеус со небото и Хад со подземјето. Неговиот знак и амблем е трозабец и тој ја симболизирал неговата моќ врз морињата, но и двојната природа на водата: добрата (бидејќи ги храни луѓето со риби) и лошата (бидејќи може да нанесе штети).

Посејдон ја зел за жена Нереида. Исто како и неговиот помал брат Сеус, и тој имал незаситна желба за љубовни авантури, па често бил неверен. Додека Сеус имал смисла за убавина и заведување, Посејдон бил равнодушен кон физичките својства на своите љубовници. Оваа равнодушност била одговорна за потеклото на некои грди и страшни чудовишта од класичните преданија, каква што е медузата Горгона, која била страшно женско чудовиште и која на главата, наместо коса, носела змии

и имала својство со еден поглед на нејзините очи да скаменува. Посејдон бил татко и на гигантот Хризаор. Киклопот Полифем, кој на Одисеј во неговото враќање од Илион (Троја) му приредил многу непријатности, исто така бил син на богот на морињата. Двајца други синови, Отој и Ефиалтеј, познати како двајца Алоади, го заробиле Арес, богот на војната и го затвориле тринаесет месеци во една бронзена стомна, додека тие ги барале за жени Хера и Артемида, обидувајќи се да ги грабнат. Подоцна тие биле победени од боговите и биле осудени, по што засекогаш биле фрлени во Тартар. Практично многу од Посејдоновите потомци предизвикувале проблеми среде луѓето и боговите, било преку нивниот грозен изглед, било преку нивните страшни дела. Поради тоа Посејдон сфатил дека ќе биде подобро доколку своите страшни потомци ги сокрие под земјата и постојано ги набљудува за да не направат некое злосторство.

Медузајѹа Горѓона

*Посејдон се обидува со треножецот да го прободува
гигантот Полибојс на вазна која датира од 500/475 г. пр. н. е.
Рисна - Вилијамс колеџ Музеј, Вилијамсџон во Масачусетс.*

Покрај неговото својство како бог на морињата, Посејдон исто така бил и бог на коњите и бог на земјотресите. Тој изгледа бил бог кој на луѓето за првпат им скротил коњ за орање, носење и јавање. Македонците верувале дека гривите на посејдоновите морски коњи се гледале во гребените на брановите.

Земјотресите му биле исто така припишувани на Посејдон. Во „Илијадата“ Хомер го нарекува Посејдон често „Земјотресец“ - име што тој го заслужува.

Кога почнало владеењето на олимписките богови, секој од нив си одбирал одреден регион на земјата што му бил посветен нему (или нејзе). Понекогаш се јавувале жолчни расправи доколку повеќе богови претендирале на владеење на иста област. Притоа Посејдон секогаш го добивал најлошиот дел. Нему му припаднал само легендарниот остров Атлантида, кој, според некои преданија, со текот на времето ја загубил неговата наклонетост. Затоа тој го потресол островот со земјотрес со таква сила што буквално го распарчил и засекогаш потонал во длабочините на морето.

Заедно со својот брат Сеус и Хад и неговата сестра Деметра, богинка на вегетацијата, Посејдон е еден од четирите оригинални боже -

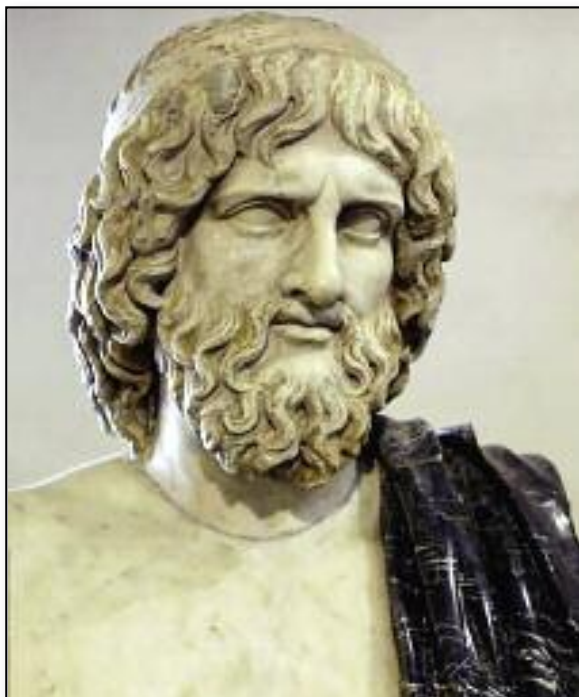

*Геа, Посејдон и Полиботиј, V век пред Рисџа,
се наоѓа во Античкиот музеј во Берлин*

ства, т.е. бог кој има моќ врз природните сили. За народите во антиката морињата биле неизмерен извор на чуда. Зошто морето е покриено со бранови, се прашувале тие? Зошто брановите понекогаш ја уништуваат земјата и ги поплавуваат бреговите? Како може морето да го снабдува човекот со храна, а истовремено е во состојба истиот човек да го убие кога тој ќе испадне од својот чамец?

Сè до денешен ден морето останува една голема сила која човекот само делумно ја совладал. Тешко може да се каже дека и денес ги разбираме сите тајни на морето. И денес сме сведоци на многу несреќи што светските мориња им ги предизвикуваат на луѓето (цунами, големи бранови, вртлози и сл.).

Со истиот ваков карактер ни се претставува и Посејдон. Човек секогаш треба да има предвид дека има работа со богот на морињата и секогаш треба да биде претпазлив, затоа што само една мала грешка и морето ќе му биде гроб.

ХАД И ДЕМЕТРА

Хад - Крал на мртвиите

Брат на Сеус и на Посејдон, Хад (или Плутон како што го нарекуваат Римјаните) бил владетел на подземјето и бог на богатствата. Тој често бил сфаќан и како непријатен бог, едноставно заради тоа што владеел со особено мрачно царство. Понекогаш бил погрешно сфаќан како тој самиот да е смртта. Ниту едно од овие сфаќања не е точно. Хад не бил бог на смртта. Оваа улога му припаѓала на Танатеј, кој заедно со својот брат, живееле во Хадовото кралство. Хад не бил мрачен бог, тој имал една непријатна задача заради која му биле припишувани такви својства.

Хад секогаш бил коректен и правичен бог. Тој имал цврст репертоар на правила со кои го управувал подземјето и само понекогаш - и тоа против својата воља - ги кршел тие правила. Тој најчесто бил претставен како бог со мрачно лице, покриено во сенки и ретко се покажувал

самиот себе. За време на борбата со Титаните, Киклопите му направиле еден волшебен шлем, со кој тој можел да стане невидлив. Тој го носел тој шлем секогаш кога излегувал од подземното царство на сенките.

Од сите богови само Хад не бил пријатно дочекуван на Олимп. Можеби тоа било заради тоа што олимписките богови имале човечки предрасуди и карактерни црти за да се згрозуюат од Хад како што тоа го правеле луѓето.

Структурата на Подземјето

Во многу Хомерови и други стари раскази, Хадовото кралство било претставено како кралство на сенки, во кои духовите на умрените бесцелно талкале, оплакувајќи ја својата судбина. Дури римските претстави понудиле податоци за структурата на овој мрачен свет.

Според римската претстава, Подземјето се состои од четири поделени области. Тартар, место кое најчесто се означува како пекол, било најмрачното и најстрашното од сите четири области, место каде што претстојувале оние што во својот живот биле лоши, поради што за сите времиња морале да останат тука. Како и христијанскиот пекол, така и Тартар е место на вечна казна.

Спротивно на Тартар е т.н. „небо на подземјето“, било местото Елисеј (кое најчесто се означува како Елисејски Полиња). Под владеењето на симнатиот од престол Крон овој регион бил област на светлината каде што владеел постојано ден, царство на вечна радост, на постојана музика и веселба. Жителите на Елисеј, душите на оние кои воделе чесен и добродетелен живот, можеле да се вратат во живот ако посакаат и ако им станат здодедни уживањата.

Третата област на Хад биле Асводелитските предели, наречени така според едно цвеќе, што ја покривала оваа тажна почва. На ова место живееле најголемиот број души.

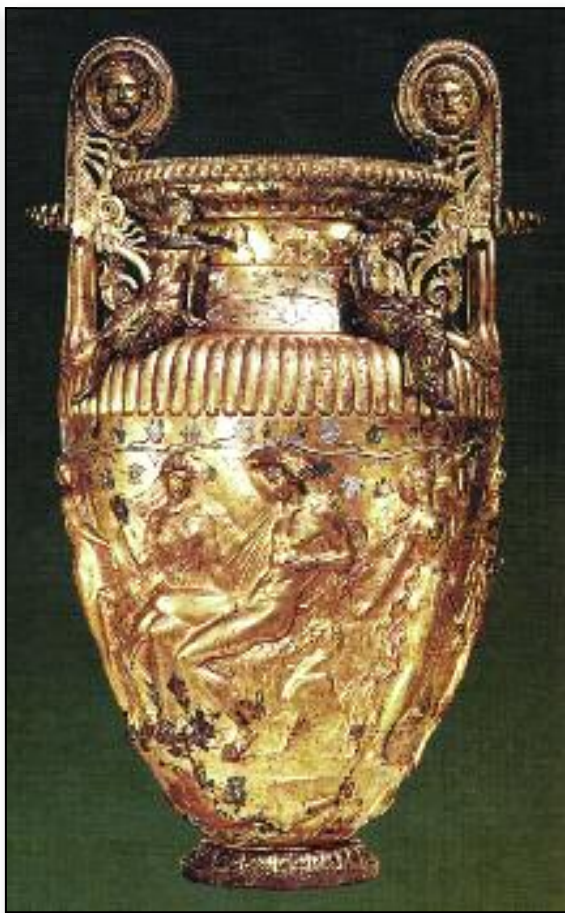
Четвртата област на подземјето бил Ереб и во неа била сместена палатата на Хад. Понекогаш Ереб била истата област преку која мртвите морале да поминат за да стигнат во Подземјето.

Во Подземјето имало и пет реки, кои имале посебна симболична функција. Ахерон и Стикс исполнувале иста задача и затоа тешко мо-

Прекрасниот бронзен иехар од Дервени од 330 година пред Риста на кој е прикажана свадбата на Дионис и Ариадна ојклучени со Сатпири и Менади, се наоѓа во Археолошкиот музеј во Солун.

(лево) На деталниот приказ се гледа главата на Хао богот на подземниот свет.

желе да се разликуваат. Тие биле првите реки што умрениот морал да ги премине. Стикс бил сметан за света река. По пристигнувањето во подземјето умрениот морал да чека на брегот на Стикс, додека да се појави „возачот“ Харон. Стариот антички обичај на умрениите да им се става монета во устата при погребот потекнува од верувањето дека Харон барал пари за да може сигурно да го пренесе умрениот до влезот на Хад. Без да му се плати, Харон одбивал да пренесува, па умрениот морал засекогаш да остане на брегот на Стикс и никогаш да не биде пуштен понатаму.

Трите други реки лежеле исто така зад вратите на Подземјето. Кокит била река на маките. Умрениот, кој се напивал од таа вода стану-

вал свесен и ги сфаќал чудата на животот и се што загубил со својата смрт. Флегетон била пламена река, која течела главно во Тартар, каде што нејзините неугасливи пламени биле користени за да ги мачат лошите. Река-та Лета, напротив, му овозможувала на умрениот најдобра услуга од сите пет подземни реки: штом душите на умрените ќе се напијат од нејзината вода, потполно го забораваат нивниот поранешен живот и биле задоволни со нивната нова егзистенција.

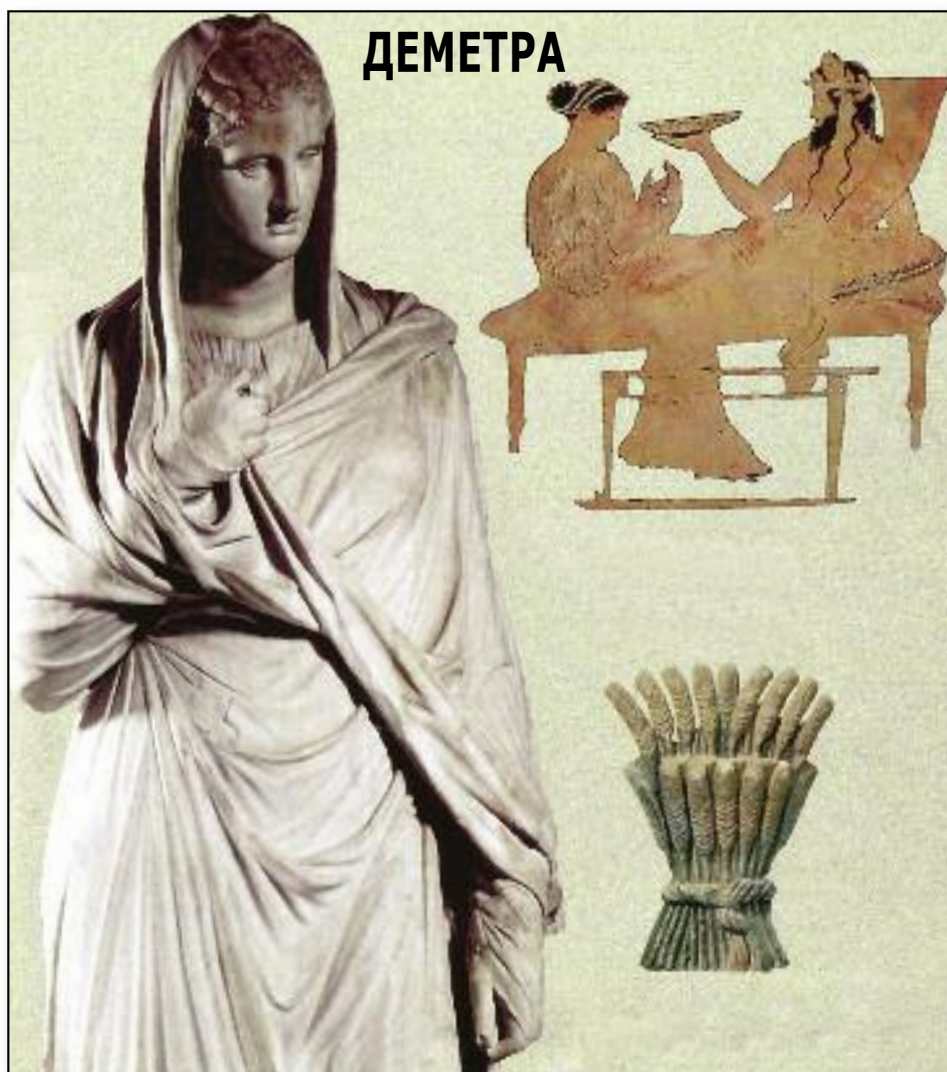
Откако Харон ги превезувал умрените преку реката Стикс (или Ахерон), тие стигнувале пред влезот на Подземјето кое го чувал Кербер, едно страшно куче со три глави и опашка како змија. Неговата задача, што ја вршел со непогрешлива верност била едноставна - требало да се грижи ниту една од влезените души да не излезе надвор.

Еднаш влезени, душите доаѓале пред суд. Комисија од три судии го слушала и оценувала минатиот живот на секој од умрените и тогаш решавала дали душата е за во Тартар, за во Елисеј, или за во Асводелитските предели. Првиот од овие судии бил Ајак, кој во неговиот живот бил добар, правичен, и побожен крал на Егина. Вториот судија бил кралот Мино, кој островот Крит го управувал справедливо и добро. Радамантеј, брат на Мино, бил последен од тројцата. Иако тој никогаш не бил крал, поседувал висока смисла за правичност, поради што му била доверена судиската служба за мртвите. Сите тројца биле синови на Сеус и биле смртници.

Според некои преданија и Еринидите (или Фуриите, како што некои ги викаат) живееле во Подземјето за да вршат вечни измачувања на убијците и врз оние, кои директно или индиректно ја пролиле крвта на своите роднини.

*Хао со тројглавото куче
Кербер*

ДЕМЕТРА - БОГИНКА НА ВЕГЕТАЦИЈАТА

Ќерка на Крон и Реа и сестра на Сеус, на Хад и на Посејдон, Деметра била една од најавтентичните жителки на Олимп. Таа била богинка на растењето кое доаѓа од земјата (растенијата). Овде ќе биде третирана заедно со Хад, затоа што нејзината најпозната историја била тесно поврзана со овој бог.

ИСТОРИЈАТА НА ПЕРСЕФОНА

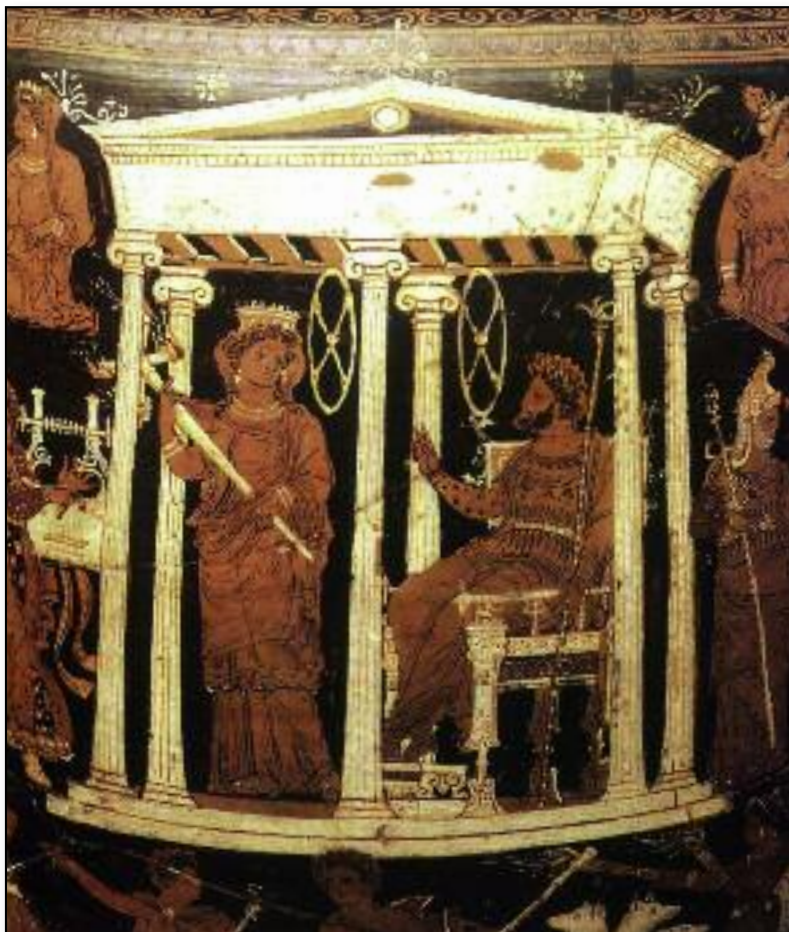
Деметра имала ќерка единица по име Персефона, која ја родила од својот брат Сеус. Еден ден, Хад ја забележал младата богинка додека таа, лежејќи на една ливада, го набљудувала цвеќето. Тој веднаш се вљубил во неа. Со помош на својата божествена моќ направил една пукнатина на почвата во близина на убавицата. Оттаму излегол, ја грабнал изненадената Персефона и ја одвлекол долу во длабочината на своето мрачно царство.

Кога Персефона не се вратила од попладневното шетање, Деметра се уплашила и почнала да ја бара. По долго барање открила кој и зошто ја грабнал нејзината ќерка. Во миговите на лутина се заколнала дека нема да дозволи ништо да никне на земјата се додека нејзината ќерка не си ја земе назад. И така земјата станала неплодна, без цвеќиња, дрвја или жито.

Деметра се откажала од своето место на Олимп и се симнала на земјата, лута поради тоа што другите богови не сакале да и помогнат. Скитајќи така по земјата, стигнала и во Елеуз, каде се спријателила со една млада жена по име Метанеира. Како благодарност за гостопримството таа му го подарила на Демофон, малиот син на жената, знаењето за обработка на житните растенија, па кога момчето пораснало, неговото знаење се покажало како непроценлив подарок за човештвото. Меѓутоа Деметра се уште одбивала да и ја врати плодноста на земјата. Земјата секој ден станувала се повеќе и повеќе пуста.

По извесно време Сеус решил на сето ова да му стави крај. Тој ги замолил боговите да влијаат кај Деметра за да ја прекине нејзината тага. Боговите разговарале со неа, но нејзината лутина и тага биле толку големи што таа одбивала дури и да ги слуша нивните убедувања. Така Сеус немал друг избор, па му останало или да го натера Хад да ја ослободи Персефона од подземјето и да ја врати на мајка и или да се помири со тоа дека ќе раководи со бесплодна и празна земја.

Хад не можел да му се противи на својот брат, па се согласил да и даде на Персефона само повремена слобода. Пред да си отиде таа, Хад ја натерал да изеде три семки од калинка. Тоа било традиционален симбол на плодородност и брачна должност. Како резултат на тоа Персефо-

Хад и Персефона во нивнајќиа подземна палата приказани на македонска вазна од 330 г. пред Риста во музејот во Минхен

на била принудена секоја година да се враќа кај него. Бил постигнат договор Персефона секоја година по девет месеци да престојува кај својата мајка и на Олимп (од пролет до есен, т.е. во времето на вегетација - та), а потоа таа морала да се врати кај Хад и како кралица да управува со подземјето. За тоа време на земјата не можело ништо да расте.

Во митовите за Персефона се согледува врската меѓу силите на животот и вегетацијата и силите на смртта. Овде гледаме како луѓето од антиката го објасниле цикличниот карактер на природниот тек.

АФРОДИТА И АРЕС

АФРОДИТА - БОЖИЦА НА ЛЉУБОВТА

Афродита (или Венера, како што ја нарекуваат Римјаните) била богинка и на телесната и на романтичната љубов. Како персонификација на телесната убавина таа ја претставувала како примитивната желба, така и нежната љубов. На младите луѓе таа им давала да ја почувствуваат љубовта, а женетите ги наведувала на прелјуба и на развод на нивниот брак.

Надворешно Афродита била најубава од сите олимписки богови и богинки. Постојат две верзии по однос на нејзиното раѓање. Во „Илијадата“ таа е ќерка на Сеус и на титанката Диона. Поетите по Хомер, пак, сепак раскажуваат дека богинката настанала од спојувањето на морето и отсечените гениталии на Уран. Откако Крон ги фрлил гениталиите на својот татко во морето, брановите се судриле со нив, по што се створило големо количество пена од која се родила оваа богинка.

Доколку Афродита настанала според ваквата верзија, тогаш таа била постара од останатите олимписки богови, бидејќи без својствата и емоциите што таа ги предизвикувала кај другите богови, Крон и Реа не - мало да имаат шест деца, па дури тие и воопшто не би имале деца, па така ни Сеус не би настанал. Сето ова значи дека богинката на сексуалната љубов и желба е настаната пред сите останати жители на Олимп.

Филозофот Платон вели дека всушност имало две богинки на љубовта. Едната, која била родена од пена, ја нарекол Уранија. Таа била богинка на романтичната чиста љубов. Втората, ќерката на Сеус и Дио -

Раѓањето на Афродита, 379/360 г. пред Ристиа - Музеј во Италија

на, ја нарекува Пандема. Таа била одговорна за ниската телесна љубов. Но, наспроти тоа, според тогашните религиозни сфаќања на Македонците, постоела само една богинка на љубовта, одговорна и за половата и за романтичната љубов, отелотворена во надворешна убавина, која била неверојатно љубоморна на секоја конкуренција, а била и големо злопамтило.

Најчесто Афродита е претставена како мажена со Хефест, кој бил бог на оганот и на ковачите, но и како мајка на Ерос кој, според подоцнежните преда- нија, предизвикувал љубов со стрела од лак.

Афродита, ќерката на Сеус и Диона

Некои од децата на Афродита не се одликувале со ништо освен со бизарни и необични карактеристики. Хермес ја завел и таа го родила Хермафродит, едно суштество кое имало и машки и женски генитални органи. Нејзиното спојување со Дионис, пак, довело до раѓањето на Приап, кое било грдо, но не и глупаво дете, кое подоцна станало божество на земјоделието. Од една страна тоа се одликувало со големи знаења во земјоделството, а од друга имало огромен фалус.

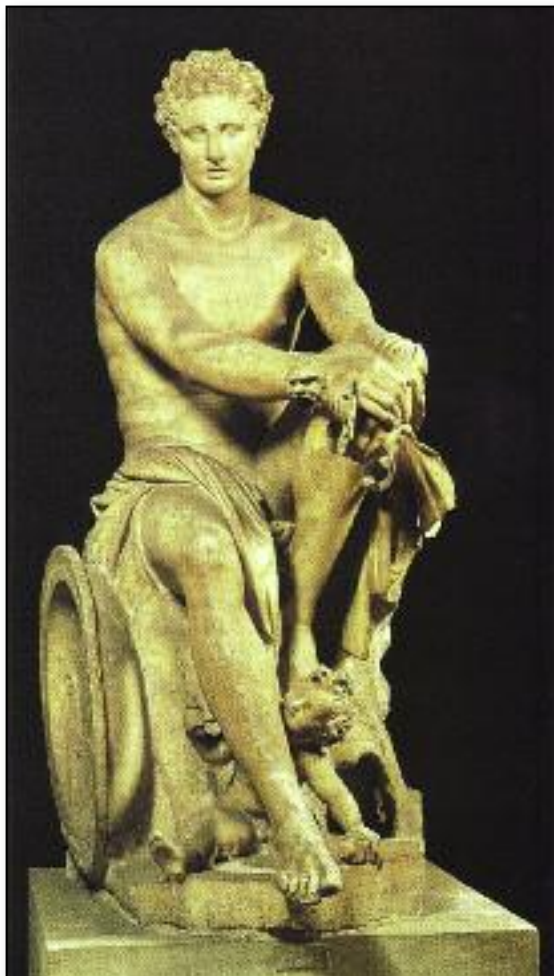
Иако била мажена, Афродита не водела многу сметка за верноста. Таа била богинка на страста и на нескротливата сексуална желба кои не можеле да бидат спречени со ограничувањата во бракот. Еден од нејзините најомилени љубовници бил Арес, богот на војната со кого таа родила три деца. Оваа љубов оставила голем впечаток кај другите богови, кои воопшто не го почитувале Арес.

АРЕС – БОГ НА ВОЈНАТА

Арес, син на Сеус и на Хера (и можеби единствениот легитимен син на Сеус), бил тврдоглав, избувлив бог, кој постојано се служел со навреди. Бидејќи тој, како и Афродита, бил отелотворение на машкиот основен инстинкт, неговите дејства и држење покажувале еден прилично едноставен и примитивен менталитет.

Арес ја сакал битката заради самата битка. Тој не се грижел нималку за причините на војната; неговата страст биле крвавата борба и возбудливото чувство на победа. Оваа безидејна позиција го направила неомилен на Олимп. Единствените богови со кои тој се дружел биле Афродита, Хад (кој секогаш се радувал на новите умрени што ги добивал од

него) и неговата сестра Ерис, богинка на раздорот. Другите олимписки богови го сметале за здодевен и лигав бидејќи се што правел биле само војни. Исто како и боговите, така и луѓето, не сакале многу да си имаат работа со Арес. Тие му посветувале достоинствено внимание, но не го почитувале. Тие чувствувале дека од неговите карактеристики има нешто и кај нив, поради што се срамувале. Тоа била причината зошто Арес никогаш немал големо значење во античката митологија.

*Арес - Марс синои на Сеус и Хера,
шераковиа од храмови на Ајолон
на Палаиин во Рим*

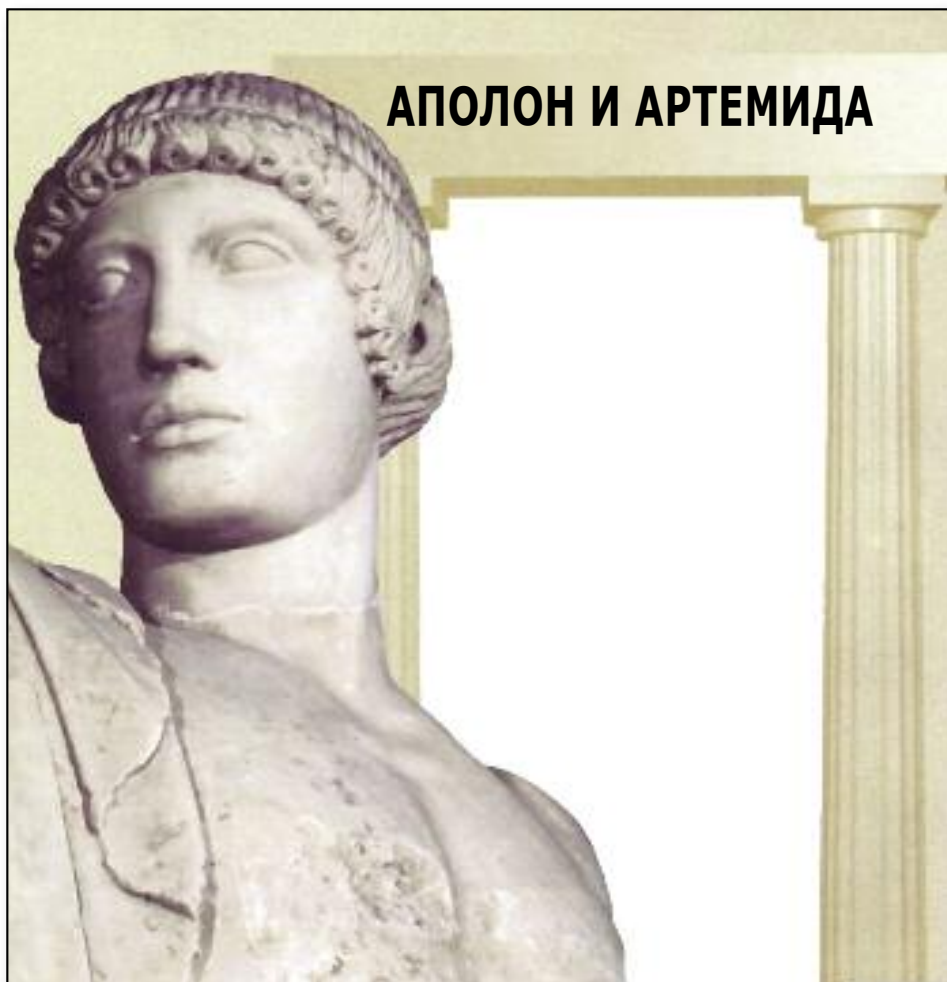
Римјаните биле тие што на Марс (ова е римско име за Арес) му дале карактерни црти по кои тој станал познат како смел, добар и вешт кормилар на битките.

Файен на дело

Арес и Афродита биле многу непретпазливи за време на своите љубовни авантури. Сите жители на Олимп знаеле дека тие двајцата имаат нешто меѓу себе.

За време на една од нивните љубовни средби, Ил (Иле) Хелиј, кој управувал со сончевата кола, ги затекнал в кревет, додека изгревал на исток. Тој веднаш го известил Хефест, кој смислил план, како да ги затекне на дело. Тој сплел бронзена мрежа и толку тенко ја исковал, што таа станала невидлива. Тогаш овој бог на ковачката уметност, се спуштил по мрежата во спалната соба на Афродита во време кога двајцата љубовници не биле таму и ја зацврстил мрежата на четирите нозе на креветот. Потоа тој отишол кај Афродита и и рекол дека има потреба од одмор и дека ќе биде отсутен неколку дена. Штом Хефест излегол од вратата, Афродита го известила Арес дека нејзиниот маж е отсутен и дека таа е сама. Богот на војната веднаш дошол и двајцата љубовници скокнале во креветот. Но, тогаш сфатиле дека се фатени во мрежата. Нивната смеа и шеги на сметка на Хефест, се престориле во проколнувања и во залудни напори да се ослободат. Мрежата на Хефест била толку цврста, што дури ниту силниот бог на војната, не можел да ја скине. За да ги засрами двајцата браколомци Хефест, кој за цело време бил сокриен во близина, ги повикал сите жители на Олимп како сведоци и судии.

Богинките од срам не сакале да гледаат во љубовната сцена во креветот, додека машките богови се струпале околу креветот, туркајќи се и разменувајќи си погледи. Хермес се осмелил да каже дека се би дал да е на местото на Арес, па макар и со три мрежи да биде фатен и сите да го набљудуваат. На оваа изјава следувала голема смеа од сите присутни. Засрамени и навредени, Арес и Афродита побегнале на различни страни на земјата, по што се повлекле со цел, целата оваа работа да се заборава.

АПОЛОН И АРТЕМИДА

АПОЛОН И АРТЕМИДА

РАЃАЊЕТО НА БЛИЗНАЦИТЕ

По една љубовна авантура со Сеус, титанката Лето била принудена да талка по Земјата за да ги одбегне лутината и љубомората на Хера. Мајката на боговите му заповедала на чудовиштето Питон (кое било огромна и страшна змија) да ја следи Лето. Следена од питонот, Лето морала да најде време и мир за да ги роди во безбедно своите деца. Изгле -

дало дека Титанката е осудена засекогаш да талка по земјата, но Посејдон се сожалил кон неа и и гарантирал скривалиште на островот Дел. Тука конечно Лето можела да ги роди своите деца Аполон и Артемида.

Ајолон и Арѝемида

АПОЛОН - БОГ НА СВЕТЛИНАТА И НА ВИСТИНАТА

Аполон, помладиот од близнаците, отелотворувал се кон што се стремеле луѓето - тој бил идеална слика за маж. Како што Афродита била отелотворение на женската убавина, така Аполон бил отелотворение на машката. Неговата бистрина и цврстиот карактер биле најголеми во однос на сите останати жители на Олимп. Неговата вештина во уметноста и лекувањето не биле надминати од ниту еден човек или бог.

Исто така тој никогаш не лажел и практично не бил способен нешто погрешно да каже или да измами. Затоа пророштвата на Аполон би -

ле најпочитувани среде луѓето во антиката. Најславно пророчиште било пророчиштето во Делфи. Таму се наоѓал специјално посветен храм на Аполон, кој бил славен во целиот тогашен антички свет. Од најдалечните области доаѓале луѓе во Аполоновото пророчиште во Делфи за да му искажат почит на богот на светлината и да ја прашаат за совет неговата свештеничка Питија.

Друго важно својство на богот Аполон било совршеното познавање на сите зла во светот. Тој можел секое лошо дело во светот да го слушне и да го види, при што знаел и како истото да го спречи. Тоа било причина, зошто неговото пророчиште ги решавало не само граничните спорови или личните проблеми, туку и оние тешкотии како што биле епидемиите, гладот и други зла.

Исто како и другите богови, Аполон бил неверојатно злолопамтило посебно тогаш кога некој го провоцирал и предизвикувал. Во вакви прилики доаѓала до израз неговата сурова страна. Тој всушност бил пример за тоа, дека независно колку некое битие е развиено, секогаш можат кај него да се појават примитивни и насилнички нагони.

*Ајолон и Арјемеида ѝринесуваат жрџива ѝред олтјарот на Сеус,
македонска вазна од 490/480 г. ѝред Ристја*

Мийоѹ за Марсија

Еден ден Атина, богинката на занаетчиите, нашла некаква флејта. Отпрвин се израдувала поради тоа што флејтата произведувала убава музика. Но. потоа забележала дека за време на свирењето нејзините образи се дуваат, поради што нејзиното убаво лице се искривувало, па го фрлила инструментот.

Еден Сатир (шумски дух во човечки облик) по име Марсија поминал, ја подигнал фрлената флејта и почнал да свири. Наскоро тој го усовршил своето свирење, па веќе бил сметан за најдобриот музичар на сите времениња, подобар и од самиот Аполон. Тој бил толку убеден во својата способност што го предизвикал богот на музички натпревар. Девет музи богинки на уметничката инспирација требало да решаваат за победникот на натпреварот. Аполон, мирно држејќи ја лирата во рака, очекувал Марсија да ја заврши својата изведба. Музите биле пленети од свирењето на мајсторот. Сепак, Аполон бил подобар и бил прогласен за победник. Како казна за тоа што Марсија се дрзнал да му го оспори првото место во свирење, го врзал за едно дрво и му ја симнал главата од живото тело. И така викот на Сатирот ги полнел горите со неубава и дисонантна музика.

Аиолон му суди на Марсија

АРТЕМИДА БОЖИЦА НА ЛОВОТ

Уште веднаш по раѓањето оваа богинка била оспособена за своите задачи. Откако Лето ја родила, Артемида морала да помага при раѓањето на својот брат Аполон и од тој момент таа станала богинка на раѓањето и заштитничка на децата. Оваа титула веројатно и била подоцна доделена, бидејќи Артемида најмногу е позната како богинка на ловот. Таа била висока и силна и била рамна на машките богови. Како ловец била без конкуренција и била слична на Арес. Притоа била многу убава, поради што Афродита и била

Артемида, ќерка на Зеус и Лето

љубоморна. Од друга страна, како богинка на љубовта, Артемида останала засекогаш девствена. Слободното однесување на Афродита ја иритирало и таа го сметала за грев отстапувањето од брачната верност. Затоа таа секогаш ја казнувала неверноста, но и грабнувањето на девојки како непростлив злостор. Кога и да дознавала за таков грабеж, веднаш

и безмилосно го каз -
нувала насилникот.

Додека Аполон
важел за бог на висти -
ната и на прошто -
то, Артемида важела
за богинка на чове -
ковата правда. Таа се
залагала за кротките
и за праведните, за не -
жните и за слабите,
за жените што биле
изложени на насил -
ство и друг вид прити -
соци. Тие двајцата за -
едно ја претставувале
класичната претста -
ва за правичност.

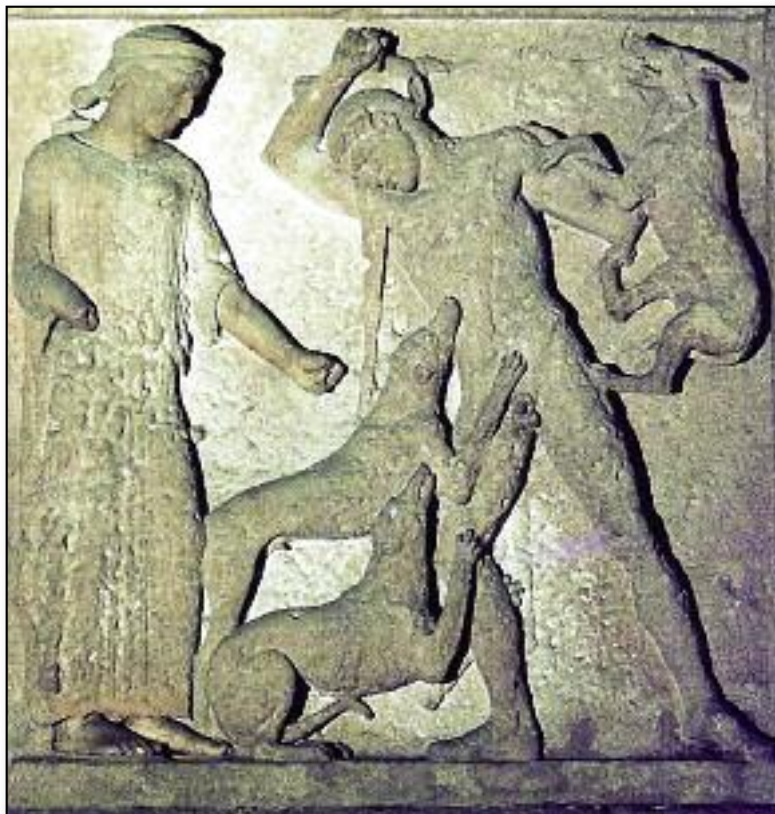
Ајолон

Миѹој за Акѹеон

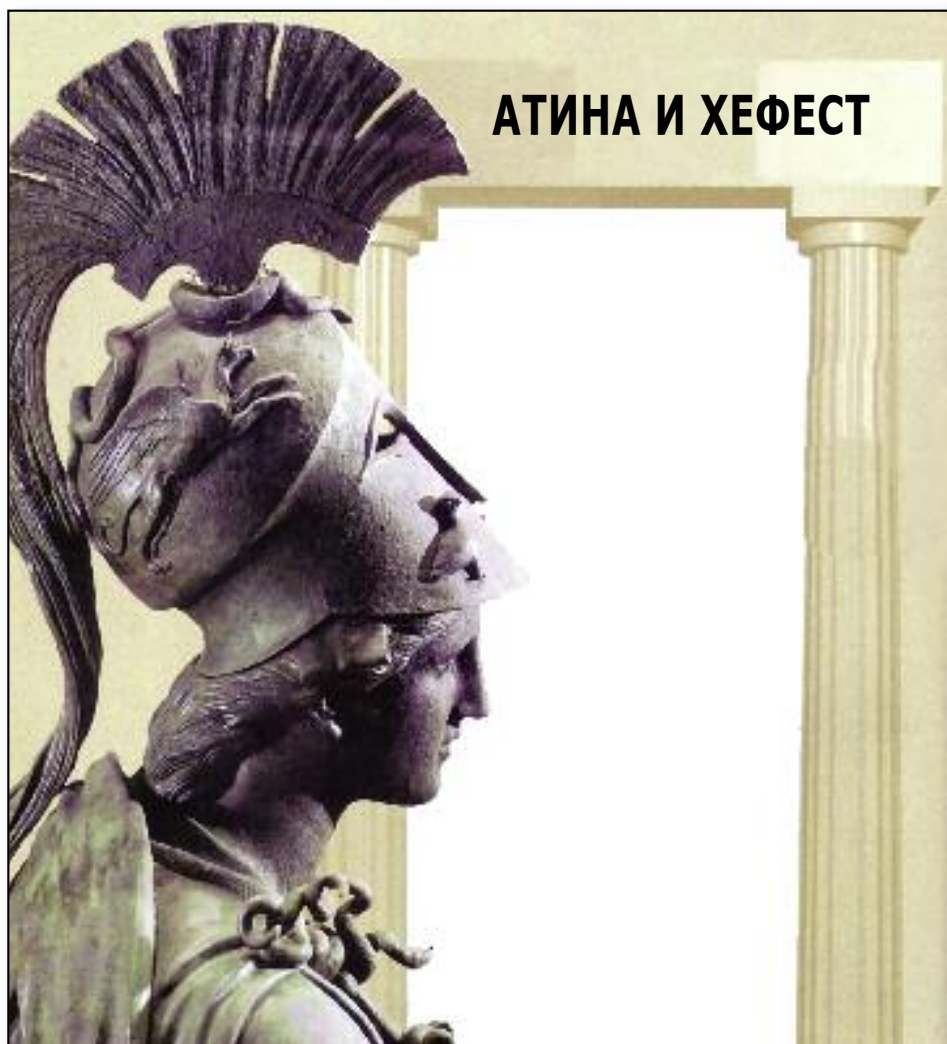
Понекогаш со своите принципи Артемида преземала неправедни казни и страдања на луѓето. Всушност ваквото нејзино однесување било во склад со стојалиштето според кое, се што е претерано екстремно, било да е праведно или неправедно, предизвикувало спротивен ефект во јавноста. Актеон бил славен ловѹија. Еден ден тргнал на лов во шумата заедно со своите верни кучиња. Притоа случајно наишол на местото каде Артемида се капела гола во еден вир. Поради тоа што таа била богинка со невидена убавина, каква ниту еден човек не можел да си претста -

ви ниту во сон, Актеон се скрил зад една грмушка и воодушевено продолжил да ја гледа.

Тивкото кршење на едно гранче ја издало неговата присутност. Артемида прво сакала да го пушти неказнет, поради тоа што тој сосема случајно наишол на неа. Но, истовремено таа стравувала дека ако го пушти да си оди, тој набргу ќе почне да се фали пред своите пријатели дека ја видел гола „девствената богинка“. Артемида, која се заколнала дека ќе остане девица и дека никој не смее да ја види гола, не можела да дозволи овој смртник да остане жив. Поради тоа таа го преобразила кутриот ловџија во голем и величествен елен, по што неговите кучиња веднаш се нафрлиле врз него и, без да забележат дека тоа е нивниот господар, го раскинале.

Кучињата го растргнаат Актеон како омазга на Артемиде бидејќи не го препознала сопствениот господар. Релеф од 470 г. пред Риста пронајден во едно македонско светилиште

АТИНА И ХЕФЕСТ

АТИНА И ХЕФЕСТ - ГРАДИТЕЛИ НА ЦИВИЛИЗАЦИЈАТА

АТИНА - БОГИНКА НА ПРОНАОЃАШТВОТО

Од сите раѓања на античкиот Пантеон она на Атина било најзабележително. Таа не била родена од жена, туку изрипала од главата на својот татко Сеус. Нејзината мајка бил Метида, која Сеус ја задавил, от - како разбрал дека е бремена со негово дете. Недолго по ваквиот гнасен

чин, таткото на боговите почувствувал големи болки во главата, за кои долго време мислел дека се обични главоболки. Болките биле се поголеми и посилни и конечно Сеус, изгубен и очаен, го замолил Хефест со еден удар на неговиот чекан да му ја отвори главата. Кога Хефест го искршил горниот дел на черепот, оттаму изрипала Атина, целосно вооружена и возрасна.

Како богинка на мудроста и на дарбата за пронаоѓање Атина меѓу другото ги пронашла: уздата, јаремот, ралото и градинарските алатки. Таа ги пронашла и: флејтата, трубата, и математиката. Обработувањето на глината и знаењето за градење куќи исто така биле измислени од Атина. Таа им подарила на луѓето не само способност да градат куќи, туку и средства и духовни предуслови за да ја изградат цивилизацијата. Под такви околности не е ништо чудно што градот Атина, еден од најразвиените градови на древноста, таа го сметала за свој роден град.

Во свеста на Македонците Атина не била толку мирољубива како што изгледало поради нејзините дарби. Хомер ја опишал како богинка, која е љубител на војната. Поради тоа и Атина била сметана како богинка на војната. Таа била женската спротивност на Арес. Сепак за неа војната не била збир од неплански битки, како за Арес, туку спор што се води со надмудрување и вештина.

За време на Илионската војна Атина била на страната на Хелени-те. Со нејзина помош на херојот Диомед му успеало да го нападне Арес и да го рани. За ова тој се појалил кај речиси незаинтересираниот Сеус. Оваа епизода ја покажува генералната разлика меѓу овие две божества на војната – Атина била средена и интелегентна, додека Арес бил интелектуално и емоционално незрел.

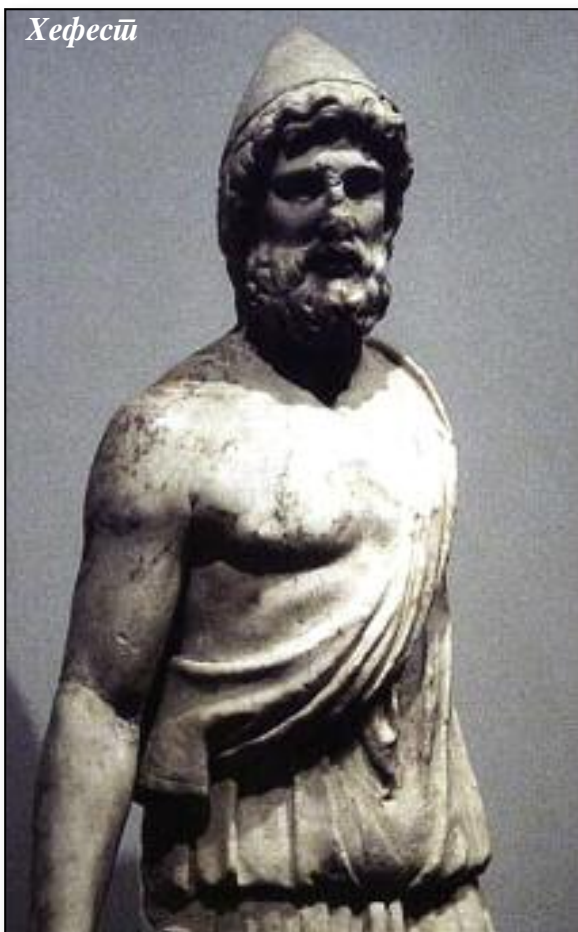
Исто како Артемида, така и Атина била девствена богинка. Таа сметала дека секој обид за приближување на машките богови кон неа е едноставно смешно. Таа не била поврзана со никого и не сакала никакви приближувања. Сепак, таа постојано била опсипувана со комплименти од машките богови. На сите нивни љубовни изјави таа одговарала со молчење, а за нивните натрапни приближувања со брза и силна клоца во меките делови.

ХЕФЕСТ - БОГ НА КОВАЧИТЕ И НА ОБРАБОТКАТА НА МЕТАЛИТЕ

Хефест бил бог на занаетите, бог на оние кои работеле со оган. Тој бил бог на ковачите и на занаетчиите. Бил оженет со Афродита, но ретко ја уживал нејзината наклонетост.

Постојат две приказни за неговото раѓање. Според едната, тој бил син на Сеус и на Хера. Според другата, само на Хера, која сама од себе го зачнала, сакајќи да покаже дека и таа може да роди сама од себе исто како што Сеус ја родил Атина. Хефест бил грд и едната нога му била покуса, па во обете приказни за неговото раѓање, откако Хера ја забележала неговата грдотија, го фрлила од високиот Олимп. Тој паднал во морето, но веднаш бил спасен од нимфите Тетида и Еронима. Тие го воспитале богот и го поттикнуле неговиот интерес кон ковачкиот занает, при што го снабдиле со еден убав чекан. Така тој почнал да прави не само орудие и оружје, туку и убави украси.

Еднаш Хера ја посетила Тетида и ги пофалила нејзините чудесни бршеви. Притоа ја прашала Тетида каде го добила овој убав уметнички украс, но Тетида го избегнала одговорот бидејќи се плашела Хера да не дознае дека нејзиниот грд син е се уште жив, па можеби повторно

ќе се обиде да го убие. Но, Хера ја открила вистината и го зела својот син со себе на Олимп, каде што му обезбедила најубава работилница за накит.

Хефест бил пресрекен поради тоа што неговата мајка конечно го признала. Кога еднаш Сеус го открил соучеството на Хера во еден од многубројните обиди за уривање на неговото владеење, ја обесил Хера за нејзините раце. Хефест бил многу бесен, при што го нападнал кралот на небото и го навредувал поради ваквата постапка. Сеус налутен го фрлил богот на ковачите од Олимп надолу. Овојпат Хефест паднал на островот Лемно. При ударот од паѓањето си ги скршил обете нозе и од тој момент останал парализиран, па можел да се движи само со помош на штаки. Според друга легенда пак, тој си направил златни протези наместо нозе.

Додека Атина им дарувала на луѓето совршени пронајдоци, Хефест им нудел попусти орудии. Хефест бил тој што ги пронашол: ралото, мечот, врвот на копјето и други направи. Овие две божества создале предуслови за почеток на цивилизацијата. Тие помогнале луѓето да го напуштат номадскиот живот да и се населат на едно место.

Силувањето на Ајина

Не било тајна дека Атина се сметала себеси за „недопирлива“ и оваа изјава им ја кажувала на боговите за време на нивните постојани додвојувања. Еднаш кога Атина сакала да го посети својот братучед Хефест за да го замоли да и искова неколку оружја, Посејдон му кажал на ковачот дека таа доаѓа со намера да биде заведена. Кога таа дошла кај Хефест и го замолила да го направи оружјето, Хефест се нафрлил страшно врз неа. Атина го отфрлила од себе, но малку од неговата семена течност капнала врз нејзината натколеница. Со голема лутина таа го избришала семето од својата нога и тоа паднало на земјата. И така земјата забременила од семето на Хефест. богинката на земјата Геа била револтирана од сознанието дека ќе се роди дете од Хефест и одбила секоја одговорност за неговото здравје.

Со оглед на нејзината добродушна природа, Атина не можела да го уништи детето. Таа ја презела одговорноста за него и притоа му го стави-

ла името Ерихтонеј. Детето всушност било половина змија, а половина човек. Подоцна овој човек - змија станал првиот крал на Атина. Тој бил познат по тоа што ги учел мајките што посвојуваат деца, да ги почитуваат и сакаат како свои. Во една друга верзија на овој мит, семето на Хефест паднало врз еден рид покриен со снег, од кој настанала првата статуа. Од гледна точка на метафората, оваа верзија е поучна, бидејќи смислата е дека од соединувањето на знаењето со занаетчиската вештина настанува уметноста.

ХЕРМЕС И ДИОНИС

Хермес - бој на крадциѝе, на ѝрговијаѝа и на иѝринаѝа

Син на Сеус и на нимфата Неада, која била ќерка на титанот Атлас, уште од многу рано Хермес се прославил како измамник. Кратко по неговото раѓање на ридот Килене, Неада, радосна дека нејзиното новороденче е здраво, во еден миг се свртела со грбот за да се одмори. Во тоа кратко време бебето израснало во момче, кое излегло од пештерата за да ја разгледа околината.

Притоа момчето Хермес наишло на Аполон кој терал стадо говеда пред себе. Младиот измамник веднаш посакал да го украде тоа стадо. Тој почекал Аполон да заспие, а потоа, за да ги прикрие трагите, ги потерал говедата назад по нивните сопствени стапки, така што практично ги украде без да остават нови траги. Штом се оддалечил доволно за да не се гледа, Хермес направил обувки за говедата, со кои тие веќе не оставаа никакви траги дури ни во меката почва. Потоа го одвел стадото кон пештерата, во која бил роден, задоволен од својата прва кражба.

Кога Аполон го забележал исчезнувањето на своето стадо, побарал помош од сатирите (шумски духови, кои ја биле олицетворение на нескротената природа) и ги замолил да му го најдат стадото. Шумските духови ја пребарале целата планина од еден до друг крај. По долго барање, еден од нив наишол на пештерата на ридот Килиене, од каде се слушала волшебна музика. Кога влегле таму, наишле на дадилката која го чувала Хермес. Таа им рекла дека музиката потекнува од младиот

бог. Притоа им објаснила дека ова божествено дете си направило еден чудесен музички инструмент, што го нарекло лира. Инструментот бил направен од черупката на една желка и од цревата на говедата кои послужиле како жици. Сатирите веднаш се вратиле кај Аполон и го известиле за своето откритие. Аполон дошол кај пештерата, го фатил младиот бог и го одвел на Олимп, каде му го предал на Сеус, кажувајќи му за кражбата.

Сеус отпрвин не сакал да го обвини својот мал син, но откако му биле изнесени докази, немал друг излез. Кога Хермес забележал дека неговiot татко не му верува на лагите, ја признал кражбата и ветил дека најголемиот дел од стадото ќе му го врати на Аполон. Тој не можел да ги врати сите, бидејќи веќе заклал две говеда, а нивните црева ги употребил како жици за лирата, додека нивното пресно месо го подготвил како жртва за боговите.

Сеус ги прегледал закланите животни и востановил дека тоа месо било премногу за жртва дури и за сите богови. На неговото прашање за

Хермес и Дионис

причината за оваа грешка во сметката, младиот Хермес одговорил дека вишокот од месото сакал да го жртвува за самиот себе. Сеус се насмеал на оваа дрскост. За да го заврши спорот меѓу двајцата братучеди, Хермес понудил на Аполон не само да му го врати стадото, туку да му ја даде и лирата. Пленет од изгледот на овој нов инструмент Аполон се согласил и наскоро откако извесно време вежбал на неа, лирата станала негов најомилен инструмент.

Сеус бил толку восхитен од мудроста и итрината на својот син, што му препуштил многу почесни задачи, од кои сите биле соодветни на неговата итрина. Иако Сеус верувал дека Хермес се трудел да ја каже вистината кога бил испрашуван од него, сепак му било јасно дека неговиот син не секогаш ја изнесува целата вистина, посебно ако таа не е во склад со неговите интереси. Оттогаш Хермес станал бог на трговијата и на трговците.

Хермес мислел дека неговите нови должности и задачи неправедно се ограничени само на трговијата. Така постепено добил и нови задачи. Поради својата вештина во зборувањето, тој станал и бог на реториката и на сугестивните говори. Неговата дејност била проширена и среде љубовниците, овчарите и државните службеници. Поради неговата брзина Хермес исто така станал и курир на боговите. Тој се трудел секогаш да пренесува вести кога еден бог требало да му каже нешто на друг бог, а меѓу нив постоела голема оддалеченост. Тој бил и придружник на мртвите. Само тој го знаел патот што водел во подземјето и тој ги воведувал умрените души во мрачното царство на Хад.

Бидејќи бил ангажиран и како курир на боговите, тој ги познавал сите улици и патишта на небото и на земјата. Поради тоа Хермес станал заштитник и на патниците. На поголемите раскрсници во антиката биле поставени првоаголни столбови со показатели и со брадести глави на богот Хермес. Кога некој патник доаѓал на раскрсница и не бил сигурен кој пат да го одбере, барал помош од Хермес, кој му го покажувал вистинскиот пат.

Задачата на Хермес, како курир на боговите, била причина што неговиот лик е застапен во многу митолошки приказни, многу повеќе во однос на другите богови, со исклучок на Сеус.

ДИОНИС И НЕГОВИТЕ ПРИДРУЖНИЦИ

БОЖЛИОТ СИН ДИОНИС - БОГ НА ВИНОТО, ПЛОДНОСТА И ВЕГЕТАЦИЈАТА

Како син на Сеус и на смртницата Семела, Дионис, како бог на виното и на пијанството, плодноста и вегетацијата бил омразен од Хера. Неговите приврзаници во негова чест паѓале во екстаза. Култот на Дионис бил еден од малкуте во кој учествувале и жени, кои тоа честопати го искористувале за да ги поминат границите на моралното однесување. Во нерамните ридови околу Пела жените повремено го запоставувале

својот нормален живот и танцувале како менади во екстаза околу врвот на ридот, опседнати со духот на распуштеноста предводени, како што се сметало, од самиот Дионис.

Во Македонија се славеле седум празници посветени на Дионис, меѓу кои најпознат бил празникот Ксантика. Секоја пролет во првиот месец, март или месецот Ксант се почнувало духовното прочистување на Македонците, тродневно цутење - или пролетна слава. На првиот ден од овој празник агилно се пиело вино мешано со вода. На втората вечер сле - дувале сцени на поворки во помали групи во чест на митовите на Дионис. Гостите сами си донесувале јадење и вино и се опивале. Помирољубиво било на третиот и последен ден на славењето. Жителите на Македонија верувале дека тогаш душите на умерените невидливо талкаат по улиците поради што им се оставало вода и јадење, а вечерта секој домаќин ги бркал духовите со заглушувачко викање: „Надвор талкаат душите, на умерените!“ - се пеело, пиело се веселело цел месец. Тогаш младите се буделе од зимата и нивниот сексуален нагон се зголемувал, стапувале во брачни заедници, правеле свадби на кои се пиело многу вино. Ксантика е многу тесно поврзана со Дионис и затоа Дионис се сметал и како бог на плодноста. Тој бил многу обожуван бог кај Македонците бидејќи се грижел за зголемување на фамилијата и македонското племе. Во Дионисовите поворки се носеле мартинки во црвено бела боја се врзувале сите јазли. Прославите со врзувања преплети, јазли, расплетување, китење, веселење со боите и звуците претставувало соединување на пролетната енергија која што поттикнувала љубов и духовност за оплеменување на човечката душа.

Така и цвеќето цвета кога ќе ја прими зголемената светлина на пролетното сонце на богот Ил (Иле). Цвеќето и мартинката ја зголемуваат симболиката на единство на човекот, природата и космичката енергија. Самата Ксантика го слави тоа единство и единството на народот со боговите, хероите и царевите, како славење на пролетните празници, поворки со сите придружни елементи поврзани со најголемиот македонски празник Ксантика, царица меѓу македонските прослави.

Во Пела граѓаните славеле седум празници посветени на Дионис, меѓу кои најпознат бил празникот Антестерии, т.е. тродневно цутење - или пролетна слава. На првиот ден од овој празник агилно се пиело вино

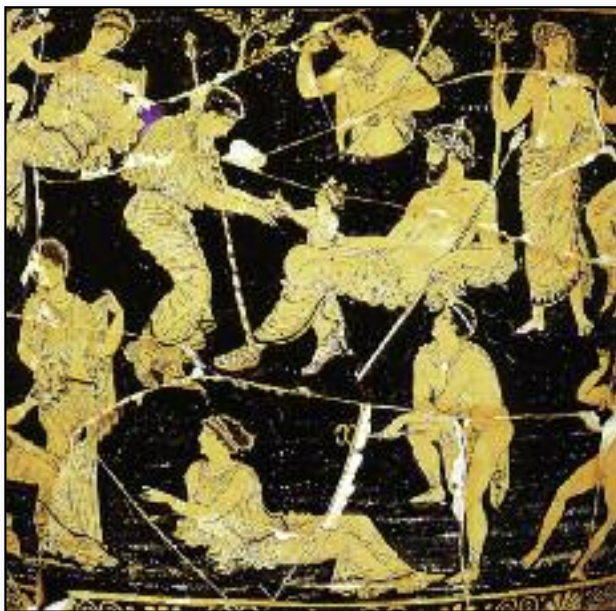
мешано со вода. На втората вечер следувале сцени на поворки во помали групи во чест на митовите на Дионис. Гостите сами си донесувале јадење и вино и се опивале. Помирољубиво било на третиот и последен ден на славењето. Жителите на Пела верувале дека тогаш душите на умрени - те невидливо талкаат по улиците поради што им се оставало вода и јадење, а вечерта секој домаќин ги бркал духовите со заглушувачко викање: „Надвор ѝталкаат душите, а Анѝесѝерииѝе ѝоминаа!“

ДИОНИС - СИН НА SEYC

Дионис бил единствениот од олимписките богови чија мајка била смртник. Исто така тој бил единствен жител на Олимп, кој бил „роден“ трипати.

Една од повеќето смртници, со кои Seyc водел љубов, била Семела. Таа била прекрасна ќерка на Кадмо, кралот од Теба. Seyc честопати и се додворувал, сакајќи да ја освои. Тоа му успеало дури откако и вентил, во близината на Стикс, дека може да и обезбеди сè што ќе посака. Кога Хера слушнала за најновата љубов на својот маж, веднаш почнала да прави планови против него. Така таа, во главата на Семела, ја внела желбата таа да го види Seyc во неговата вистинска фигура, а не во тело на човек.

Кога Семела му ја кажала на Seyc оваа своја желба, тој се обидел да ја разубеди, но залудно. Со тешко срце и ја покажал својата вистинската фигура, по што

Раѓањето на Дионис

таа паднала мртва. Сеус го извадил неродениот Дионис од нејзиното тело и го зел во своето бедро, каде понатаму растел се до своето раѓање. Потоа Сеус го извлекол од своето бедро.

Откако се родил Дионис, Хера им наредила на неколку титани, со подароци и играчки да го намамат вон од заштитната близина на неговиот татко. Тие успеале во тоа, го подлажале со играчки, а потоа го фатиле и му го распарчиле телото, кое потоа го испекле и изеле.

Меѓутоа, Атина го нашла и го спасила неговото срце, па така Сеус можел повторно да ги состави неговите делови. Со ова Дионис за прв пат го доживеал циклусот на смрт и оживување, циклус, што тој често го минувал, исто како што лозата секоја зима изумира, а на пролет се развива како нова.

Сеус го дал својот вонбрачен син на чување кај Атам, кој бил крал на Орхомен и на неговата љубовница Ино, која била сестра на Семела. По совет на Хермес двајцата смртници го маскирале младиот Дионис во женска облека, надевајќи се дека на тој начин ќе ја надмудрат итратата Хера. Но, Хера разбрала за ова и за одмазда го казнила Атам на тој начин што тој полудел, по што го убил својот син, а сакал да ја убие и Ино. Но, кога се спуштил кон неа, Дионис го заслепил, така што наместо Ино, Атам заклал една коза. Но, Ино, подоцна, обземена од голема тага се фрлила во морето. Поради тоа што го чувала Дионис, Сеус решил дека таа да не мора да оди во Хад, а наместо тоа ја престорил во морска богинка Леукотеа. Во исто време Сеус го престорил Дионис во млад прч, а потоа го дал на чување на една група оради, кои биле ридски нимфи и кои живееле на ридот Ниса. Тука Дионис го научил лозарството и правењето на вино.

Дионис ги претставува екстремните аспекти на човековата природа.

Како бог на пијанството тој практично е бог на бесмислените дејства на луѓето. Тој е и уништувач и добродетел на луѓето. Богот на виното се појавува во многуте митови и најчесто со стереотипен карактер во историите што имаат врска со пијанство. Тој исто така е симбол на циклусот на постанокот и гинењето во природата. Исто како што лозата секоја година умира и повторно оживува на пролет кога ги пушта првите ластари, така и Дионис секоја година умира и пак повторно оживува.

ДИОНИС (РИМСКИ БАХУС)

Спомнавме дека Дионис, како син на Сеус и на Семела, внук на Кадмо братот на Европа и кралот на Теба, бил познат како бог на виното. Но, тој (посебно под римското име Бахус) во митологијата имал поголема улога. Тој воедно бил и бог на веетацијата и на екстазата, па како таков се вбројувал во најважните божества на македонскиот пантеон.

Првобитно Дионис бил обожуван во македонските провинции Тракија и Фригија, каде изгледа имал слична функција како и Деметра, богинката на земјодеието. Влијанието врз современата македонска култура тој го извршил релативно доцна. Во делата на поетот Хомер, кој живеел околу 8 век пред Риста, Дионис не бил толку значаен бог. Сепак подоцна бил агилно обожуван. Неговата претежно женска придружба, составена од менади („бесни жени“) или маханти, биле познати по страста на нивното обожување. Тие се опивале до екстаза и се шетале заградени во животински кожи, со бакли и тирсови во рацете (стапови од бор обвиени со бршлен и лозови гранчиња).

Дионис

Дионис и мајка му Семела,
вазна од IV век пред Риста

Понекогаш со себе носеле и змии.

Според една легенда Дионис бил воспитан од нимфи, а подоцна и од Силен, кој бил низок и ќелав старец, кој често јавал магаре или пијан бил придружуван од сатири. Сатирите биле претставени со копита и рогови, но и Дионис повремено покажувал животински црти.

За раѓањето и младоста на Дионис постојат и други верзии. Според една од нив, тој бил син на Деметра, односно на Персефона, со која Сеус водел љубов преправен како змија. Кога Дионис бил убиен од титаните по наредба на Хера, Сеус наводно и дал на Семела да го изеде неговото срце, по што тој пак се родил. Дионис всушност значи „двапати родениот“, со што се објаснува дека тој прво израснал во Семела, а потоа излегол од натколеницата на Сеус.

Како нов меѓу боговите Дионис не бил признат од сите. Хера го мразела, а другите се сомневале во неговата божественост. Кралот од Едонен, Ликург се обидел да го убие, но богинката на морето Тетис му по-

(лево)
 Дионис како
 предводник на
 Баханалиите
 (горе)
 и две чинии со
 мојивки од
 животини
 на Дионис
 (во средина и доле)

(десно)
 Дионис со ѝехар во
 рацете (горе)
 и со леопарди
 (доле)

могнала на Дионис со тоа што го ослепила Ликург.

Пентеј, кралот на родниот град на Дионис, Теба, не сакал да го признае за бог. Еден ден Дионис дошол како убаво момче во Теба, во пријателство на менади, а Пентеј наредил да се стави во затвор. Но, кога го затвориле, оковите сами од себе отпаднале, а вратата на затворот се отворила. Тогаш Дионис му рекол на Пентеј дека со менадите и со, од него маѓепсаните Тебанки, ќе направи спектакуларни оргии на ридот Китаирон. Пентеј сакал да види дали тоа и навистина ќе се случи. Поради тоа се преоблекол како жена и се качил на едно дрво од каде ги набљудувал еротските сцени. Но, тогаш бил откриен од менадите. Тие, во својата екстаза, предводени од неговата маѓепсана мајка Агава, го симнале од дрвото и го исекле на парчиња. Подоцна Агава се освестила, па го погребала својот син, по што, заедно со своите родители, Кадмо и Хармонеја, заминала во прогон.

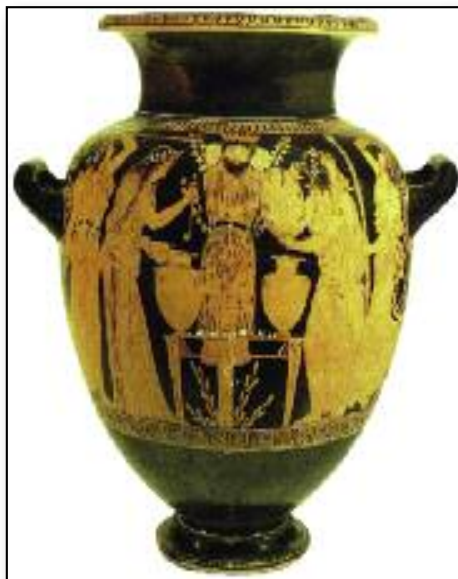
Оваа приказна зборува за стравот што аристократите од тоа време го чувствувале кон новиот бог и неговите бесни приврзанички. Во некои градови и места имало приказни за личности кои поради фанатичното обожување на Дионис полуделе. Ова се случило и со ќерките на Мида.

Дионис

*Дионис и Хермес на вазна
од македонскиот период*

*Дионис во ритуална игра со
Менади на вазна од IV/III век
прег Ристиа*

Дионис го подарил виното на човештвото, меѓутоа овој подарок различно бил приман. Според една атинска сага, тој ги научил Икариј и неговата ќерка Еригона, кои биле Атињани од низок род, да прават вино. Но кога нивните соседи се напиле вино помислиле дека се отруни, поради што го убиле Икариј. Кога Еригона видела што се случило со татко и, се самоубила. Поради тоа Дионис им се одмаздил на Атињаните, па натерал многу атински мажени жени, во налет на беснило, да го направат истото како и Еригона. Кога Атињаните увиделе каква неправда направиле, организирале прослава во чест на Икариј и Еригона.

Дионис и Аријадна, V век прег Ристиа

Во Етолија Дионис бил пријателски прифатен. Кралот Оин дури му ја понудил својата жена Алтаја. Од оваа врска произлегла идната сопруга на Херакле, Дејанеира. Во знак на благодарност Дионис на Оин му ја открил вештината за правење вино.

Дионис се оженил со Аријадна, ќерка на кралот Мино од Крит, која пред нивната свадба му помогнала на Тезеј да го убие Минотаурот. Според некои

верзии, таа била однесена од Тезеј од островот Крит и оставена во Накс, каде што Дионис се смилувал над неа. Според други тврдења богот Дионис ја зел за жена, по што Тезеј, тажен, морал сам да се врати во Атина.

Култот на Дионис постепено се раширил во Македонија. За време на зимските месеци почнувале празнични слави во Пела, меѓу кои најпознати биле малите и големите Дионисии. Во февруари се одржувал празник на цвеќето, за време на кој се пиело првото младо вино, а Дионис, качен на кола влегувал во градот. Ова било зачеток на идниот ристијански карневал пред постот, во кој и денес е задржано битието на менадите.

За време на големите Дионисии, што се одржувале во март, биле прикажувани комедии, трагедии и сатирски игри во Дионисовиот театар во подножјето на Акропол. Трагедијата настанала од песни и танци на селаните кои носеле костуми од кози. Така, од дионисовиот култ, бил создаден литературен вид, кој не само што се изведувал во првобитна форма, туку и продолжил да живее во модерна форма, се до денес.

Вазна со Ајолон, Дионис (во средината) и Хермес, се наоѓа во Националниот музеј на Шпанија во Мадрид

ПОМАЛКУ ВАЖНИТЕ ОЛИМПИСКИ БОГОВИ

Освен големите олимписки богови, кои со својата силна личност доминирале во класичната митологија (тие секогаш стоеле во централната точка на митолошките приказни или најчесто се појавувале во нив), постои една група богови, кои по своите особини биле блиски до човековата природа. Овие богови никогаш не биле повикувани за помош од хероите кога имале проблеми и не играле важна улога во приказните. Тие биле богови и богинки на секојдневниот живот.

Хестија - богинка на домашното огниште

Хестија е една од сестрите на Сеус. Иако таа, заедно со Хера, Посејдон, Деметар, Хад и Сеус била вистински жител на Олимп, таа била богинка на фамилијата, која во најраспространетите приказни не играла важна улога. Хестија била богинка на куќата и на огништето. Таа била задолжена да се грижи да не се случи некоја несреќа врз фамилијата. Немала некои јасни својства и не заземала значајно место во големите митолошки приказни. Таа била едноставно богинка на домот и била за -

Хестија ги дарува боговите од Олимп

доволна со тоа да им служи на оние, кои се надевале на нејзината топлина.

Храмот на Весталските девици во стариот Рим бил посветен на богинката Веста (што било римско име за Хестија). Тој храм весталските свештенички го чувале и одржувале светиот оган. Ако некој жител на градот сакал да го напушти за да се пресели на друго место, земал жар од светиот оган од кој палел оган во својата нова татковина.

Хеба - богинка на младосџа

Хеба била ќерка на Сеус и на Хера и таа била богинка на младоста. Таа ги обновувала истрошените животни функции кај постарите тела. Освен што ја персонифицирала младоста - како телесно така и духовно - таа немала некои други забележителни својства. Во некои приказни таа ги служела боговите со вино, полнејќи ги нивните пехари за време на гозбите.

Хеба

Ирис - богинка на виножитото

Ирис, чии родители не се точно одредени, била богинка на виножитото. Додека Хермес бил курир и пренесувал вести меѓу боговите, таа ги пренесувала вестите од боговите кон луѓето.

*Богинката Ирис,
вазна 500/490 г. пред Риста*

Грации - богинки на човечкиот соживот

Трите грации, ќерки на Сеус и на Еуринома, која била ќерка на титанот Океан, а во некои преданија била ќерка на Афродита и Дионис), биле божества кои им служеле на меѓучовечките односи. Тие секогаш настапувале заедно.

Аглаја, најмладата била најпостојана. Аглаја била таа која на еден говорник му дала дарба да ги потчини своите слушатели. Еуфросина им давала на собирачите доза на веселост. Без неа секој собир и весело друштво би биле неподносливо сериозни. Талија, третата сестра, имала речиси двојна улога, бидејќи била исто така и муза. Таа го отелотворувала духот на комедијата и била духовна мајка на шегата.

Триите Грации

Музиѹе - боѹинки на умеѹносѹа

Постоеле девет музи, ќерки на Сеус и на Мнемозина, чие име значи сеќавање. Во постарите преданија сите тие биле заедно третирани и немале сопствени идентитети. Едноставно тие биле третирани како богинки на творечкото пронаоѓање, како што вели Хомер во своите бесмртни стихови: „Пеј ми, музо за гневот на Пелиден Ахил“ и „Покажи ми го музо веиѹиот човек“ („Илијада и Одисеја“). Подоцна секоја од нив добила сопствена личност и им биле доделени одредени области од уметноста.

Калиопа, која најчесто е претставена како држи во раката свиткано писмо во ролна или молив, била муза на епската поезија. Клео, која исто така е претставувана со свиткано писмо во ролна или плоча, била муза на историчарите. Ерато била муза на еротската поезија. Сафо, познатата поетеса од Лезбос несомнено и должи многу на Ерато. Еутерпа била муза на лирската поезија и на Дионисовата опојна музика. Таа најчесто била сликана со флејта, со која бил потенциран музичкиот карактер на лириката. Мелпомена била муза на трагедијата и на сликите. Таа носела мрачни театарни маски и високи дебели сандали, што биле носени од глумците во театарот. Политимнија била муза на религиозната лирика и на песната. Таа била опишана како побожна и замислена. Терпсихора била муза на танцот, па затоа и таа била претставена со лира. Талија била муза на комедијата и таа била спротивност на Мелпомена. На сликите Талија носела смешни маски од комедијата. Уранија била муза на астрономијата и била претставувана со топка, која го симболизирала небесното тело.

БАРАЊЕТО НА ЗЛАТНОТО РУНО

ПОТЕКЛО НА ЗЛАТНОТО РУНО

Во Беотија порано живеел крал кој се викал Атам. Тој бил оженет со кралицата Нефела, но истовремено имал љубовна афера со една жена по име Ино. Неговите синови се викале Фрикс и Невкон, а ќерката Хеле. Врската меѓу Атам и Ино станала толку очигледна, што дури и слугите разбрале за неа. Од нив Нефела дознала за неверството на својот сопруг. Кога таа реагирала против тоа, кралот наредил да биде фрлена во затвор, додека за Ино изградил палата со убава спална соба.

Но, по извесно време Ино одлучила да ги отстрани децата на Нефела. Нејзе и било јасно дека по смртта на Атам тронот ќе го земе Фрикс и нејзината позиција ќе биде во опасност. Таа направила план како да си ја осигура позицијата. Ино била кралска ќерка од Теба и тоа потекло и давало големо влијание. Таа знаела дека жените од Беотија ја обожуваат и и ја исполнуваат секоја желба. Еден ден Ино наредила житото да се испече, а потоа да се посее на нивите. Таа била сигурна дека идната година таквото семе нема да никне и дека заради тоа ќе настане глад во царството на Атам. Потоа таа знаела дека Атам ќе испрати курир во пророштвото во Делфи за да го замоли Аполон за совет и поддршка.

Така и се случило. Испеченото семе не никнало и полето останало пусто налик на пустина. Избезумен Атам испратил курир во Делфиското пророштво без да знае дека тој курир бил платеник на Ино. Откако се вратил курирот, на Атам му го кажал она што претходно му го кажала Ино. Така, според ова божемно пророштво, полето можело повторно да се направи плодородно доколку се жртвува постариот син на кралот на врвот на ридот Лафистијан. Иако тоа му било многу мачно, Атам немал друг избор. Со тешко срце тој го однел Фрикс на ридот, додека Хела одела по нив, колнејќи го својот татко да не го жртвува нејзиниот сакан брат.

Меѓутоа, сето тоа го гледала Хера. Кога забележала дека таткото сака да си го убие синот поради лагите на една браколомничка, многу се разгневила. Тоа било премногу за неа. Таа го испратила Хермес долу

во Беотија со еден прекрасен овен, чие руно било од чисто злато. Таа му рекла на Хермес дека Фрикс мора да биде спасен и тоа со помош на овој овен. Кога ножот се приближувал до вратот на Фрикс, Хермес се појавил и го качил кралскиот син на грбот на овенот. Хела, која не сакала да остане тука, исто така скокнала врз овенот и тие одлетале далеку.

Хела од возбуда почнала да се смее и да биде немирна при седењето поради што паднала на местото каде бил преминот што ги дели континентите Азија и Македонија (Европа). Таа паднала во водата и загинала. Во нејзина чест ова место до денес се нарекува Хелеспонт.

Така златниот овен го довел тажното момче во кралството Колхис, каде бил прифатен од кралот Ајет како да му е син. Како благодарност кон боговтие Фрикс го жртвувал кочот кон Сеус, а златното руно го дал на својот нов татко кој ова го сметал како најголема скапоценост.

Јасон ги собира Аргонаутиите

Кога умрел кралот Кретеј, кој владеел со царството Јолкос, го оставил тронот на својот син Аисон. Но, неговиот братучед Пелиј сакал сам да владее. Тој ја грабнал власта, а Аисон го ставил во затвор. Пелиј не знаел дека Аисон имал син по име Диомед кого своевремено го испратил да биде воспитуван кај кентаурот Хејрон. Хејрон бил половина човек, а половина коњ. Тој го нарекол момчето Јасон.

Кога Јасон станал млад маж Хејрон му го открил неговото вистинско потекло. Јасон решил да го врати тронот. Иако, во меѓувреме, Пелиј веќе бил во длабока старост но сепак и натаму имал остар ум. Од страв да не ја загуби неправедно стекнатата власт, тој го прашал за совет своето пророштво. Пред тоа, пророштвото со години не кажувало ништо, но во времето кога Јасон разбрал за своето потекло, на Пелиј му било советувано да се чува од еден маж кој носи една сандала. По патот кон Јолк, Јасон наишол на река преку која некоја стара жена сакала да помине, но не можела. Јасон по природа секогаш бил подготвен да помага, па затоа се понудил да ја пренесе жената преку реката. Оваа стара жена всушност била Хера, која намерно така се преправила. Имено, таа го мразела Пелиј и сакала да му се одмазди преку Јасон. И така, за вре-

Група Арџонауџи на антички краџер од V век прџед Рисџа

ме на пренесувањето, Јасон ја загубил едната сандала низ тревите во реката додека ја носел преправената Хера на својот грб.

Јасон стигнал во градот само со една сандала. Набргу Пелиј бил известен дека во градот стигнал непознат човек, кој целосно одговарал на описот на пророштвото. Возбуден, Пелиј наредил да му го доведат човекот.

Кога Јасон застанал спроти него, Пелиј го прашал кој е и што бара во неговиот град. Јасон му одговорил дека тој е поранешниот Диомед и дека е син на братучедот на кралот Аисон. Потоа Јасон побарал Пелиј да му го отстапи тронот и кралското наследство. Пелиј знаел дека нема друг избор бидејќи не можел да стори ништо против младото момче, но не бил подготвен така лесно да се откаже од моќта.

„Ти ќе го добиеш владеењето“, рекол Пелиј, „Но, прво мораш да преземеш едно големо патување. Мојата земја е најопасната од духови на Фрикс. За да може неговиниот дух да се смири ќе мора да го пронајдеш

златното руно на овенот и ти го донесеш во далечниот Колхис и да го донесеш. Ако ми го донесеш златното руно, ќе ти го отидавам широм.“

Јасон ги прифатил условите и објавил дека ги повикува најхрабрите и најдобрите борци во земјата, што ќе му помогнат во барањето.

Тој го ангажирал славниот бродоградител Арг да му изгради брод за патувањето, кој подоцна бил наречен „Арго“, според името на неговиот градител. Отсекаде дошле мажи да му помогнат на Јасон. Оваа група составена од најдобрите борци биле наречени „Аргонаути“. Меѓу нив се нашле и такви славни херои како што биле: Херакле; близнаците Кастор и Полидевк; славниот музичар и поет Орфеј; ловцката Аталанта, која се служела со копје подобро од мнозина мажи; Периклимен, кој можел да ја менува својата фигура; Ехион, синот на Хермес; Аскалаф, синот на Арес; големиот Анкај, синот на Посејдон и Идмон; синот на Аполон и други. Сите тие учествувале како екипаж на бродот „Арго“, а нивниот број изнесувал околу 50 најдобри и најславни херои на античкиот свет со божествено и кралско потекло.

ПОТРАГАТА

По патот Аргонаутите доживеале многубројни авантури. Некои од нив биле надолго опишани, додека други биле само кратко спомнати.

Смртта на Хил и заубајта на Херакле

Прва станица на патувањето била кратка посета на некој безимен остров каде требало да се снабдат со прехранбени продукти. Кратко по сместувањето на Аргонаутите, Херакле отишол во некоја гора за да најде погодно дрво за ново весло бидејќи старото му се скршило. По извесно време тој нашол такво дрво, го донел во логорот и почнал да го обработува.

Но, кога се вратил, забележал дека младиот Аргонаут Хил никаде го немало. Тој се вратил во гората за да го бара, но залудно. Ја нашол само црпката за вода на Хил крај едно мало езерце. Неколку водени нимфи го изненадиле и го грабнале момчето додека црпело вода. Воодушевени

од убавината на младиот човек, тие го повлекле надолу во нивниот воден дом и притоа ненамерно го удавиле. Херакле не се вратил ни следното утро, поради што Јасон решил без него да го продолжат патот.

Борбата со ѿујаници со кралот Амик

По извесно време Аргонаутите стигнале на островот Бербрик, каде се сретнале со кралот Амик, кој себеси се сметал за најголем боксер во светот. Тој имал толку високо мислење за својата вештина што го предизвикувал секој посетител на борба на живот и смрт.

Полидевк, близнакот на Кастор, се понудил да се бори во име на Аргонаутите. Кралот Амик бил силен како мечка, голем и мускулест; неговата појава потсетувала на Херакле. Освен тоа, Амик се служел и со нечесни средства. Тој му дал на Полидевк само еден пар прости кожени ракавици, додека неговите биле обложени со остри боцки од железо. Но, Полидевк знаел дека противници како Амик, со голема става и телесна градба, се бавни и имаат поспори реакции. Брзиот и подвижен Полидевк пресметал дека кралот не претставува голем предизвик за него.

Кога почнала борбата, Полидевк бргу ги осознал слабите точки на Амик, при што му задал силен удар во слепоочницата, а потоа постојано удирал на истото место, се додека не го отепал. Кога луѓето на Амик го виделе убивањето на својот крал, се фатиле за оружје за да ја одмаздат неговата смрт. Но, Аргонаутите подготвено ги дочекале. Настанала жестока борба, во која Аргонаутите бргу победиле.

Финеј и Харпиите

Потоа Аргонаутите стигнале во источна Тракија, каде сретнале еден јасновидец по име Финеј. Тој имал дарба за претскажување, која ја добил од Аполон при што точно и детално ја предвидува иднината. Бидејќи често ја употребувал оваа дарба, Сеус се налутил и како казна за „злосторот“, му испратил Харпии за да го измачуваат.

Харпиите биле страшни суштества со глава и тело на жени, но со крилја и канци на птици мршојадци. Тие не можеле да го контролираат исфрлувањето на изметот, па оставале смрдлив измет каде и да се наоѓаат.

Секогаш кога Финеј седнувал да јаде, доаѓале Харпиите за да му грабнат од јадењето, при што со изметот му го загадувале остатокот од јадењето.

Финеј ги замолил Аргонаутите за помош и тие му ветице дека ќе му помогнат. Но, Финеј знаел дека можеле да му помогнат само Аргонаутите Калај и Цет, кои биле летечки синови на Северниот ветер. И така, кога Финеј следниот пат седнал да јаде и кога пак му налетале Харпиите, дошле Калај и Цет, ги избркале при што многу од нив убиле, а останатите преплашени побегнале и никогаш повеќе не се вратиле.

Симплегадиите

Една ноќ, за време на вечерата, Финеј му објаснил на Јасон како може да ги помине Симплегадите. Тоа биле две огромни карпи, кои го блокирале единствениот пат за Босфор. Овие карпи имале својство, неочекувано да се удрат една со друга токму во мигот кога некој брод минувал низ нив, со што бродот бил уништуван, а беспомошниот екипаж загинувал.

Финеј му кажал на Јасон да пушти еден гулаб, пред Арго да помине низ маѓепсаната пречка. Ако птицата поминела неповредена, тоа ќе го направел и Арго. Ако, пак, таа не успеела да помине, тогаш Јасон требало да се откаже од потрагата, бидејќи не ќе можел да ја помине оваа пречка.

Јасон така направил. Гулабот успеал да помине, при што загубил само еден пердув од опашката. На истиот начин поминал и Арго со тоа што загубил некои помали делови од својата крма. Набргу тие се закотвиле на брегот на Колхида, царството на кралот Ајтос, кој го поседувал Златното руно.

Колхида и Злајнојто руно

Кога Аргонаутите влегле во градот, биле пријателски поздравени и им бил приреден свечен пречек.

По гозбата, кога сите седеле на масата опуштени, Ајтос го прашал Јасон за причината на неговата посета. Кога Јасон му кажал дека дошол за да го земе Златното руно и да го однесе со себе во Јолкос, Ајтос во себе почувствувал голем гнев. Тој никако немал намера да се откаже од ова богатство.

Ајтосовото молчење му дало можност на Јасон да објасни дека не очекува кралот така лесно да му го даде руното. За возврат тој понудил да ја исполни секоја задача, што кралот ќе му ја постави. Ајтос помисли дека на ваков начин ќе се ослободи од овие авантуристи и направил план да му постави невозможна задача. Така тој му рекол на Јасон да изора една нива, да ја посее и да ја ожнее. Орањето требало да го направи со биковите на кралот, кои блуеле оган и биле познати по нивната омраза кон луѓето. Тие требало да бидат впрегнати и подготвени за орање. Житото што Јасон требало да го посее се состоело од заби на змеј, од кои никнеле вооружени и за борба готови мажи. Јасон морал да ја заврши оваа „жетва“ со тоа што што требало да излезе како победник во борбата со овие борци.

Јасон ги прифатил овие услови, иако знаел дека не може да ги исполни. Но, тогаш ќерката на кралот, по име Медеја, случајно го ви-

Ајтина ги наоѓледува поодгоштовките на Ајронаушките

дела Јасон од зад завесата на прозорецот и веднаш се вљубила во него. Таа ја слушнала задачата што му ја поставил нејзиниот татко и решила да му помогне колку што може.

Доцна во ноќта Медеја испратила курир на Арго, кој го информирал Јасон дека кралската ќерка сака да му помогне во оваа опасна задача. Притоа таа закажала средба со него.

Кога подоцна се сретнале во закажаното време и место Медеја му дала на Јасон волшебна маст, која самата ја направила. Секој што се намачкувал со оваа маст, во текот на еден ден, станувал неповредлив, така што биковите не можеле ништо да му направат. Што се однесува до „змејските“ борци, Медеја му рекла да фрли камен меѓу нив. Тоа нив требало да ги збуни, по што ќе почнале да се борат меѓу себе, се додека не изгинат сите.

Додека Медеја му објаснувала за маста и за трикот со каменот, Јасон не ги оттргнувал очите од неа. Набргу сфатил дека и самиот е вљубен во неа исто како и таа во него.

Следниот ден сите се собрале на нивата за орање. Јасон претходно се намачкал со волшебната маст што му дало чувство на голема сила. Кога ги довеле биковите, тој лесно ги совладал и им ставил јарем. Огавот што излегувал од нивните усти, воопшто не го чувствувал, па почнал со нив да ја ора нивата и да сее заби од змеј.

Набргу семето никнало и се појавила цела војска составена од тешко вооружени борци. Јасон фрлил еден камен меѓу нив и тие веднаш почнале да се борат меѓу себе. Така, само по неколку мига, сите до еден изгинале. Кога Аргонаутите го виделе како паѓа мртов и последниот борец, почнале да се веселат и да слават затоа што конечно ќе го добиеле Златното руно.

Но, Ајтос не бил задоволен. Тој бргу заминал во својата палата за да смисли друг план против Јасон и неговите луѓе. Така тој решил неговата војска да ги нападне во ноќта. Меѓутоа Медеја разбрала за овој план на својот татко и побрзала кон Арго за да го предупреди Јасон веднаш најбрзо да замине. Таа исто така му кажала дека руното се крие во една пештера, која била чувана од еден страшен змеј, кој никогаш не заспивал. Таа му рекла дека со својата волшебна моќ ќе го успие змејот по што руното лесно ќе може да се земе.

Додека Јасон брзал кон пештерата од каде што го зел руното, Медеја се вратила во палатата и го наговорила својот млад брат Аспирт, да појде со неа, при што му кажала дека таа тргнува со Аргонаутите во една голема авантура. Момчето доброволно тргнало со неа и кога Јасон се вратил со руното, Медеја и нејзиниот брат веќе биле качени на бродот.

Јасон наредил тргнување и наскоро Арго бил на морето, следен од кралот Ајтос во придружба на неговите најдобри војници. Медеја знаела дека нема излез за Арго и дека не можат да се спасат од нејзиниот татко.

Всушност, таа заради тоа го го зела со себе својот брат. Во мигови на громоморна бруталност таа го искасапила својот брат и дел по дел од неговото тело го фрлала од бродот. Кога Ајтос сфатил што се случува бил принуден да ја прекине потерата за да може сите делови на телото на својот мртов син да ги собере и да му организира почесен погреб.

Набргу Арго се нашол во пристаништето на Јолкс. Јасон му го предал Златното руно на кралот Пелиј и, како што било договорено, овој го отстапил престолот на Јасон.

*Јасон му го носи Златното руно на Пелиј.
Македонска вазна од 340/330 г. пред Рисѿио која
се наоѓа во Лувр, Франција*

МАКЕДОН

Зборот Македон е од македонско потекло и етимолошки е составен од два збора: „маке“ и „дон“, каде што „маке“ се толкува како „мајка“ а „дон“ се толкува како господарка, стопанка, богинка. Зборот „Македонци“ се толкува како потомците на Божјата мајка МА што всушност значи „божјиот народ“. Зборот „Македонија“ се толкува како „територијата на која живеел божјиот народ на божјата мајка“. Овој збор има писмен кунтуинитет од старост на 77.000 години пронајден во пештерата кај местото Бломбос во Јужна Африка и 21.000 години од Мас де Азил во Франција.

Според митологијата, Македон е епонимен херој на Македонија, син на Сеус и Деокалионовата ќерка Тија и брат на Магнет. Според имињата на неговите синови, крстени се македонските градови Пиреј и Аматиј. Некои велат дека Македон е еден од педесетината синови на аркадискиот крал Ликон.

Според едно предание, Македон е син на мисирскиот бог Озирис (Дионис). Кога Озирис му го предал владеењето на Изида и тргнал да го освојува светот, со себе ги повел и своите синови Ануб и Македон.

Македон

Браќата биле врвни борци, но имале различни карактери: едниот сличен на куче, а другиот на волк. Оттука Ануб бил облечен во кучешка кожа, а Македон носел глава од волк како амблем. Бидејќи го убил царот Ликург, Озирис го назначил Македон за крал и го оставил на земјата, која по него е наречена МАКЕДОНИЈА.

Македон владеел многу успешно со своето кралство Македонија. Станал родоначалник на 12 македонски племиња. По неговата смрт, него го наследил неговиот син Пиер, а потоа внукот Еагар и правнукот Орфеј, кој владеел долго во Македонија. Тој многу убаво свирел на Харфа, ја пронашол азбуката, го унапредил земјоделието и конструирал многу корисни пронајдоци. Во Македонија го вовел верувањето и учењето на Дионис, за животот после смртта.

Орфеј со харфата

МАКЕДОНСКИТЕ МИТОЛОШКИ ДИНАСТИИ

I. ПРВА МИТОЛОШКА ДИНАСТИЈА НА МАКЕДОН, СИНОТ НА БОГОТ ОЗИРИС (ДИОНИС)

ОЗИРИС - ИЗИДА

МАКЕДОН АНУБИС
крал на Македонија крал на Мисир (Египет)

II. ВТОРА МИТОЛОШКА ДИНАСТИЈА НА МАКЕДОН, СИНОТ НА БОГОТ ЗЕВС - АМОН

ЗЕВС - ТИЈА

МАКЕДОН МАГНЕТ
крал на Македонија крал на Магнезија

АМАТИЈА ПИНД ПИЈЕР ДЕВЕТ ПИЈЕРИДИ:

Клија
Еутерпа
Талија
Мелпомена
Тепсихора
Ерато
Полимнија
Уранија
Калиопа

ЕАГАР

ОРФЕЈ ЛИН МАРСИЈЕ

ЛЕОНТ

ПОЛИДЕКТ ДИКТИС ЕЈНОЈ
АЛЕКТОР ЕУРИНОМ ПИЈЕР
ХИМЕНЕЈ ЛИН

КИЛАНТ ПРАКСИТЕЈА ТЕОПА ЕУБОЛА

МАКЕДОНСКИОТ МИТОЛОШКИ СИСТЕМ

Митологијата во себе носи прафилозофски и пранаучен исконски облик на уметничко создавање. Митовите се она првобитното, народното раскажување од колено на колено на генерации која во себе содржи и дел од фантазијата на македонскиот народ. Митовите на Македонците се создавани со илјадници години тие не можат да се датираат поради што постаро од Македонските митови и од Македонија е само Сонцето. Се знае дека митологијата на Македонскиот Полуостров (Балканот) и на овие простори е вткаена во светлоста на македонската митологија. Меѓутоа, таа претставува огромно национално наследство не само на античките Македонци, туку и на сите други македонски поколенија од паметивек па сè до денес. Судејќи според археолошките остатоци на македонската почва, посебно од материјалната култура и од ликовната уметност и митологијата, древната Македонија имала значаен и единствен самостоен митолошки систем. Тој содржи етнолошки, етнографски, лингвистички, историски, книжевни и антрополошки елементи, кои можат топографски да се лоцираат на географските простори на целата нејзина територија, секако, тука се мисли на онаа МАКЕДОНИЈА, која со својата територија се протега од денешна Шпанија до Индија и Јужна Африка.

Според античката литература, постојат две верзии на преданијата за Македонците и нивните родоначалници.

Нашите Македонци, културните и просветените прадедовци, имале развиено голема култура околу Јонското, Јадранското, Средоземното и Црното Море. Градот Илион (Троја) бил нивниот капитален град, Македонската митологија раскажува дека македонскиот крал Сеус имал повеќе синови и тој територијата ја поделил меѓу нив. Ние ќе обрнеме внимание на двајцата негови синови: едниот син се викал МАКЕДОН, а другиот ПЕРСЕЈ. Младиот принц, Македон, станал крал на целата Медитеранска област, која, според неговото име, е наречена МАКЕДОНИЈА, а брат му Персеј живеел и станал крал на територијата на денешна Мала Азија и, според неговото име, таа територија е наречена ПЕРСИЈА. Потомците на Македон се нарекле МАКЕДОНЦИ, а по-

томците на Персеј се нарекле ПЕРСИЈЦИ. Таква е македонската митолошка верзија за настанувањето на наведените народи и светот.

Од раскажувањата за Македон се знае дека од неговото поколение се формирале 12-те Македонски племиња. Доказот за нивното постоење стар 600.000 илјади години, се наоѓа во пештерата Црвени Стени денес наречена Петралона.

Откако ова македонско племе ќе експанзира од околината на пештерата Црвени Стени, ја населило прво поблиската околина, а во следните илјадници години ќе експанзира и на нови подалечни територии со што ќе го насели целиот Македонски полуостров кој така е наречен по нив. Најголемо групирање на села и градови од античка Македонија кои се сретнуваат на Македонскиот полуостров се наоѓаат во македонската провинција Пелагонија, која по нив е наречена Белагонија или Пелагонија затоа што Македонците биле белите луѓе, се викале Белазги или Пелазги. Од Пелазгите, подоцна, со нивната експанзија на Македонскиот полуостров се формирале уште 12-те македонски провинции: Илирија, Агријанија, Дарданија, Трибалија, Моесија, Одрисија, Тракија, Халкидик, Пеонија, Линкестиди, Орестида и Малесија.

По овие провинции Македонците се нарекувале уште и како: Илири, Агријани, Дарданци, Трибали, Моеси, Одриси, Тракијци, Халкиѓани, Пеонци, Линкести, Орести и Малеси. Од овие племиња подоцна бил изграден нивниот нов капитален (главен) град, Пела.

Херакле

ДВАНАЕСЕТТЕ ПОДВИЗИ НА ХЕРАКЛЕ

Пошкелото на Херакле

Порано живеел некој голем тебански војсководец по име Амфитрион. Неговата жена се викала Алкмена и неа Сеус ја избрал за своја љубовница.

Владетелот на боговите и луѓето Сеус, бил обземен од убавината на Алкмена, младата сопруга на Амфитрион, ќерка на микенскиот крал Електрион.

Еднаш додека Амфитрион бил во поход на островот на Тафирите, дошол Сеус преправен како него, бидејќи знаел дека Алкмена му е верна на својот маж. Претходно Сеус се погрижил, сонцето три дена да не свети, а месечината ја натерал за време на тие три темни дена да остане на небото. Со тоа, тој верувал дека ќе може да биде со Алкмена колку што сака.

По девет месеци Сеус гордо се перчел на Олимп дека наскоро од него ќе се роди син, кој ќе треба да владее со Теба, како никој пред него. Кога Хера разбрала за тоа, склучила спогодба со Сеус дека оној машки наследник од владеечката фамилија во Теба, кој ќе биде роден следната ноќ, треба да биде идниот крал. Сеус се согласил бидејќи бил сигурен дека неговиот син Херакле (што значи „гордоста на Хера“), ќе се роди тогаш.

Но, Хера побрзала кон палатата на Стенел, чија жена Никида била бремена во седмиот месец. Со помош на нејзината божествена дарба Хера ги забрзала болките на Никида, така што првото владеечко дете што се родило таа ноќ, не било Херакле, туку Евристеј, кој подоцна се покажал како слабак и страшливец и кој бил толку различен од Херакле, како што биле водата и оганот. Меѓутоа, со неговото раѓање било потврдено дека Херакле никогаш нема да биде крал.

Сеус сакал неговиот син да биде бесмртен и ѝ наредил на Атина да и го подметне бебето на Хера која спиела, за да го цица божественото млеко на бесмртноста. Херакле толку силно повлекол млеко од градата на Хера, што таа вриснала од болка и грубо го отфрлила. Но било доцна, и бебето веќе се здобило со бесмртност.

Мозаик со приказ на 12 подвизи на Херакле од III во Рисѝа. Подвизиѝе се прикажани обрaѝно од движењетѝо нна часовникотѝ а во срединатѝа се глeда неговитѝо бозрогaн, лaкoѝ со сѝрeлиѝе и крунатѝа

Љубоморната Хера, сопруга на Сеус, уште од првиот ден на раѓањето, го замразила и го прогонувала Херакле. Така, додека двете братчиња лежеле во пелени, Хера пратила две змии. Светкајќи со очите змиите доползеле ноќе до лулката. Но, штом почнале да се виткаат околу, бебето Херакле ги зграпчило за вратовите и ја демонстрирало својата огромна сила задушувaјќи ги.

Алкмена го нашла тажен, како ги набљудува двете мртви змии, што пред тоа дошле да го убијат. Алкмена била изненадена од силата на бебето. Амфитрион го запрашал претскажувачот Тиресиј за иднината на бебето. Старецот рекол дека Херакле ќе биде награден од боговите со бесмртност за големите подвизи што ќе ги стори.

Таткото посебно го воспитувал синот. Аутолик го учел да се бори, Еурит да стрела со лак, Кастор да војува, Лин да пишува, свире и пее. Херакле извонредно стрелал со лак и стрели, и мошне вешто ракувал со други оружја. Сепак најуспешен бил во вештините на борењето.

Но, еден ден, Лин, налутен поради слабата концентрација, го укорил. Херакле бил толку разочаран поради недостатокот на талент и поради ударите од неговиот учител, што, заборавајќи на својата сила, толку силно го удрил учителот со лирата што му ја расцепил главата.

Но, таткото исплашен неговиот син да не стори уште некое злодело го испратил на островот Китера да чува говеда. Тука тој спие на лав-ја кожа, дење се одрекувал од варено јадење, за вечера јадел само печено месо и леб од јачмен. До својата осумнаесетта година израснал над два метри. Имал очи што светеле со божествен, огнен блесок и бил многу силен и храбар.

Добил подароци од боговите: од Хермес - меч, од Аполон - лак и стрели, од Посејдон - прекрасни коњи, од Атена Палада - облека, од Хефест - златен оклоп. Сепак од Немејската шума изделкал еден стап од јасен, во грубо кастрена суровица, тврд како железо. Таа му било најмилото оружје.

На Китера, Херакле решил да го напушти селскиот имот на Китера, за да го убие лавот на ридот Китхаирон, бидејќи тој лав им причинувал големи штети како на неговите така и на стадата од соседите. Тој педесет дена го ловел страшниот лав, го пронашол во неговото скривалиште и го убил за една секунда. Од овој лав потекнува подоцнежната наметка на Херакле што тој ја носел околу главата, додека големите вилици на лавот му служеле како капа на главата.

Истата маска на лавот се гледа на главата на Александар претставен како Хераклид на кованите пари.

Уште како млад Херакле се борел против Миниерите, кои биле непријатели на неговите земјаци Тебанците. За време на одбраната на неговата земја, тој ги водел нападите против насилниците и ги победил.

Во знак на благодарност, кралот на Теба, Креонт, му ја понудил раката на својата ќерка Мегара, која Херакле ја зел за жена.

Со неа Херакле имал три сина. Тогаш Хера го поматила разумот на херојот и тој во настап на лудило во моментот кога принесувал жртва,

ги фрлил жената и своите деца како и децата на својот брат во огнот. Потоа тргнал истото да го направи и на својот татко. Продолжетокот на трагедијата го спречила Атина која го заспала.

Кога подоцна си дошол на себе и сфатил што направил, се затворил во една темна просторија во палатата и посакал да се самоубие. За среќа неговиот долгогодишен пријател Тезеј успеал да го убеди дека смртта на неговата фамилија не е негова вина, бидејќи во тие мигови тој не бил пресметлив. Тој го советува Херакле да отпатува во Делфи и да добие совет од Аполоновото пророштво.

Покајникот Херакле за да се исчисти од гревот тргнал во Делфи. Пророчицата Питија го советува дека ќе го исчисти од гревот со дванаесетгодишно служење на плашливиот Евристеј, кралот на Тиринс, Микена и Мидеја. Овој крал толку се плашел од Херакле што секогаш кога јунакот доаѓал под ѕидините на Тиринс, тој се сокривал во голем сад од бронза, додека наредбите му ги праќал преку гласникот Копреј.

Иако Евристеј бил сметан за недостоен слабак, кажаното од Аполон не можело да не се испочитува.

Но, иако бил телесно слаб, Евристеј имал остар ум и измислил дванаесет задачи за својот роднина.

Првиот ѱодвиџ - лавот од Немеја

Првата задача се состоела во тоа што Херакле требало да ја донесе кожата на лавот од Немеја, кој не можел да биде повреден со ниту едно оружје.

Немејскиот лав живеел во една пештера со два влеза, и ја пустошел Немеја. Долго време Херакле ја барал пештерата. Една приквечерина ја пронашол. Јунакот го затворил едниот влез со голем камен и се доближил до вториот. Херакле тука го чекал на лавот. Кога лавот одеднаш се појавил, само што се вратил од лов, бил прејаден и заморен од ловот, влегол во пештерата и набрзо заспал. Херакле веднаш го нападнал со стрели но неговото оружје немало никакво дејство. Само го разгневил уште повеќе лавот кој веднаш истрчал пред пештерата и се нашол очи во очи со Херакле кој веднаш ја затегнал тетивата на лакот и испратил три стрели. Но, тие отскокнале од цврстата кожа на лавот. Во тој мо-

Херакле го убива Немејскиот лав

мент лавот толку силно рикнал што одзвониле планините и се затресла и земјата. Очите му пламнале во жесток гнев. Со голем скок се втурнал врз Херакле, кој замавнал со суровицата и силно го удрил по главата. Лавот паднал зашеметен а Херакле му се нафрлил одзади, левата рака му ја ставил под вратот, ја фатил и десната рака и почнал да го стиска и дави лавот. Не го пуштал се додека не го задавил. Кожата на овој лав била толку силна што Херакле дури откако бил посветуван од боговите, со канците на самиот лав ја одрал и наметнат со неа по триесет дена лов, се вратил во градот Клеона, точно во моментот кога кнезот Молорх се подготвувал да принесе жртва на сенката на јунакот. Жртвата била пре-наменета на Сеус Спасителот, а Херакле во негова чест ги основал Немејските игри.

Потоа Херакле кожата од лавот му ја донел на кралот Евристеј.

Херакле ги сече главите на Хидрајѹа од Лерна

Второјѹи ѹодвиѹ - Хидрајѹа од Лерна

Втората задача на Херакле била да ја убие хидрата од Лерна. Таа била грозно чудовиште, кое блуело оган од девет змиски глави, од кои едната била бесмртна. Братучедот на Херакле, по име Иолај, го придружувал на ова патување. Атина му помогнала на Херакле со тоа што му ја покажала скривницата на чудовиштето. Таа му рекла дека не може да ја победи хидрата во нејзината пештера, туку треба да ја натера да излезе на отворено.

Следејќи го советот на Атина, Херакле уфрлил повеќе запалени стрели во пештерата. Чудовиштето излегло надвор и се нафрлило врз него. Почнала жестока борба. Херакле мислел дека е доволно да ги сече главите една по една, но забележал дека штом ќе отсеке една, на истото место веднаш израснувала две други. Хера го испрати уште и демонот - ракот Каркин, кој го зграпчил јунакот за ногата. Тогаш му помогнал

Иолај, синот на Итикле. Тој го убил ракот, а Хера го пренела на небото во созвездието Рак. Кога Иолај ги видел маките на Херакле, запалил оган и во него ставил железо, кое бргу се вжарило. Така и тој се вмешал во борбата. Веднаш штом Херакле отсекувал глава на хидрата, Јола го горел со вжареното железо вратот на хидрата, така што на тоа место веќе не можело да израсне нова глава. Набргу сите глави биле отсечени, освен бесмртната.

По извесно време, Херакле со мечот ја отсекол и бесмртната глава и ја закопал под една огромна карпа. Но, тогаш Херакле забележал дека крвта на хидрата убива се со што ќе дојде во контакт. Бргу го натопил врвот на својата стрела во нејзината крв и така ја направил смртоносна за своите идни непријатели.

Евристееј тврдел дека задачата не е спроведена според правилата бидејќи бил вмешан и Иолај. Но, Херакле не обрнувал внимание на изјавите од слабакот и повторил дека во целост ја исполнил задачата.

Третиот подвиг - вейарот Ебер од Еримантија

Третиот подвиг на Херакле бил да го фати непобедливиот звер-вепарот Ебер од Еримантија.

Еримантскиот вепар имал чудовишна сила и го пустошел крајот Псотис. Дури и луѓето ги раскинувал со своите остри заби. Херакле тргнал но, попат го посетил својот пријател, мудриот кентаур Фол. Кентаурот толку се израдувал што во чест на таа средба го отворил купот со заедничкото вино на кентаурите. Тие го намирисале виното и јурнале во домот на Фол. Херакле го одбил нападот и долго ги прогонувал се до пештерата на јунаковиот пријател кентаурот Хирон, каде што се скриле. Херакле се втурнал во пештерата и здогледувајќи кентаур исфрлил една од стрелите натопени со отровот на Лернејската Хидра. Но, каква ли несреќа? Тоа бил никој друг, туку неговиот пријател Хирон. Длабоко потресен, Херакле се обидел да ја измие раната но се било попусто. Боговите го пренеле Хирон на небото во созвездието Кентаур. Херакле мошне нажален, го продолжил ловот на Еримантскиот вепар, и кога за првпат го видел зверот сфатил дека ако го нападне директно ќе биде поразен. Затоа требало да направи посебен план.

*Херакле го убил вейарот Ебер од Ериманија и му го носи
на Евристјеј кој се крие во еден голем куј,
VI век пред Рисџа - Музеј, Лувр - Франција*

Неколку месеци подоцна, кога се појавил првиот снег, тој добил идеја како да го порази зверот. Штом дебелината снежна покривка ја покрила земјата, Херакле го намами Ебер на светлина, каде што имало големи снежни наноси. Тој чекал додека Ебер да излезе на снегот, а потоа излегол од своето скривалиште, го исплашил Ебер и тој заглавил во еден снежен нанос.

Херакле му ги врзал нозете и го однел кај Евристјеј. Кога пристигнал во градот, кралот се уплашил поради славата што Херакле ја доживеал од неговите сограѓани. Поради тоа му наредил на Херакле, следните докази на неговите исполнети задачи да ги остава надвор пред портите на Микена.

Пред да го оствари четвртиот подвиг, Херакле дозна дека Јасон собира група смели борци кои ќе го бараат славното Златно руно. Херакле, најголемиот македонски херој, привремено го прекинал исполнувањето на задачите и подвизите и се приклучил кон Аргонаутите но подоцна пак се вратил на своите задачи.

Четвртиот подвиг - Керинејската срна

Керинејскиот елен имал златни рогови и бакарни копита. Бил прекрасен и мошне брз и неуморен во трчањето низ полињата и планините на Аркадија. Таа беше еден од петте елени кои Артемида ги здогледа на падините на Парасија. Таа успеала да ги фати најубавите четири од нив и да ги впрегне во својата борбена кола но, петтиот и избегал во Керинејските планини. Тајгета го беше посветила еленот на богинката Артемида, така што никој не смеел да го рани или да го убие.

Четвртата задача на Херакле му била да ја фати срната жива. Практично тој требало да направи подвиг, каков што не можела да направи ни самата богинка на ловот Артемида.

Херакле цела година го барал плашливото брзоного животно. За тоа време тој ја усовршил својата умешност за стрелање со лак. Тој знаел дека треба да го фати животното живо, но знаел и дека може да успее само ако е извежбан да гаѓа со стрелата исто како Артемида.

*Херакле ја уловува Керинејската срна,
вазна од VI век пред Рисија - Британски музеј*

клунови, канци и перја од бронза. Тие имале обичај да изедат секого кој ќе се приближи до нивното гнездо. Бидејќи во мочуриштето не постое-ло толку силно животно кое ќе може да ги победи овие птици, тие многу се намножиле, па почнале да бараат други животни простори.

При тоа прелетувале преку голем број полиња, кои ги загадувале со својот измет и ги правеле неплодни.

Петтата задача на Херакле му била да ги ослободи овие полиња од Стимфалските птици. Притоа, Херакле се соочил со бескрајните хорди на овие страшни суштества. Најпрво тој понел со себе големо количе-ство стрели во мочуриштето, со намера секоја птица која ќе се покаже да ја отстрела, за да го десеткува нивниот број и за да може подоцна со останатите лесно да се справи. Но птиците биле безброј, па овој план не можел да се спроведе. Херакле можел да отепа илјадници на ден, но пак немало видлив успех. Заради тоа, тој ја замолил Атина за помош.

На неговата молба богинката му рекла на Хефест да искова еден огромен железен свонец, кој кога ќе свони ќе ги преплаши птиците не-баре настанал голем земјотрес.

Херакле легнал на една височинка над мочуриштето и засвонил колку што можел посилено. Бучавата продрела во мочуриштето и во уши-те на птиците и наскоро небото било црно од нив. Сега на Херакле му било полесно да отстрела голем број од нив. Само мал број преживеале и побегнале на еден остров во Црното Море, каде останале трајно.

Шестиот подвиг - Шталите на Ауги

Кралот Ауги од Елис имал најголемо стадо што воопшто постое-ло во антиката. Но, тој имал проблем со чистотата. Никој не знаел кога последен пат шталите биле исчистени, така што губрето толку се натру-пало што било невозможно да се влезе во шталите. Смрдеата била толку неподнослива, што се чувствувала на целиот Пелопонез.

Во шталите се чувале два вида на бикови од кои тристотини би-кови со снежно-бели нозе и двестотини црвени како сидонски пурпур. Дванаесетте бели, како лебеди, му биле посветени на богот на сонцето Ил (Иле). Еден меѓу нив бил толку убав што блескал како небесна звезда.

*Аѹина ѓо советѹва Херакле
како да ѓи исчисти шталите на Ауги*

Без да ја открие задачата што му ја дал Еуристеј, Херакле се договорил со Ауги, ако ги исчисти шталите до заоѓањето на сонцето ќе добие како награда десети дел од неговите стада. Ауги се согласил смеејќи се при што му потекле и солзи, сметајќи дека е тоа невозможно. Кралот му дал дозвола на Херакле да направи се што е потребно за неговата работа. Херакле, мудро, се качил на едно блиско ритче и утврдил дека во близината течат две реки, Алфеј и Пена. Тој слегол долу кон шталите и направил две големи дупки во сидовите. Потоа отишол на бреговите на двете реки и ископал широки канали од бреговите до шталите. Силните води за еден ден ги „светнале“ шталите. Со овој одвод на реките Херакле ги исчистил шталите во предвидениот рок.

Но надуениот Ауги дознавајќи за наредбата на Еуристеј за чистењето на шталите не му го дал на Херакле ветеното стадо. Херакле многу години подоцна, откако се ослободил од службата кај Еуристеј, влегол во Елис со војска, катастрофално во крвава битка го поразил Ауги и го убил со една од своите смртоносни стрели. Потоа принел жртви на Олимписките богови и ги основал Олимписките игри за радост на целиот свој македонски народ.

Седмиот подвиг - Кријскиот бик

Седмата задача на Херакле се состоела во тоа да го фати страшниот бел бик од Крит.

Критскиот бик бил прекрасен. Се зборува дека токму во него се преторил богот Сеус за да ја донесе на грбот прекрасната принцеза Европа, ќерката на феникискиот крал Агенор, од Азија до „прагот“ на нашиот континент, островот Крит. Така нашиот континент го добил името Ев-

Херакле го фаќа Кријскиот бик, детал од македонска вазна од 470 г. пред Риста изложена во Лувр, Франција

ропа, според најубавиот цвет на Источната цивилизација кој што Севс ни го донел од Исток. Богот на морињата и океаните, Посејдон, му бил многу лут на Мино, кралот на островот Крит така што на бикот кој што излегол од морето, му испратил беснило. Бикот блуел оган кој по извесно време почнал да ја опустошува земјата, да ги гори полињата, да ги искорнува житата, да убива луѓе, да уништува се на островот.

Кога Херакле стигнал на Крит, кралот Мино му понудил помош за се што му е потребно. Херакле се откажал од понудата и претпочитал да се сретне со чудовиштето очи во очи. Настанала долга борба, можеби најдолгата во сите дванаесет подвизи, но конечно Херакле успеал да го порази бикот. Тој му ставил на устата на бикот непробојна корпа, која ги направила неговите пламени безопасни. Херакле успеал да го совлада и јавајќи на неговиот грб го препливал морето од Крит до Микена. Еуристеј сакал бикот да го посвети на Хера но, откако таа одбила, бидејќи животното било совладано од Херакле, бикот беше пуштен на слобода во Арголида. Бикот крстосувал низ Арголида, го минал Истам и се запрел во Маратон каде што многу години подоцна бил убиен од јунакот Тезеј.

Осмиоџ џодвиџ - Коњџџе на Диомед

Порано во Тракија живеел кралот на тракиските Бистонци, по име Диомед, кој имал подмолна навика сите туѓинци што пристигнувале на неговиот брег да ги прифати со фино пријателство и гостопримство а подоцна да ги фрли на коњите што јаделе месо. Коњите биле врзани со железни синцири за бронзени јасли.

Осмата задача на Херакле била да ги фати овие дивни животни.

По неговото пристигнување во палатата на Диомед, Херакле и неговите другари бил прифатени и на најубав начин полужени, но наскоро слугите на Диомед се обиделе да го фрлат во коњушницата на коњите.

Херакле со своите другари, ги совлада коњушарите ги фрлил во коњушницата, па коњите кои ги изеле коњушарите толку се заситиле од оваа гозба што Херакле лесно ги зауздил и ги одвел до морскиот брег. Но, Бистонците предводени со кралот Диомед ги навтасале и нападнале. Херакле го оставил својот другар Абдер да ги чува кобилите - човеко-

Херакле го грабнува дивиие коњи на Диомед

јадци, а со останатите се свртел и во крвава битка ги поразил Бистонците и го убил Диомеда. За жал, кога се вратил кон брегот востановил дека кобилите го убиле и раскинале Абдер. Херакле во негова чест на тоа место подигнал град и го нарекол Абдера а коњите му ги однел на Еуристеј. Овој ги пуштил на слобода. Коњите избегале на Олимп и велат, дека можеби, македонските кралеви ги јавале потомците на коњите.

Девејттииот њодвиџ - Појасот на Хиполиита

Појасот што го носела околу својот прекрасен струк, Хиполита кралицата на Амазонките, го добила на подарок од богот на војната Арес. Крката на Еуристеј, Адмета, инаку свештеничка на богинката Хера, посакала да го има појасот и така Херакле ја добил деветтата задача.

Амазонките биле див народ, женски борци, што ги омаловажувале мажите и сметале дека жените се подобри борци од нив. Нивните мажи

Херакле го грабнува појасот на Амазонката Хиполиита, детал од вазна од 530/520 г. пред Рисџа

морале да ја вршат вообичаената домашна работа, што во античкиот свет ја вршеле жените. Жените уживале во борбите и во грабежите во војната. Не е чудно што Амазонките биле приврзани кон Арес, но и Арес бил приврзан кон нив и тоа толку многу што на нивната кралица Хиполита и го подарил својот свет појас.

Херакле со кораб пристигнал до земјата на Амазонките, и се закотвил на устието на реката Термодонт кај градот Темискир. Некои велат дека Хиполита била воодушевена од изгледот на јунакот Херакле. Го пречекала со добредојде и никогаш пред тоа таа не сретнала човек со толкава телесна сила - како бог. Таа веднаш му го ветила појасот.

Меѓутоа, ова го видела Хера, која не можела да прифати Херакле толку лесно да ја исполни оваа задача, па решила да му ја отежне работата. Таа се престорила во Амазонка и тргнала по градот, ширејќи гласини дека силниот туѓинец имал намера да им ја грабне кралицата.

Амазонките брзо се фатиле за оружјето. Кога Херакле ги видел како доаѓаат кон него, помислил дека Хиполита го измамила. Ја убил, го грабнал појасот и се одбранил од Амазонките со помош на неколкумината свои придружници што ги довел со себе. Херакле го однел појасот во Микена и го предал на Еуристеј.

Десеттииот подвиг - добијокој на Герион

Герион бил крал на Тарт во денешна Шпанија. Говедата на цинот Герион биле убави а цинот бил грозен. Со три тупа во струкот, со три глави и со шест раце. Во чувањето на говедата му помагал двоглавиот пес Ортар и Еуритион, синот на Арес. Тие живееле многу далеку на запад, зад океанот, таму каде што богот Ил (Иле) го превезувал сонцето со својот Сончев кораб. Овој подвиг бил навистина тежок и долготраен, исполнет со многубројни талкања и опасности.

Херакле го грабнува добијокој на џиѓантој Герион, вазна од 540 г. пред Рисиа изложена во Античкиот музеј во Минхен

Тој бил познат со неговиот славен добиток, кој бил најдобар на светот. Десеттата задача на Херакле се состоела во тоа да отпатува во царството на Герион и да се врати со добитокот. Но, притоа Херакле не смеел да го менува, ниту да го купува, ниту да го добие како подарок овој добиток - тој морал да го украде.

Херакле преку островот Крит преминал во Африка, потоа низ големата Либиска пустина каде живееле диви варварски племиња, пристигнал до теснецот меѓу Африка и Европа, наречен Гибралтар. Тука издигнал два столба. Вертикалните карпи на бреговите Гибралтар и Севт и денес ги нарекуваат Херкулови столбови. Херакле бил многу жеден и исфрлил стрела кон сонцето. Тогаш богот Ил (Иле) му подарил голем златен пехар, Сончевиот кораб за да го мине Океанот. Океанот издигнал високи таласи но, Херакле со стрелите ги смирил. И така пристигнал на островот на Герион. Откога се искачил на планината Абант, каде, како што знаел, пасел добитокот. Таму се сретнал со Ортар, двоглавото стражарско куче на Герион, кое Херакле го убил само со еден удар со боздоганот. Потоа го убил и Еритион, говедарот на Герион, ги собрал говедата и ги потерал кон брегот. Кога Герион разбрал дека неговиот добиток е украден, го зел целото свое оружје и тргнал во потера по крадецот. Џинот Герион го навтасал Херакле кај Антем но, Херакле го погодил со стрела, по што Герион паднал мртов. Така Херакле ги втерал говедата во Сончевиот кораб и отпловил во Тартес каде му го вратил коработ на Ил, (Иле). Потоа преку Абдерија, денес во Јужна Шпанија отпатувал во Лигурија каде што го нападнале синовите на Посејдон, Алебион и Деркин. Во бојот му снемало стрели и тој го замолио татка си Сеус да му помогне. Сеус му испратил дожд од камења. Местото на бојот било наречено Камена рамнина а се наоѓало близу утоката на реката Рона во Медитеранското Море. Од тука Херакле патувал до Етрурија во денешна Италија, потоа на југ до Региј, каде еден бик му се одвоил од стадото и минал на островот Сицилија каде што се вмешал во стадото на кралот Ерик. Херакле морал да се бори со Ерик за да си го поврати бикот и во борбата го убил Ерик. Потоа продолжил и преминал на бреговите на Јонското море, од каде преминал во македонското Бело Море и се истоварил во Тракија. Таму Хера испратила големи муви да ги кааат. Говедата во паника се разбегале на сите страни. Херакле со мака

ги собрал дури од Хелеспонт и ги довел до устието на реката Стримон (Струма). Тука за да ја мине реката морал во неа да нафрли големи карпи. Конечно говедата ја минале реката Стримон (Струма) по што Херакле ги одвел пред Еуристеј во Микена.

Така после осум полни години и еден месец, Херакле ги исполнил десетте задачи. Но, бидејќи Еуристеј не му го признал убивањето на Лернејската Хидра и чистењето на шталите на кралот Ауги, Херакле морал да изведе уште две дела.

Единаесеттииот подвиг - јаболката на Хесперидите

Златните јаболки растеле на Дрвото на животот кое што мајката Земја-Геа му го подарила за свадбата на Сеус со Хера. Јаболките имале моќ да обезбедат вечна младост и бесмртност. Хера го засадила дрвото во својата градина во планината на Атлас. Бидејќи таа не можела постојано да биде таму, за чување на дрвото ги ангажирала ќерките на Атлас, Хесперидите: Егла (Блескавата), Еритија (Црвената) и Хеспераретуза (Залез). Но, недолго потоа Хера забележала дека Хесперидите ги кра-

Херакле ги краде златните јаболка на Хесперидите, вазна од 400 г. пред Риста изложен во Британскиот музеј во Лондон

дат јаболката за себе. Налутена, таа и наредила на змијата Ладон, да се обвитка околу дрвото и да ги чува плодовите на животот во својата градина, далеку на запад, каде што сонцето заоѓало и во местото каде што се венчале Сеус и Хера.

Единаесетта задача на Херакле била да ги украде тие јаболка.

Херакле долго време не можел да го најде патот до градината. Патувал низ цела Македонија покрај брегот на реката Ехедор, потоа во областа Илирија кај реката Еридан каде од речните нимфи разбрал дека морскиот бог Нереј би можел да му го покаже патот.

Херакле тргнал да го праша богот на морето Нереј, кој живеел во реката По, каде може да ја најде градината на Хера. Нереј можел да му ја каже вистината само доколку биде заробен. Но, тоа не било лесно затоа што Нереј можел да се преобразува по сопствена желба. Кога Херакле се приближил до реката, го видел Нереј како блажено спие, лулајќи се на брановите. Тој тогаш скокнал во водата и го фатил богот на морето. Нереј се разбудил и веднаш почнал да се преобразува во најстрашни фигури што човек можел да ги замисли. Но, Херакле не се уплашил и не попуштил ниту во еден миг, па Нереј изморен, се предал и му кажал на Херакле дека за да ги добие златните јаболка, ќе мора да осигура помош од Атлас. Само Атлас, кој порано бил градинар на Хера можел да влезе во градината.

Ако Херакле се обидел сам да стапне во градината, веднаш ќе бил убиен од змијата Ладон. Потоа Нереј му го покажал на Херакле вистинскиот пат, по што бил пуштен и пак задремал.

Од Еридан до Либија, во Мисир (Египет), преку Азија во Арабија и повторно низ Либија. Потоа со Сончевиот кораб допловил до подножјето на Кавказ, каде што го ослободил Прометеј. За возврат Прометеј му објаснил дека јаболките треба да ги собере само Атлас. По многу месеци Херакле стигнал во пределот каде Атлас поради бунт против Сеус, ја издржувал казната да го држи небото на своите плеќи. Херакле му објаснил на Атлас за својот проблем и бил изненаден што овој веднаш бил готов да му помогне, но под еден услов - додека Атлас да ги донесе јаболката, Херакле морал за тоа време да го држи небото на своите плеќи.

Кога Атлас се вратил со јаболката, Херакле сакал да си замине, но Атлас му рекол дека тој самиот ќе ги однесе јаболката на Евристеј и

дека не сака веќе да го држи небото. Херакле наводно се согласил, но го замолил Атлас, за момент да го прифати небото, додека да си стави мека наметка на грбот за да му биде полесно држењето. Штом титанот Атлас го презел небото, Херакле побегнал со јаболката, и тргнал на пат, оставајќи го гневниот Атлас.

Херакле му ги однел јаболките на Евристеј во Микена но тој не сакал да ги прими па така Атена повторно ги вратила во градината.

Последниот подвиг - кражбаџа на Кербер

Како последна задача Евристеј побарал од Херакле нешто речиси невозможно. Тој му рекол на Херакле дека треба да слезе во подземјето и да го изнесе на површина стражарското куче Кербер.

Кербер бил пес чувар на подземниот свет. Некои сметаат дека имал можеби педесет или дури сто глави. Тој мило мавтал со опашот во форма на змија, додека на грбот имал отровници од сите видови, стрижел со ушите но, непоткупливо го чувал влезот и ниту една душа не можела да излезе од подземното Хадово царство на мртвите.

Херакле го замолил Хермес за помош и бил воведен во подземјето од богот на крадците. Кога стигнале на брегот на подземната река Стикс и кога Харон ги поздравил со намуртено лице, Херакле го погледнал со прекорувачки поглед, по што Харон решил да се откаже од монетата што ја барал од секој новодојденец. Тој го довел Херакле до влезот, што бил чуван од Кербер, троглавото стражарско куче, кое дозволувало секој да влезе во подземјето, но никого не пуштало да излезе. Херакле влегол внатре кај Хад и го замолил да му дозволи да го земе кучето и да го однесе на површината, а потоа пак да го врати.

Хад дал согласност, но под еден услов, а тоа е Херакле да успее да го совлада кучето со голи раце, без оружје или друго помошно средство.

Орфеј му помогнал на Херакле. Со песна го успал песот, а Херакле му се приближил и го фатил, тој се разбудил и бесно почнал да 'ржи. По подолга борба, Херакле успеал да го фати чудовиштето за гркланот, да го изнесе на површина и да го однесе во палатата на Евристеј. Додека го носел кон Микена, Кербер, здивен исфрлал пена од устата.

Од секоја капка изникнувала отровната билка јадиче. Евристеј толку се исплашил од Кербер што на колена го молел Херакле да го врати во Царството на мртвите. Потоа Херакле го качил Кербер на грбот и го вратил во подземјето, каде пак го врзал на влезот, по што се вратил во светот на живите, исчистен од ужасното дело што го извршил пред многу години. Со тоа задачата била исполнета. После дванаесетте подвизи конечно Херакле бил ослободен од робувањето на Евристеј.

Херакле ѝи краде ѝроѝлавоѝо куче Кербер - чувароѝ на ѝоуземоѝо свеоѝ оо 530/520 г. ѝред Рисѝа изложен во Лувр, Париз

Опирениот Херакле кој ја облекол облеката заштитена со крвта на Лернејската хидра

СМРТТА НА ХЕРАКЛЕ И ВОСКРЕСНУВАЊЕТО

Херакле на островот Евбеја се натпреварувал во стрелање со кралот Еурит, неговиот учител во стрелање од младоста, за раката на Иола. Откога Херакле го победил, Еурит не го одржал ветувањето навредувајќи го со зборовите дека нема да ја даде својата ќерка на некој кој му робувал на Еуристеј. Херакле навреден се вратил во Тиринс. Во меѓувреме на Еурит некој му ги украде стадата а тој за тоа го обвинил Херакле. Ифит, синот на Еурит, не верувал во обвинувањето и тргнал да ги бара говедата. На патот дошол во Тиринс кај Херакле и во еден момент додека стое-

ле на зидините, Хера го разгневила големиот јунак. Не владеејќи со себе тој во бес го фрлил Ифит од зидините така што тој загина.

Питија го избркала јунакот од Делфи не сакајќи да го исчисти од гревот. Херакле за одмазда го украл Делфискиот триножник, а со тоа го предизвикал Аполон. Рамноправната борба меѓу двајцата синови на Сеус со силна молња ја прекинал нивниот татко. Тие се смириле а Питија му порачала на Херакле дека ќе биде чист дури по тригодишно ропство кај Омфала кралицата на Либија.

Бидејќи во Царството на мртвите му ветил на Мелеагер, кој му дал корисен совет, дека ќе ја земе за жена неговата сестра Дејанеира, Херакле, отишол од кралот Ојнеј во Ајтолија да ја бара нејзината рака.

Воскреснувањето на Херакле и неговото вознесување кон небото

Ривал му бил речниот бог Ахелој. Во борбата за Дејанеира, Ахелој се претворил во змија, потоа во бик, но Херакле бил посилен.

Извесно време по свадбата Херакле сосема случајно со неодмерен удар го убил синот на Архител, Еуном. Поради тоа го напуштил Калидон и со Дејанеира тргнал за Тиринис. Кентурот Нес, кој за пари ги пренесувал патниците

Херакле

преку реката Евена, ја зел на својот грб Дејанеира, додека Херакле пливал. Штом излегол на другиот брег слушнал крик. Нес заљубен во Дејанеира се обидел да ја грабне. Херакле мирно истрелал и со една стрела го пробил телото на Нес. Во моментите на умирање Нес ја собрал својата крв и ја понудил на Дејанеира да ја земе и во случај Херакле да се вљуби во друга жена, само да ја истрие со крвта неговата облека. Дејанеира, не знаејќи дека крвта е zatrуena со отровот на Лернејската Хидра го примила смртоносниот подарок.

Но, на Херакле и Дејанеира не им било судено да живеат среќно и заедно. Тој морал да и робува три години на кралицата Омфала во Либija. Таму издржал големи понижувања.

По ослободувањето тој извршил уште многу подвизи. Го освоил Илион (Троја), потоа островот Кос, му помагал на татка си во борбата против гигантите. Гигантите ги родила Геа, оплодена со капки крв од гениталиите на Уран, некаде во Македонија. Само смртник можел да ги убие. Во тешкото продолжение на битката меѓу боговите и гигантите пристигнал Херакле. Засвиреле неговите смртоносни стрели. Еден по еден паднале: Алкионеј, Порфирион, Ефијалт, Еурит, Клитиј, Мимант, Енкелад, Палант, Полибот, Хиполит, Гратион, Агриј и Тоант.

За времето на ропството кај Омфала, Дејанеира морала да го напушти Тиранис и да отпатува во градот Трахина во Тесалија. Минале три години и три месеци а Херакле не се враќал. Синот Хил тргнал да го бара.

Во меѓувреме пристигнал пратеникот Лихас со веста за заземањето на градот на Еурит, Охалија. Тој донел богат плен, прекрасната Иола и веста за скорешното пристигнување на Херакле. Но, штом Лихас влегол во дворецот на Дејанеира и пристапил еден слуга и и објаснил дека Херакле наводно се натпреварувал за раката на Иола и ја пратил дома не како робинка туку да ја ожени.

Тоа ја фрлило во очај Дејанеира по што таа се сетила на крвта на кентаурот Нес. Таа ја зела крвта, што ја чувала далеку од сончевите зраци и огнените јазици, и со неа ја истрила свечената наметка на сопругот. Ставајќи ја наметката во сандакот го испратила Лихас до Херакле со зборовите: Побрзај Лихасе. Однеси го овој сандак со свечената наметка на Херакле. Нека се закити победникот кога ќе принеува жртва на Сеус, но, пред тоа наметката да не ја види ниту сончевата светлост ниту едно око!

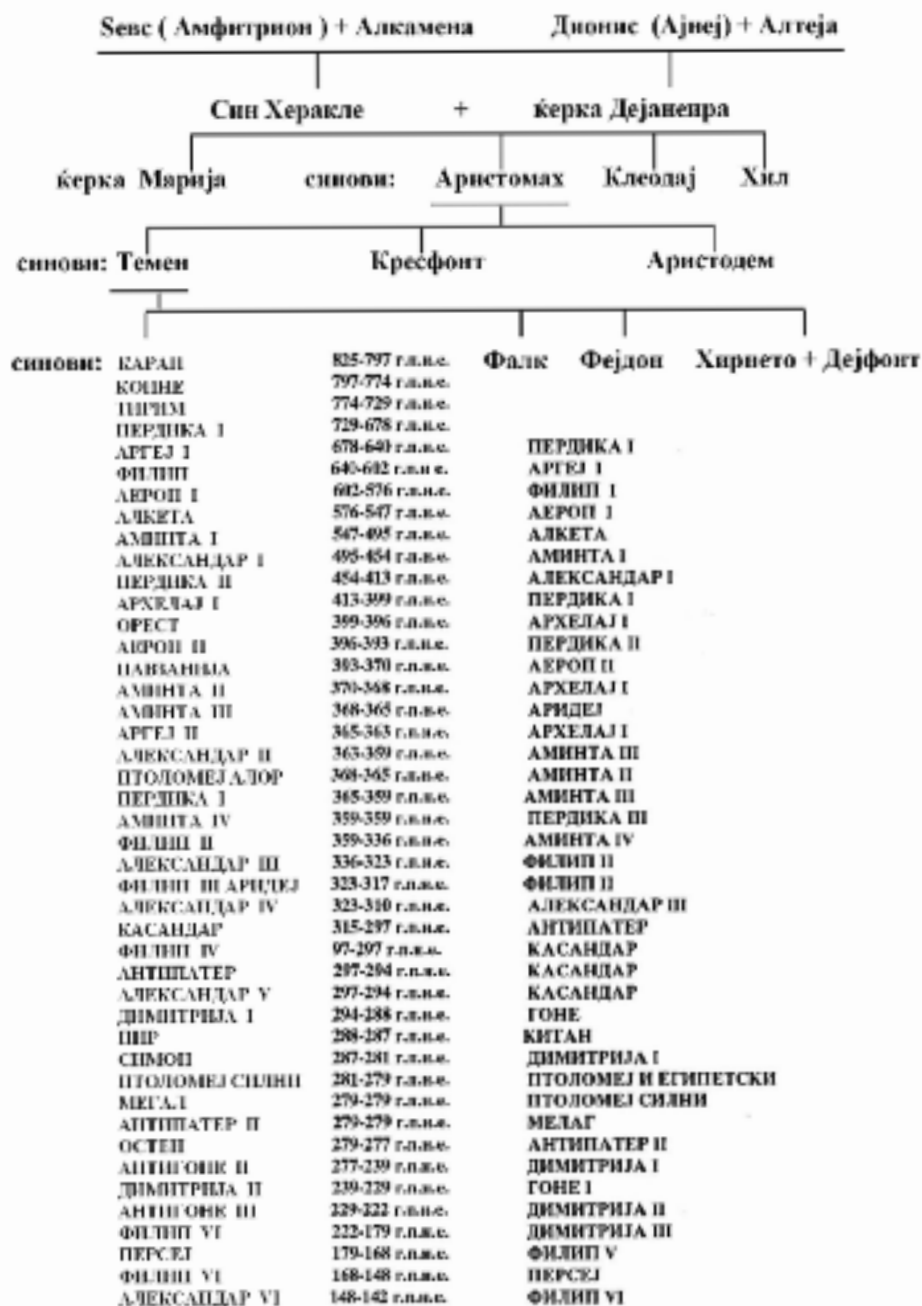
Не минало многу време, а во дворецот дошол Хил. Тој и ја донел ужасната вест на мајка си. Дека го убила Херакле. Дејанеира навистина не знаела за отровот. Тивко се качила во одаите, молкум го зела мечот и си го зарила во градите.

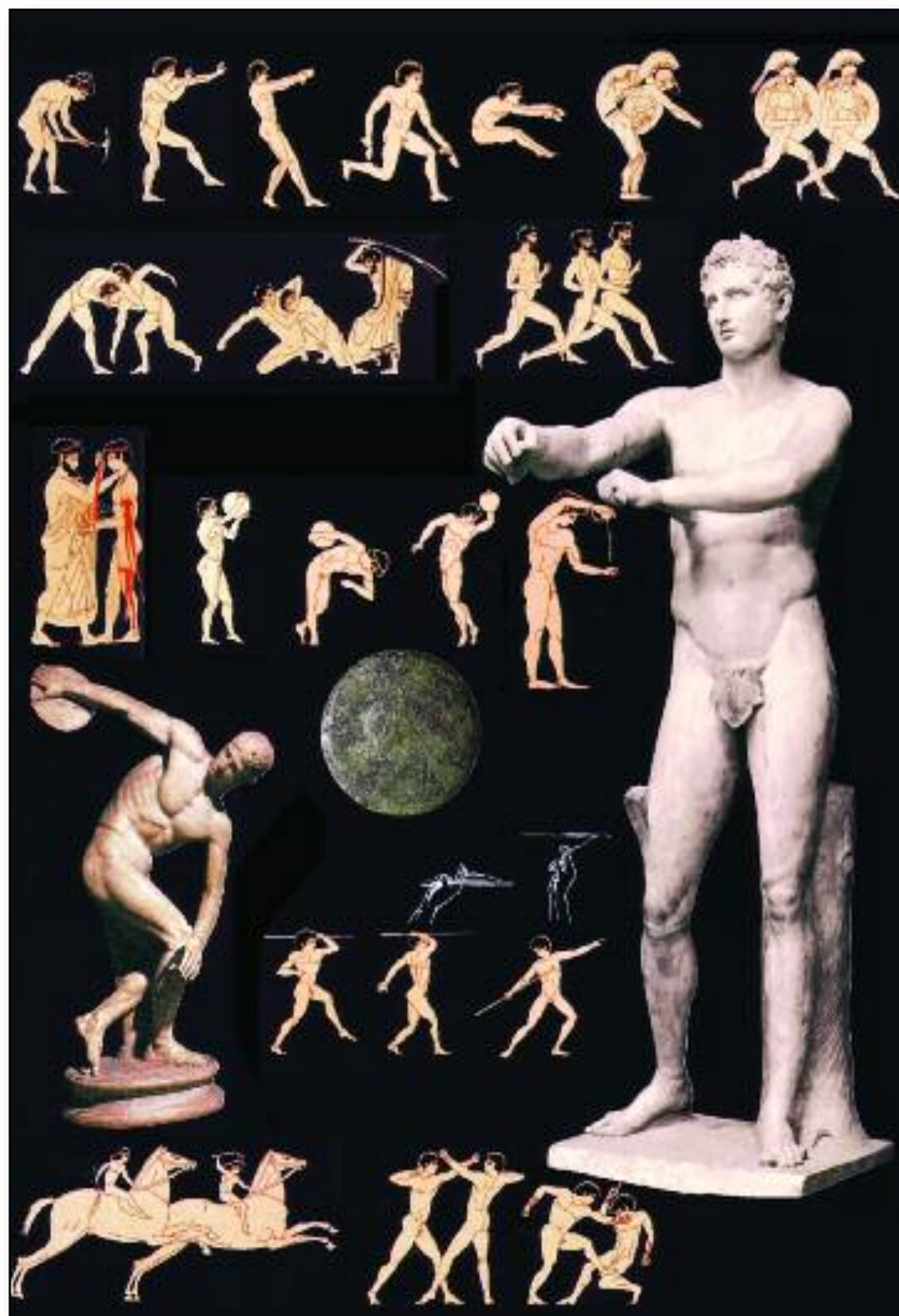
Кога крај градот Ојхалија Херакле подготвувал жртвеник и два наесет одбрани бикови, пристигнал Лихас со смртоносниот женин дар, сандакот и наметката. Не насетувајќи ништо, Херакле се наметнал и го запалил огнот. Бликнал силен пламен и додека Херакле принесувал сто жртви на боговите, под дејство на огнот отровната наметка се прилепила за неговото тело.

Со страшни болки го донеле во дворецот. Последната желба ја упатил на синот Хил. Го молел да ја земе за жена Иола а него да го однесат на Ета, високиот врв над градот, да подготват клада и да му ги прекратат маките. Хил се противел но бидејќи Херакле бил упорен Хил со помош од другарите го однеле на врвот Ета. Конечно Филоктет ја запалил кладата и му ги прекратил маките на Херакле.

Во тој миг, наеднаш молњи го пресекле небото. Над пламенот се вознела златната двоколка со Атена, Палада и Хермес. Во неа бил уште еден, сега бесмртен бог. Да, секако претпоставувате, Тоа бил Херакле.

Родословие на Хераклеидите Македонска царска династија

ОЛИМПИСКИТЕ ИГРИ

Според преданијата, Олимписките игри за првпат ги формирал најголемиот Македонски јунак Херакле во време на неговите 12-те подвизи. Временскиот период кога тоа точно се случило е многу тешко да се дефинира бидејќи митологијата е раскажување кое се пренесувало од колено на колено со илјадници години на многу македонски генерации. Најстариот запишан документ каде што се споменуваат олимписките игри датира од 776 година пред Риста. Олимписките игри Херакле ги основал во чест на богот Сеус и другите богови на Македонците, поради нивната помош која тие му ја дале за успешно да ги заврши сите два - наесет подвизи што тој ги направил.

Херакле бил многу силен и мускулест. Секојдневно вежбал и го градел својот дух и телото. Тој дека знаел сите негови успеси се должат благодарение на неговото атлетско тело и нескршливиот дух. Поради се почестото обраќање на неговиот македонски народ и барањето помош и спасение од него, тој сфатил дека македонскиот народ мора самиот да си го зајакне духот и телото и тоа натпреварувајќи се во најразновидни спортски дисциплини со што ќе го развива своето тело. Оваа фантастична идеја решил да ја спроведе во дело и почнал да бара место каде да го спроведе сето тоа. Се сетил на големото светилиште на Македонците во Делфи. Тука секојдневно се собирал македонскиот народ кој барал помош од македонските богови и затоа тоа светилиште било и идеалното место да се направи стадионот за македонските натпревари. Игрите и спортските натпревари Херакле ги направил само за Македонците поради фактот што други народи освен Македонците, на Македонскиот полуостров не постоеле. Натпреварите се направени за Македонците меѓусебно да се натпреваруваат и да ги мерат сопствените сили. Олимписките игри го обединувале македонскиот свет а биле одржувани во чест на највисоко поставените македонски богови.

Херакле веднаш започнал со изградбата на стадионот и тој сите патеки своерачно ги обележувал со ковање на колци. Така настанал стадионот кој е крстен во Олимпија. Херакле одредил секој четири години да се одржуваат македонските Олимписки игри.

Чинии и вазни со прикази на Олимпискиите игри

Стадионот каде што се одржувале натпреварите имал 40.000 места за седење, патеката за трчање имала 20 патеки во должина од 192,24 метри. Ова должина ја поставил Херакле и таа одговарала на 600 должински стапалки на неговата нога. Херакле ги одредил сите дисциплини и целата церемонија околу натпреварите.

Олимпискиот оган

Церемонијата на отворањето на македонските Олимписки игри започнувала со говор на македонскиот крал. Тој свечено ги отворал игрите и ги повикувал натпреварувачите пет дена да водат фер борби и воедно го повикувал македонскиот народ за време на олимписките игри да ги прекратат сите кавги и војни. Така за време на олимписките натпревари не се воделе војни туку владеел мир низ целиот тогашен македонски свет. По говорот на кралот сите натпреварувачи кои се пријавувале од разни македонски области на Македонскиот полуостров, влегувале на стадионот во регионални групи каде што од насобраната маса биле најгласно поздравени. Свеченоста почнувала со палењето на светиот

Приказ на боречки вештини

Палење на Светиот оган

оган на Светиот олтар на кој се наоѓале пет прстени, исплеткани и поврзани меѓусебе, прстени кои до ден денес се употребуваат како симбол на Олимписките игри.

Атлетичарите кои биле пријавени за трчање со факел си го подавале факелот еден на друг а оган не смеел да згасне бидејќи бил свет. Еден од тркачите ја имал честа да го запали жртвеничкиот оган на олтарот на боговите. Со тоа се отворале македонските Олимписки игри. Огнот цело време додека траеле натпреварите се чувал и не смеел да из гасне.

Овде доаѓале натпреварувачи од сите град-држави од македонскиот свет. Денес со палење на олимпискиот оган од страна на еден од натпреварувачите се отвораат Олимписките игри.

Најдобрите натпреварувачи на Пентатлон се натпреварувале во следниве пет дисциплини: скок во далечина, фрлање диск, фрлање копје, трчање и борење во македонски стил.

Самиот диск често бил украсуван со сцени од спортот. Копјето било фрлано на поинаков начин за разлика од сега. Натпреварувачот протнувал два прста низ една кожена каишка која била врзана на раката. На овој начин тој можел со поголема сила да го фрли копјето. Пред поче-

Вазна со приказ на популарниите ирки со четворосирег

токот на боречките натпревари, натпреварувачот си го мачкал целото тело со маслиново масло. Потоа си ги чистел екстремитетите со метален стругач. Маслото имало за задача на противникот да не му дозволи да го фати така лесно, рацете на противникот да му се лизгаат а со тоа се отежнувала борбата.

Скокот во дачечина се одржувал со тегови. Пред да ја допре земјата, натпреварувачот замавнувал со раката наназад, го фрлал тегот и продолжувал уште неколку сантиметри. Други натпреварувачи трчале со тегови тешки 2 кг. Победниците биле дарувани со венец од маслинови гранчиња, светото дрво на Херакле.

Атлетичарите си ги одмерувале силите во најразлични спортски дисциплини – фрлање диск, фрлање копје, трчање, скокање во далечина, борење во македонски стил, брзински натпревари со коњи и коли како и борби со тупаници, еден од најгледаните спектакли во антиката. Атлетичарите единствено што можеле да носат на себе била црвената лента на победникот која тие ја врзувале на главата, раката или ногата. Оваа лента им давала чувство на атлетичарите дека се еднакви со македонските кралеви кои таквите ленти секојдневно ги носеле. И голем дел на посетителите-гледачите ги носеле овие црвени ленти заради нивното лично чувство дека во тој момент се како македонски кралеви-победници.

Посетителите, кои доаѓале на натпреварите, исто така учествувале и на победничките гозби и жртвените церемонии во чест на богот Сеус.

Ваков грандиозен спектакл можеле да организираат само македонските кралеви. На Олимписките игри се собирале и по повеќе од 40.000 гледачи, од кои голем дел била македонската фаланга, која седела во првите редови со нивниот главен командант, Кралот Филип Втори. Филип бил познат и како голем љубител на добри и брзи коњи. Со еден од своите коњи тој и победил на Олимписките игри во 356 година пред Риста, во истата година кога му се родил и неговиот славен син, Александар Македонски. Филип Втори Македонски во чест на таа победа за прв пат во историјата на Олимписките игри ја исковал и првата негова златна монета со неговиот лик на предниот дел и тркачката кола и неговиот четириспрег на заднината од монетата. Македонците секои четири години ги обновувале овие натпревари и игри и со големо задоволство ги дочекувале.

Фиѓуринкаџа на Дедал љронајдена во Охриџ

МИТОТ ЗА ДЕДАЛ И ИКАР

Дедал потекнува од кралско семејство. Тој бил татко на Икар, стар сликар, мајстор вајар, ковач, научник, архитект, а воедно поседувал голема дарба да измислува нови алатки кои биле употребувани во секојдневниот живот. Тој бил првиот митолошки летач.

Бил учител на својот внук Талеј. Веднаш приметил дека неговиот внук бил уште подобар од него во измислувањето нови алатки. Кога Талеј го измислил дискот кој се вртел и служел за правење вазни, Дедал станал љубоморен, а кога Талеј ја измислил пилата со кој почнал да работи на покривот од светилиштето во Атина, Дедал го турнал од покривот при што тој загинал. Дедал веднаш се дал во бекство и успеал да избега на островот Крит.

За кратко време успеал да стане добар пријател на кралот Мино. Таму се оженил и го добил синот Икар. Тука на островот почнал со својата работа и направил многу нови скулптури од дрво, а една од најубавите била еден дрвен вол, во кој се вљубила Пасифеја, жената на Мино. Таа еден ден се вовлекла во телото на дрвениот вол, каде се случило оплодување меѓу волот и Пасифеја. Од ова зачнување се родил Минотаурот кој бил половина животно половина човек со воловска глава и човечко тело. Тој бил многу гладен за човечко месо и крв. Мино му наредил на Дедал веднаш да направи еден лавиринт од кој Минотаурот не ќе може да го најде излезот. Откако Дедал го изградил овој лавиринт Мино го затворил Минотаурот во него.

Мино секои девет години барал од Атињаните да му испраќаат данок во крв, а тоа значело седум момчиња и седум девојчиња кои станувале жртви за Минотаурот. Како дошло до тоа да Атињаните му плаќаат ваков данок?

Синот на кралот Мино Андрогееј во областа на Атина од заседа кукавички бил убиен. Неговиот татко почнал да води војна со Атињаните. Воедно и боговите од областа околу Атина ја опустошиле со различни болести и суши. Аполон ги советува на Атињаните да дадат жртви на кралот Мино и со тоа да се смилуваат боговите и спасат од големите штети. Атињаните веднаш се обратиле кон кралот Мино со молба да им прости за стореното дело. Тој, за да им прости, поставил услов и побарал секои девет години да му се плаќа данок во крв, и тоа седум девојчиња и седум момчиња, тој ги праќал во лавиринтот на Минотаурот од каде што тие живи повеќе не се враќале. Атињаните ја прифатиле оваа понуда и секои девет години праќале данок во крв.

Тезеј и Миноџаурои

Во Атина се подготвувала третата испорака на данокот во крв, но Атињаните почнале да се бунтуваат и дошло до отпор. Дошло до барање од граѓаните, кралот да го прати својот син меѓу жртвите, што кралот категорички го одбил. Неговиот син Тезеј за да ја смири состојбата во Атина самиот доброволно се пријавил што кај Атињаните предизвикало

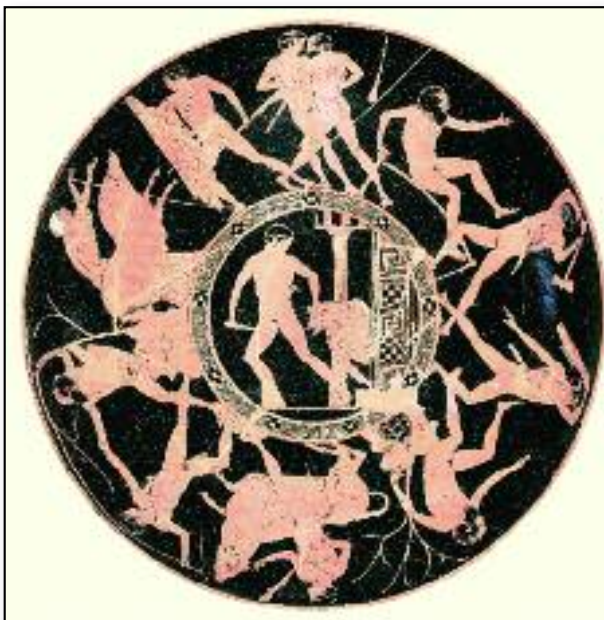
Тезеј го убива Миноѹауроѹ и приказ на вазна

восхитување. Неговиот татко Егеј не можел да го спречи единствениот наследник да замине на Крит. По повод овој случај во кралската палата се одржала проштална вечер, во која пријателите на кралот Егеј го тешеле со зборовите дека Минотаурот можел да биде и убиен и така да се спаси неговиот син. Но тоа била мала утеха за кралот.

Другиот ден бродот кој тргнал од Атина бил испратен од сите граѓани на градот и од нивниот крал Егеј. Бродот на својот јарбол го развил црниот барјак во знак на жалост. Додека Егеј на капетанот му дал и бел барјак во случај да успеат да се спасат.

Третата пратка која ја испратиле Атиѓаните со нив пристигнал и убавиот силен и итар Тезеј. На островот Крит целиот народ и неговиот крал Мино со својата ќерка се собрале да го дочекаат бродот. Кога бродот пристигнал на пристаништето и почнале да слегнуваат жртвите еден

по еден биле поздравени со извикување, но кога се појавил убавиот Тезеј ќерката на Мино Аријадна кога го видела веднаш се вљубила во него. Таа веднаш почнала да крои план како да го спаси и единствен кој можел да и помогне на кого се сетила бил Дедал кој го изградил лавиринтот. Дедал ја подучил и и дал перја од птици да го обележи патот кога ќе влезе во лавиринтот и да се врати по истиот пат назад. Аријадна перјата му ги дала на Тезеј но имала уште едно изненадување за него-таа му го дала волшебниот меч со кој требало да го убие Мино-таурот. Тезеј вака опремен и полн со оптимизам влегол во лавиринтот во придружба на момчињата и девојчињата. Веднаш почнал да ги пушта по патеката перјата и така ја обележувал патеката се до местото каде Минотaурот ги чекал. Тезеј вед-

Тезеј и Миноџаурот на чинија и вазна

наш го нападнал Минотаурот и по долга и тешка борба успеал да го убие и со своите придружници да се врати по обележениот пат до излезот на лавиринтот и да се качи на бродот во придружба на Аријадна и нејзина - та помлада сестра Фаидра. Подоцна се истовариле на островот Накс, каде ја оставил Аријадна. Понатамошното пловење го продолжиле, но заборавиле да ги сменат црните знамиња со белите. Кога поминале на местото каде Егеј, таткото на Тезеј цело време чекал, тој ги видел црните знамиња и се фрлил од местото каде стоел во длабочината и загинал. Кога Тезеј стигнал во Атина од масите бил срдечно дочекан, а откако неговиот татко бил погребан, бил избран за нов крал на Атина.

Бегството на Дедал и Икар

Кога кралот Мино дознал за бегството на Тезеј и кој му помогнал веднаш наредил Дедал и неговиот син Икар да се затворат во Лавиринтот. Дедал многу години размислувал како да се ослободи од ова заробеништво и на крај сфатил оти островот е опколен со морето и му е потребен брод, но бродовите биле многу чувани од воената гарда на кралот, така да било невозможно да се украде еден брод. Еден ден размислувајќи видел една птица како лета и се сетил овој остров е можно да се напушти само по пат на летање и така дошол на идеја да направи крилја за себе и својот син. Дедал го пратил својот син да му собира перја од птиците кои живееле на островот и кога собрал доволно перја, почнал да ги прави крилјата на тој начин што поврзал повеќе гранки, и направил структура во вид на крило од нив. На оваа структура почнал да ги лепи со восок перјата, така што успеал да направи вистински крилја за себе и својот син. Пред да тргнат, Дедал го предупредил синот да не лета премногу ниско за да не се наводени, ниту премногу високо поради Сонцето. Но, Икар се вивнал толку близу до Сонцето што крилјата почнале да му се одлепуваат. Почнал да паѓа и Икар и паднал на еден остров кој имал форма на крило каде веднаш починал. Овој остров денес го носи името Икарија. Дедал слетал на островот и го погребил својот син и оттука заминал и стигнал до островот Сицилија. Тамошниот крал Кокал го прифатил и не сакал да го испорача на кралот Мино.

ИЛИОНСКАТА* (ТРОЈАНСКАТА) ВОЈНА

ОДЛУКАТА НА ПАРИС - ПРИЧИНА ЗА ВОЈНАТА

Историјата за разурнувањето на Илион

Во старите времиња свадбите секогаш биле повод за големи прослави, како за боговите така и за луѓето. Ако некој не бил поканет на свадба, значело дека тој е сметан за неважна личност. Свадбата на кралот Пелеј со Тетида (која била нереида или водена нимфа) била последна на која биле поканети олимписките богови со исклучок на Ерис, богинката на кавгата, која била сестра на Арес. Кога Ерис разбрала дека не е поканета, направила план за да се одмазди.

** Пред да избувне војната околу убавата Елена од градот Илион, Македонците веќе ги имале населено целото крајбрежје на Македонското море-Белото, Црното море, Јонското море и Јадрото (Синото) море-денес наречено Јадранско море. На целата оваа територија Македонците изградиле илјадници градови и села. Регионално овие Македонци се повикувале на своите племенски херои така да еден дел од нив се нарекувале по нив: Хераклиди, Темениди, Скипи, Дарданци, Пелаззи и Хелени. Сите овие ги обединувал единствениот македонски јазик кој тие го зборувале и единствено име – Македонци.*

Војната за Елена е граѓанска војна меѓу Македонците. Парис од Илион отишол во областа Хелада кај јонците кои се повикувале на нивниот херој Хелен. Таму бил џосипин кај Менелај, ја грабнал Елена, неговата жена и заминал за Илион. На Менелај ништо не му преостанувало, туку да ги повика своите пријатели Хелени и заедно да водат со голема војска кон градот Илион кој во тоа време бил и главен град на Македонија. Овој град, Илион, подоцна ќе биде преименуван, некаде меѓу 15 и 18 век, во Троја, откога Даниел ќе го измисли новиот-италијански јазик. Троја на италијански значи нечесна жена-се мисли на Елена.

Таа чекала кога свадбата ќе ги достигне највеселите моменти, па тогаш фрлила златно јаболко меѓу сватовите со натпис „За најубавата“. Гостите на свадбата, поради љубезност, сметале дека овој дар треба да и припадне на невестата. Меѓутоа, Хера, Атина и Афродита се втурнале кон јаболкото при што секоја од нив сакала нејзе да и припадне. По долгите расправи тие се обратиле на Сеус да донесе одлука. Кралот на боговите мудро одлучил дека, поради лични причини, тој сакал да остане неутрален набљудувач, бидејќи знаел дека која и да ја избере, останатите две ќе му бидат лути.

Елена и Менелај

Сеус ја препуштил оваа одлука на Парис, кој бил млад принц од Илион. Ова момче како дете било оставено во шумите на планината Ида, бидејќи претходно едно пророштво претскажало дека следното дете што ќе му се роди на кралот ќе биде повод за пропаста на Илион. Парис бил тоа дете и не било умрено како што мислел неговиот татко, кралот Пријам од Илион, бидејќи било спасено од еден овчар, кој го исчувал.

Секоја од богинките му понудила на Парис голема награда за да ја избере за најубава. Тие му го дале јаболкото за да го врачи на онаа чија понуда најмногу требало да му се допадне. Хера му понудила неограничено владеење на сите земји во Европа и Азија што би било најголемото царство на сите времиња. Атина му понудила на момчето победа врз војската на Македонците и заробување на сите непријатели на Илион. Но Афродита забележала дека мислите на Парис не биле насочени кон поседување власт, туку кон лични чувства и емоции, па таа му ја понудила најубавата жена на светот-Елена сопругата на Менелај, кралот на Спарта.

Иако Парис во тоа време живеел со една убава нимфа, тој имал слушано за убавината на Елена и бил фасциниран од помислата дека може да ја има за жена. Заради тоа тој го дал јаболкото на Афродита која оттогаш, иако не по своја заслуга, била сметана за најубава од олимписките богинки.

Откако ја донел оваа одлука Парис се вратил во Илион за да земе учество на игрите што биле приредувани во чест на „мртвиот“ син на Пријам (вушност самиот Парис). За време на тие игри на неговите татко и браќа им бил прикажан вистинскиот идентитет на Парис, по што младиот принц бил повторно прифатен на дворецот. Нешто потоа Парис отпатувал за Спарта, каде живееле Менелај и Елена и каде требало да ја добие ветената награда. Елена веднаш се вљубила во него и двајцата отишле во Илион. (Во некои преданија се тврди дека таа била грабната, но веројатно е дека доброволно заминала).

Врската меѓу Парис и Елена довела до Илионската војна, најдолгата, најужасната и недоволно разјаснета војна во класичните преданија. Наместо вистинската причина за оваа војна стои самобендисаноста и каприциозноста на богинката.

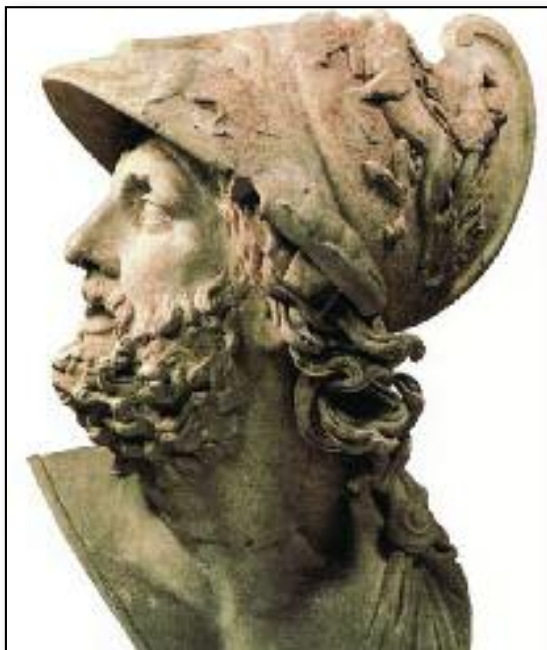
ИЛИОНСКАТА ВОЈНА

Откако Афродита го довела Парис во Спарта, тој бил најсрдечно пречекан од кралот Менелај и неговата сопруга Елена. Менелај набргу објавил дека поради некоја неодложна работа ќе мора да оди за Крит. За време на неговата отсутност тој ја доверил својата кука на својот нов пријател од Илион. Истата ноќ по заминувањето на Менелај, Парис ја завел Елена на островот Крани што се наоѓа на патот кон Илион и ѝ ветил дека наскоро ќе биде негова жена.

По враќањето, Менелај налутен ги повикал на помош сите принцови и негови сојузници. Тој знаел дека тие ќе го следат бидејќи сите претходно од нејзиниот очув Тиндареј ја барале Елена за жена (нејзини - от вистински татко бил Сеус), па со клетва биле принудени на тоа. Имено, Тиндареј се плашел дека штом некој од конкурентите ќе ја земе Елена за жена, другите разочарани ќе сакаат да се одмаздат на ужасен начин. За да ја спречи оваа опасност тој го натерал секој конкурент да се

заколне дека ќе ги брани интересите на Елена без разлика за кого ќе се омажи. Кога околните владетели разбрале за несреќата на Менелај, ги повикале своите борци на оружје, за да тргнат кон Илион и да ја вратат Елена. Со овој повик, во македонскиот свет избувнала граѓанска војна измеѓу град-државичките.

Флотата се собрала во Аулис, а Агамемнон, кралот на Микена, бил избран за водач. Тој предводел голема војска на избрани херои, меѓу кои биле: неговиот брат Менелај; Одисеј, кралот на

Менелај

Парис и Елена

Итака; Ахил, водачот на Мирмидонците; Ахиловиот пријател и придружник Патрокле; големиот Ајакс; малиот Ајакс; Диомед, кралот на Арг; Теукрос, стрелец со лак; братучедот на големиот Ајакс и Нестор, кој важел како најмудар од сите насобрани борци. Сè на сè војската на Менелај имала околу сто илјади борци, додека флотата се состоела од 1186 бродови. Тоа практично била борбена сила, каква што никогаш пред тоа не била видена.

Кога се било подготвено за тргнување, мажите седнале на последно јадење пред поаѓање. За време на јадењето една змија се искачила на едно блиско дрво и изела осум штотуку испилени врапчиња, а потоа ја изела и врапчицата. Тогаш змијата се престорила во камен. Калхис, кој бил јасновидец во војската го протолкувал ова дека војната против Илион ќе траела десет години, колку што бил вкупниот број на живите суштества кои умреле на дрвото. Првите девет години ќе завршеле со незначителна загуба, без некои решителни предности за едната страна, но десеттата година Илион ќе паднала.

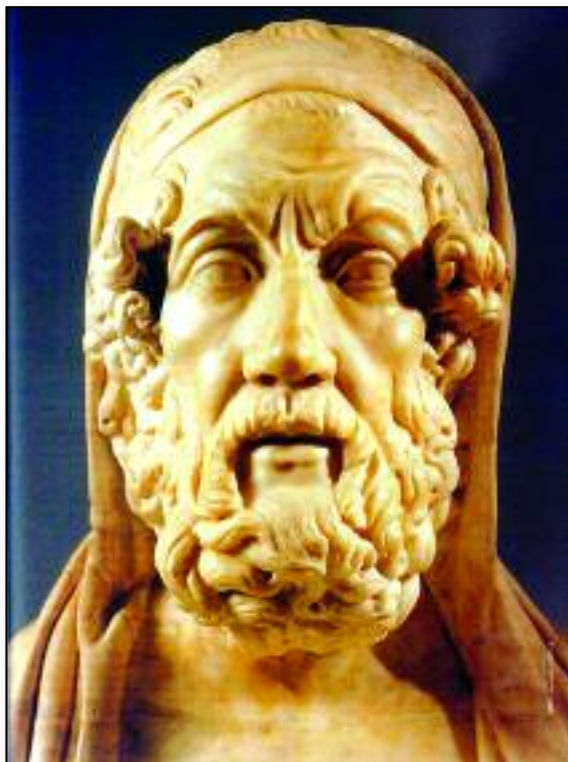
Флотата бргу пристигнала во Илион на североисточниот брег на денешна Турција. И како што претскажал Калхис, поминале девет години, кои не донеле ништо решително. Целата сила на Менелајовата војска била насочена кон неосвоивите сидини на Илион. Хектор, синот на Пријам и брат на Парис, бил најсилниот борец на Илионците. Само Ахил бил рамноправен противник за него. Сите настани во Илионската војна се концентрирале околу овие

*Јасновидецојѹ Колхис ја претскажал
должината на Илионската војна*

двајца борци. Тоа е историја за повредливоста и тврдоглавоста на човековата гордост за која Хомер раскажува во својата „Илијада“-позната епска поема што раскажува за педесет и еден ден на Илионската војна и за последиците што настанале кога гордоста на еден човек била повредена.

Хомеровиот еп започнува со првиот ден на десеттата година. Двете страни веќе биле изморени. Одлучниот фактор на драмата бил, како што рекол поетот во првиот стих на неговиот еп, „*гневоиѝ на Ахил*“. За време на еден собир војсководецот Агамемнон бил посетен од еден стар човек,

Поеѝиоѝ Хомер

кој бил свештеник на Аполон. Ќерката на овој стар човек била грабната и предадена на Агамемнон како слугинка. Поради тоа свештеникот дошол да го замоли Агамемнон да му ја врати, но овој безобзирно го избракал. Тогаш свештеникот се обратил на Аполон и побарал помош. Аполон, решил да му помогне на својот верен свештеник, па затоа испратил смртоносна епидемија во редовите на војската на Менелај.

Тогаш Агамемнон го замолил Калхис за помош. Јасновидецот рекол дека епидемијата ќе престане ако ќерката на Аполоновиот свештеник Хриса се врати кај татко и. Така и се случило. Агамемнон ја вратил ќерката на свештеникот и епидемијата престанала.

На следниот состанок Агамемнон им кажал на своите другари дека ја вратил неговата слугинка на татко и, па сега мора да најде друга. Така тој ја избрал Брисеида која била слугинка на Ахил. Практично

Агамемнон не водел сметка за чувствата на своите војсководители, па поради тоа Ахил решил, од тој момент, да остане настрана од борбите. Тој бил навреден од Агамемнон, по што се повлекол во својот шатор, каде бил утешуван од својот долгогодишен пријател и другар Патрокло.

Недолго потоа Тетида, мајката на Ахил, го посетила својот налутен син. Таа разбрала за навредата, што нејзиниот син морал да ја трпи. Поради тоа, одлетала на Олимп за да го моли Сеус за помош. Таа го молела кралот на боговите да им помогне да извојуваат брза и решавачка победа над Илионците.

Во тоа време сите на Олимп зборувале за Илионската војна. Таа била доминантна тема на секој разговор. Поради неа боговите се поделиле. Сеус ги фаворизирал Илионците, но тоа го чувал во тајност од Хера, која била наклонета кон Менелај. Атина сакала да ја види Илион разурната, Афродита била на страната на Илионците, а Арес, кој во вакви случаи најчесто немал свое мислење, сега сакал се што сака и Афродита. Посејдон бил на страната на Менелај, додека Аполон и Артемида на страната на Илионците. Сеус одговорил на молбата на Тетида. Тој му испратил на Агамемнон сон, што му ветувал победа уште во следниот ден, доколу веднаш нападне. Сеус знаел дека Менелај без Ахил нема шанси за победа.

Следниот ден, во средина на битката, борците од обете страни престанале да се борат и се повлекле. Бил постигнат договор двајцата, кои биле најзасегнати и кои ја почнале оваа војна-Менелај и Парис, да се борат меѓу себе и да го одлучат исходот. Така и се случило. Во двобојот што следувал Парис фрлил копје кон Менелај, но овој вешто го избегнал.

Пријам и Елена

Тогаш кралот од Спарта го фрлил своето копје со кое го погодил принцот од Илион. Потоа Менелај го фатил Парис за шлемот и го влечел по земјата. Онесвестениот Парис бил одвлечен во логорот на Менелај. Изгледало дека победата е на дофат, но Афродита направила да се скине врзалката на Парисовиот шлем, па така тој бил ослободен. Таа потоа го опкружила со магла и тој се вратил во Илион.

Тогаш Агамемнон изјавил дека борбата е завршена. Тој ветил дека веќе нема да се лие крв, доколку Илионците се согласат да ја вратат Елена. Изгледало дека Илионците ќе попуштат.

Но Хера, која не сакала војната да заврши додека не ја види Илион во урнатини, ја натерала Атина, повторно да ја разгори борбата. Таа слетала долу на бојното поле и наговорила еден млад Илионец по име Панда да исфрли стрела врз Менелај. Тој го ранил кралот и повторно предизвикал лутина кај Менелај, кој сега рекол дека ќе биде задоволен само со целосен пораз на Илионците.

Следната значајна борба се одвивала меѓу Диомед и Хектор. И двајцата се нашле во блиска борба. Кога Диомед видел дека Арес е на страната на Хектор, се уплашил, но Хера го убедила дека тој е подобар борец и од Арес. Поради тоа, тој собрал храброст (а притоа и Атина му ја водела раката) и фрлил копје кон Арес, со кое го ранил богот на војната. Арес од болка толку силно викнал, што сите на бојното поле за миг застанале.

Арес летнал горе кон Сеус и се пожалил за тоа што му се случило. Сеус не покажал грижа за неговата болка и му

Хектор се проситува со семејството

наредил да се држи подалеку од борбите. Без поддршката од Арес, Илионците веќе немале сигурност и се повлекле зад одбранбените сидини на својот град. Сеус се сетил за ветувањето кон Тетида и слегол на земјата за да ја забрза победата на Илионците.

Следната борба била речиси целосен пораз за Менелај. Без Ахил, кој сè уште одбивал да се бори, особено не против непријател што бил поддржуван од Сеус, менелајците се повлек-

Хектор се облекува пред бийката со Ахил

ле кон своите бродови. Но, за нивна среќа тогаш настапила ноќта и борбата престанала. Сепак, нивната состојба била очајна.

Додека во Илион се наливало вино на големо, во менелајскиот логор владеел очај. Агамемнон бил речиси решен да престане со борбите и да се врати дома. Нестор го убедил, дека положбата може да се измени, само доколку му се извини на Ахил и му ја врати Брисеја. Тој му рекол дека ако Ахил бил вклучен во борбата, Илионците не ќе можеле да го изведат жестокиот напад од вчерашниот ден. По кратко размислување, Агамемнон ја видел својата грешка. Тој го замолил Одисеј да отиде кај Ахил и да му го пренесе неговото извинување.

Ахил пријателски го примил Одисеј, наредил да му принесат јадење и разговорот им бил срдечен и весел. Но кога Одисеј го известил Ахил за извинувањето на Агамемнон, завладеала напнатост. Ахил му рекол на Оди-

сеј дека Агамемнон може илјада пати да моли за простување, но тоа нема да биде доволно. Тој рекол дека и натаму нема да учествува во борбите.

Следниот ден битката почнала на истото место на кое претходната ноќ завршила. И набргу се покажало дека победата ќе им припадне на Илионците. Но и овојпат е вмешала Хера, која направила нов план. Таа божем случајно го сретнала својот маж, кој од врвот на планината Ида го набљудувал Менелај. Со ласкави зборови и умилкувања, таа го навела Сеус да легнат во тревата. Поради тоа, Сеус накратко заборавил на битката што и овозможило на војската на Менелај да се соземе.

Набргу борбената среќа се свртила. Големиот Ајакс го ранил Хектор и ги потиснал Илионците назад. Менелајците се бореле со нов елан, овојпат поддржани од Посејдон.

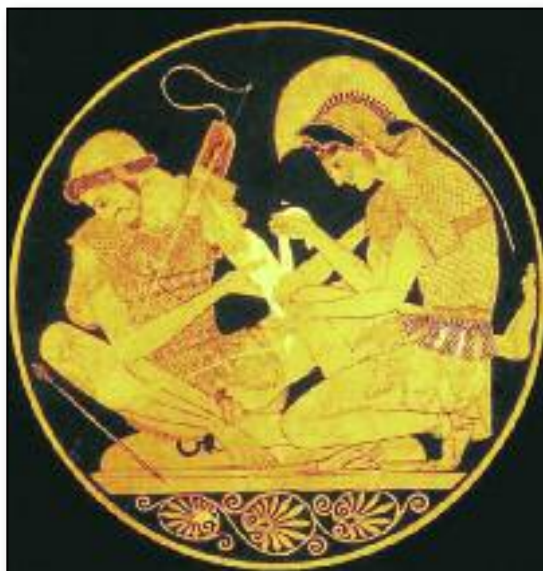
Кога Сеус се разбудил на планината Ида и забележал што се случило, многу се налутил. Тој го видел ранетиот Хектор како лежи стенкајќи на земјата и му заповедал на Аполон да ја поправи состојбата. Богот на лекувањето го излекувал ранетиот Тројанец. Со помош на Аполон оздравениот Хектор пак се втурнал во битката што им овозможило на Илионците пак да добијат предност. Тие жестоко се бореле и ги потиснале Менелајците назад кон бродовите, кои потоа почнале да горат.

За тоа време во шаторот на Ахил, се наоѓал Патрокло, кој не можел повеќе мирно да го гледа сето ова. Тој го наговорил Ахил да му го позајми своето оружје. Патрокло бил убеден дека снабден со оружјето на најдобриот војник на Менелај, ќе им се прикаже на Илионците како Ахил кој дошол да се бори. Тој мислел дека со тоа ќе ги обесхрабри и можеби и ќе му донесе успех на Менелај. Ахил, кој се уште одбивал да се бори, попуштил пред убедувањето на Патрокло. Итрината на Патрокло отпрвин се покажала како ефикасна. Тој влегол во борба и настаниите се измениле. Илионците ги опфатила паника кога го виделе „Ахил“ и никој не се осмелувал да се бори со него освен Хектор, кој се наоѓал во неговата близина. Иако Патрокло се борел храбро, сепак не бил дораснат противник на Хектор кој успеал да го убие со своето копје. Потоа Хектор го одзел оружјето на Ахил и го задржал како плен.

Антилох, синот на Нестор, му ја пренел на Ахил лошата вест. И додека смртта на стотици негови земјаци не можела да го натера Ахил да го напушти шаторот, смртта на неговиот пријател, го предомислила.

Огорчен и гневен, тој се заколнал дека ќе ја одмазди смртта на Патрокло. Тетида, која ги знаела неговите маки, го замолила Хефест да ископа ново оружје за нејзиниот син. Тоа оружје било толку величествено, што кога следниот ден Ахил се појавил на бојното поле, Илионците многу се исплашиле.

Ахил никогаш порано не бил толку бесен. Тој ги косел војниците, уште пред тие да го препознаат. Никој не можел да ги задржи неговите напади. Тој бил исполнет со страшна лутина и не сакал да

Ахил го преврзува ранејниот оружар Патрокло, вазна од V век пред Рисѹа изложена во Музејот во Берлин

престане да ги убива Илионците се додека целосно не го одмазди Патрокло. Илионците се засолниле зад ѕидините на својот град бидејќи нивниот напад пред силната рака на Ахил се претворил во повлекување. Набргу, надвор од одбранбените ѕидини, останал само еден Илионец-Хектор. Тој стоел вооружен со старото оружје на Ахил, подготвен за борба.

Хектор го забележал присуството на Атина, која се борела на страната на Ахил. Кога видел дека лично Атина е против него, храброста го напуштила. Ахил го бркал Хектор трипати околу ѕидините на Илион. На Атина ова бркање и било здодевно, па се престорила пред Хектор како неговиот брат Деифоб. Верувајќи дека добил помош, Хектор застанал и се насочил кон Ахил. Тој се обидел да склучи спогодба со Ахил, победникот да го предаде телото на убиениот на неговите блиски, но Ахил го одбил овој предлог, бидејќи се уште бил обземен со силна лутина и болка поради смртта на Патрокло. Почнал нивниот меѓусебен двобој, во кој победил Ахил, прободувајќи го Хектора со своето копје. Потоа го извлекол оружјето од телото на Хектор, ги прободел неговите нозе, па ги врзал за својата борбена кола по што го влечел

мртвото тело околу зидините на Илион што предизвикало уште поголем очај кај нејзините жители. Откако му поминала лутина-та на Ахил, Пријам дошол кај Менелај и го замолил да му го вратат мртвото тело на Хектор. Ахил бил длабоко потресен од зборовите на старецот. Болката на Пријам го потсетила дека сите луѓе се еднакви во смртта и болката на свој близок. Сфатил дека загубата на Патрокло за него не била поголема од загубата на Хектор за Пријам. Трогнат до солзи, вои-нот му го предал на Пријам те-лото на неговиот син. И не само тоа. Тој го прашал стариот крал колку денови е потребно за погребот на неговиот син, за да се воздржат Менелајците од напади за тоа време.

Девет дена траела жалоста на Илионците за Хектор и исто толку време Хелените ја оплакувале загубата на Патрокло. Обај-цата биле кремирани. По тој настан Ахил станал посмирен, бидејќи знаел дека и неговите денови, како и оние на Илион, се веќе избројани. На ова место за-вршува „Илијадата“, иако Или-онската војна се уште траела.

Наскоро Ахил бил убиен и тоа од самиот Парис. Еве како се

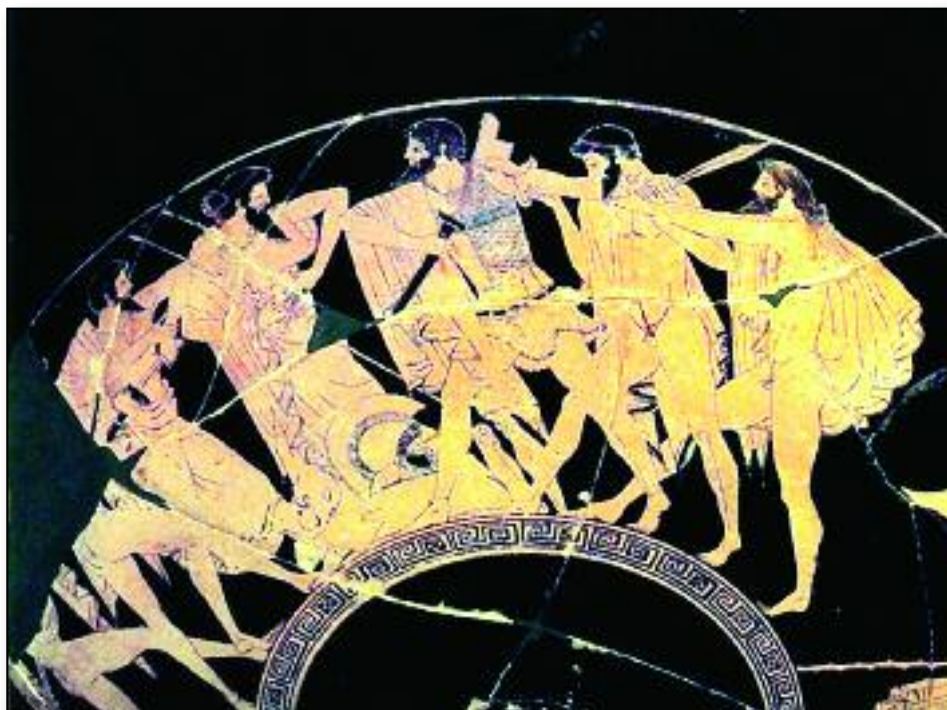
Ахил

Пријам кај Менелај го бара телото на мртвиот син Хектор

Пријам кај Ахил го бара мртвојто тело на Хектор

*Одисеј и Големиот Ајакс се караат
кој да го земе оружјето на Ахил*

случило тоа. Кога се родил Ахил, Тетида го симнала во подземната река Стикс и таму го избањала. Со тоа тој станал неранлив по целото тело, освен во петата, бидејќи мајка му го држела за петата при потопувањето во водата. Тоа било неговото единствено ранливо место кое било погодено од стрелата на Парис, која била водена од раката на Аполон. Подоцна Ахил умрел од таа рана.

Величественото оружје и вооружување на Ахил биле предмет на спор меѓу менелајците околу тоа кој да ги добие? Многу остри зборови биле разменети и одлуката паднала меѓу Одисеј и големиот Ајакс. На крајот се договориле Одисеј да го добие оружјето.

Со чувство дека е онеправдан Ајакс решил да ги убие Агамемнон и Менелај. Истата ноќ додека се приближувал кон шаторите на обајцата, наеднаш добил напад на лудило. Тој кришум се доближил до местото каде што Менелај ги чувал стадата овци. Во својата заслепеност тој помислил дека овците се војници на Менелај. Поради тоа се втурнал среде стадото и почнал да ги коле овците. Потоа избрал една овца, за која мислел дека е Одисеј, ја донел во својот шатор и толку ја удираше со тупаници што од кутрото животно останале само куп коски и крв. Потоа му се вратил разумот. Кога сфатил што направил, се самоубил со својот меч, бидејќи не можел да го поднесе срамот што го снашол.

Менелајците паднале во очај. Двајца од нивните најдобри борци за кратко време загинале. Тие се прашале како сега ќе постигнат победа.

Според едно пророштво, менелајците разбрале дека Илион не можела никако да се освои доколку пред тоа од нејзините одбранбени ѕидини не исчезне статуата на Атина. Во една темна ноќ Одисеј му помогнал на Диомед да се префрли преку ѕидините. Тој набргу ја нашол статуата и ја донел во логорот на менелајците.

Со тоа расположението меѓу менелајците се подобрило и тие верувале дека сега е времето за дејствување. Одисеј им рекол дека единствениот пат до победа е доколку менелајската војска успее да навлезе внатре во ѕидините на Илион. Тој размислувал како да се изведе тоа и измислил план, кој подоцна ќе остане запаметен како најпозната воена итрина во историјата на војните.

Одисеј наредил да се направи еден огромен дрвен коњ, кој внатре имал голем празен простор. Неговиот план се состоел во тоа војниците

да се скријат во стомакот на коњот и коњот да се остави пред портите на Илион. Менелајските бродови ќе требало да отпловат и да создадат впечаток кај Илионците, дека менелајците ја напуштаат борбата, а коњот им го оставиле како симбол за својата капитулација.

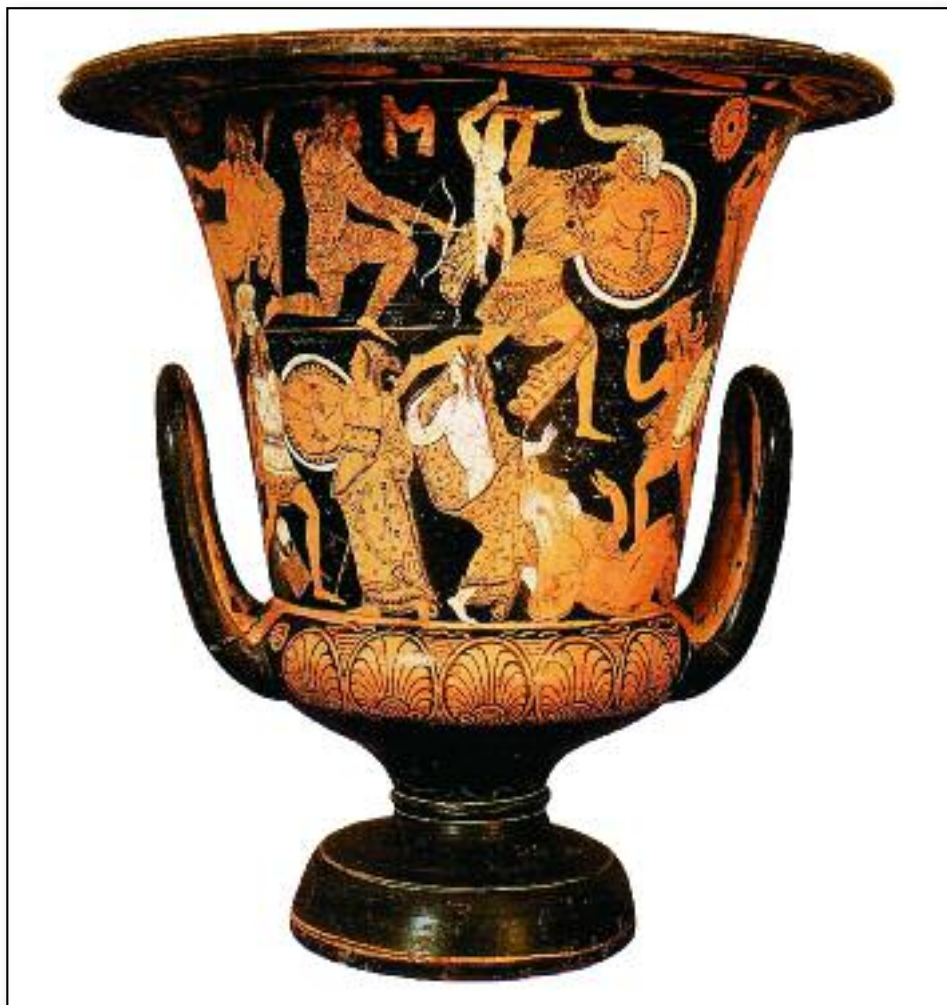

Коњот - „подарок“ за Илион

Утредента во Илион почнала голема радост. Глетката кон овој огромен коњ пред градот им влеала страв на некои жители, но штом забележале дека логорот на Менелајците е напуштен, а бродовите отпловиле, стравот се престорил во радост. Кога Илионските војници го прегледале остатокот од менелајскиот логор, таму нашле само еден човек. Неговото име било Синон, и тој бил добро инструктиран од Одисеј што треба да им каже на Илионците кога ќе го најдат.

Тој им објаснил дека бил жртва на Атина која била лута за грабнувањето на нејзината статуа. Тој требало да умре, но во последен момент избегал и се сокрил во едно блиско мочуриште. Прашан за коњот, тој рекол дека тоа било дар во замена за украдената статуа на Атина.

Лесноверните Илионци му поверувале на приказната, така како што предвидел и Одисеј. За да и угодат на Атина, го внеле коњот внатре во сидините на Илион и решиле, бидејќи било ноќе, следниот ден да решат што да прават со него. Но, истата ноќ, кога сите жители на Илион за првпат во последните десет години мирно заспале, се отворила вратата на стомакот на коњот и од внатре излегле скриените менелајски војници. Тие запалиле неколку објекти и кога илионските војници излегле на улиците за да видат што се случува, еден по еден биле убивани. Следното утро од овој горделив град останале само столбови од чад што се издигале од неговите урнатини. Мажите биле сите до еден убиени, а же-

Крајот на Илионската десетгодишна војна:

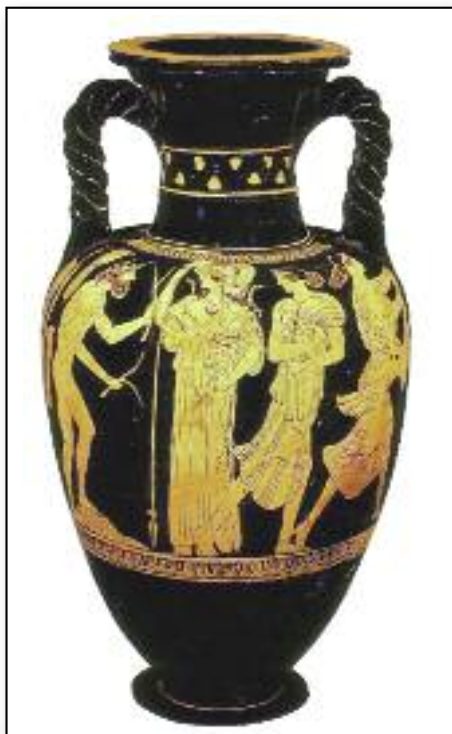
*Еден воин го убива малиот син на Хектор,
кралот Пријам лежи пред умирање на подот а Афродита
ја заштитиува Елена од најзиниот разлучен маж Менелај.*

ните биле собрани на брегот и разделени на менелајците како робинки. Децата биле или убиени или оставени да умрат од глад. По десет години војна, менелајците победоносно се качиле на бродовите и отпловиле за татковината. Илионската војна била завршена.

СКИТАЊАТА НА ОДИСЕЈ

Приказната за кралот Одисеј, кој се обидува по Илионската војна да се врати дома, е опишана само од Хомер во „Одисејата“. Ова епско дело почнува по падот на Илион. За време на војната Атина им помагала на Хелените, но откако Диомед и Одисеј ја осквернавиле нејзината статуа во Илион, таа одлучила ниту еден Хелен да не се врати дома. Поради тоа го замолила Посејдон за помош во нејзиниот одмазднички план. Богот на морето предизвикал голема бура, од која, штотуку тргнатите бродови на Хелените биле високо кревани и се судирале меѓу себе. Многу бродови потонале и многу луѓе изгинале. Некои се спасиле и сепак се вратиле дома наспроти волјата на Атина.

Но, не бил таков случајот со Одисеј, кралот на Итака. Неговите бродови биле исфрлени од бурата на островот Исмар, чии жителите Кикони, тој ги нападнал. Меѓутоа Одисеј ја потценил борбената сила на непријателот и загубил 72 војници. Одисеј го напуштил Исмар и се упатил околу југоисточниот врв на Пелопонез за да мине наоколу. Тоа бил директниот пат за Итака. Но Посејдон пак им го свртел курсот на бродовите, па тие девет дена се вртеле наоколу, се додека не стигнале на северниот брег на Африка. Овде Одисеј сретнал луѓе, кои ги јаделе мирисните цветови на лотосот, по што се доведувале себеси во опојна состојба. И некои од придружниците на Одисеј се оддале на дејството на овие растенија, па морале со сила да бидат отстранети за да не ја забораваат засекогаш својата татковина, која се уште била многу далеку.

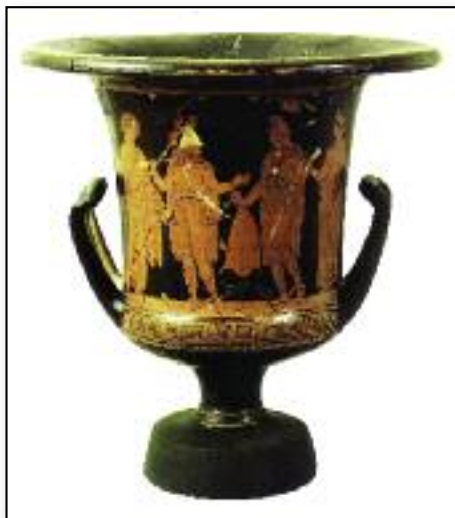

Одисеј и боѓинкајѹа Ајѹина

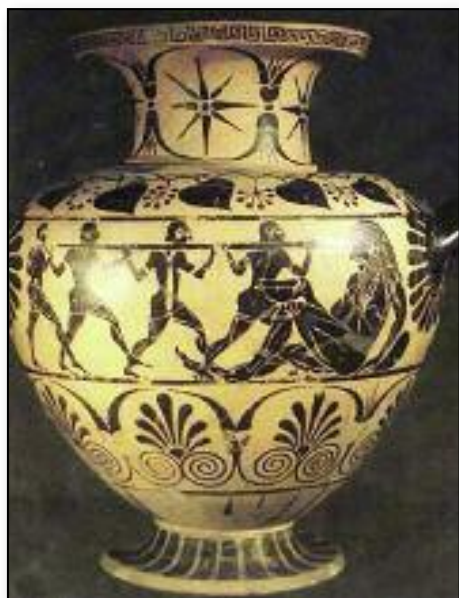
Потоа се сместили во близина на влезот на една голема пештера. Околу неа имало ограда за едно големо стадо овци, кои биле прилично угоени и добро оддржани. Тие помислиле дека стопанот на овците ќе им даде на изморените борци храна, одмор и помош, па така Одисеј со дванаесет свои борци, седнале таму за да го чекаат непознатиот овчар кому, како подарок, му подготвиле полн мев со вино.

Во пештерата имало купишта од прехранбени продукти, полни мевови со млеко, суво или свежо месо кое висело на сидовите и друго. Оваа глетка уште повеќе го поттикнала гладот кај Одисеј и неговите борци. Бидејќи немало никој во пештерата тие убаво се нагостиле. Изморени од гозбата, тие речиси и не го забележале огромниот овчар, кој само што го затворил влезот на пештерата. Тоа бил киклопот Полифем, синот на Посејдон, кој многу се налутил кога видел луѓе во својата пештера.

Пред да се свестат што се случило, Полифем грабнал неколку од прејадените борци и ги смачкал нивните тела. Потоа киклопот поставил голема карпа пред влезот и на тој начин го затворил единствениот излез за бегство, по што мирно ги изел се уште топлите тела на убиените.

*Горе: Одисеј му нуди вино
на киклопот Полифем,
синоот на Посејдон...
а поштоа го ослејува за да избе-
га од његовата (голе)*

Кога следното утро Полифем ја напуштил пештерата за да појде кај своето стадо, Одисеј направил план. Кога вечерта киклопот се вратил, повторно отепал и изел неколкумина борци. Тогаш Одисеј се приближил до него и му понудил вино. Полифем, кој никогаш пред тоа немал вкусено вино, го испил целиот мев и заспал потполно пијан.

Тогаш Одисеј и неговите луѓе зеле еден долг стап, го наостриле и го зариле во единственото око на Полифем. Киклопот се разбудил врис-кајќи и очајно почнал да допира со рацете по пештерата за да ги најде своите напаѓачи. Но, итриот Одисеј им наредил на своите луѓе да се скријат под овците. Полифем го тргнал огромниот камен од влезот за да може да ги фати луѓето кога тие ќе се обидат да побегнат преку излезот.

Но тој ги допирал само грбовите на неговите овци под кои биле скриени луѓето на Одисеј. Штом излегле еден по еден надвор од дофатот на Полифем, тие се стрчнале кон бродовите и за кратко време отпловиле, оставајќи го бесниот Полифем во пештерата.

Омразата на Посејдон кон Одисеј сега уште повеќе се зголемила. Тој веќе имал лична причина за одмазда против Одисеј, па не морало за тоа да прима молби од Атина. Но во тоа време Атина веќе заборавила на гневот против кралот на Итака. Дури и обратно. Таа сега покажувала симпатии кон неговата остроумност и богатство на идеи, така што од ден на ден, се повеќе почнала да го засакува.

Следната земја на која пристигнал Одисеј бил пливачкиот остров Еола, каде се наоѓало царството на Еол, чуварот на ветровите. Еол го примил патникот со широки раце и добро го нагостил. На заминување Еол, му дал на Одисеј кожена торба во која биле затворени сите западни ветрови, со што Одисеј требало да плови по вистински курс. Одисеј бил многу радосен, затоа што токму западните ветрови му пречеле за време на патувањето. Без нив, тој пресметал дека неговите бродови ќе стигнат во Итака за само девет дена.

Меѓутоа, по патот некои од неговите луѓе помислиле дека во торбата има некое големо богатство. Така, тие кришум ја зеле торбата, ја отвориле и ги ослободиле ветровите. Истиот миг бродовите свртеле од патот за дома.

По повеќе денови тие се укотвиле во земјата на Лам, кралот на Лаистригоните-народ составен од цинови-човекојадци. Штом се добли-

жиле бродовите, единаесет од нив веднаш биле уништени од циновите. Од целата експедиција останал само уште еден брод, на кој се наоѓал токму Одисеј и тој брод се уште не бил пристигнат во пристаништето.

Откако најголемиот дел од неговата флота загинал, на Одисеј му било многу тешко. Така без многу да мисли тој се укотвил на островот на кој живеела вештерката Кирка. Одисеј испратил извидница која требало да дознае кои опасности демнат на островот.

Откако извидницата се сретнала со Кирка, таа ги маѓепсала со својата убавина, нудејќи им волшебни напитки. Штом тие ги испиле чашите, таа ги престорила во свињи. Притоа Кирка направила пијалокот да не им го избрише сеќавањето на овие мажи, па така тие имале форма на свињи, но мислеле и чувствувале како луѓе.

Еден од нив успеал да побегне кај Одисеј, кого го известил што им се случило. Загрижен за своите луѓе, Одисеј веднаш тргнал кај вештерката. По патот сретнал едно момче, всушност Хермес престорен како човек, кој му дал една тревка која требало да го штити од магијата на Кирка.

Одисеј и вештерката Кирка преден и заден дел од сад за вода

Одисеј ја изцвакал тревката и потоа се сретнал со Кирка. Ја зел чашата што таа му ја понудила и целата ја испил. Но, не се случило ништо, па вештерката ширум ги отворила очите и устата во знак на чудење. Никогаш пред тоа таа не сретнала некој кој е заштитен против нејзината магија. Тогаш Одисеј и се заканил дека ќе ја прободe со меч ако вед-наш не ги престори луѓето во нивниот природен изглед. Таа го послушала, но не поради страв од неговиот меч, туку затоа што почнала да се вљубува во него.

Отако на луѓето им го вратила нивниот вистински изглед, Кирка наеднаш станала љубезна и гостољубива. Одисеј забележал дека таа не е толку лоша, како што изгледала на почетокот, па бидејќи неговите луѓе биле исцрпени и барале одмор, тој решил да остане кај Кирка некое време. Но, по една година одлучил дека е време пак да отплови, и со тешко срце да и каже збогум на вештерката.

Пред да тргнат, таа му објаснила што мора да направи за да може сигурно да се врати дома. Тоа што таа му го претскажалала не била лесна и пријатна задача-тој морал да се симне во подземјето и да го побара духот на слепиот јасновидец Терезие, кој бил единствената личност што на Одисеј и на неговите луѓе можел да им каже како сигурно да се вратат во својата сакана татковина. Таа му објаснила на Одисеј и како може да го намами од летаргија духот на Терезие. Кога Одисеј се симнал во подземјето, следејќи го советот на Кирка, ископал една голема дупка. Потоа заклал многу овци чија крв потекла во дупката, па таа набргу се наполнила до горе со испарувачка свежа крв. Мирисот на крвта привлекол многу духови од нивната осаменост и наскоро Одисеј бил опколен од безброј души, кои чекале да ја угаснат својата жед. Тој видел многу од неговите некогашни другари во тој страшен ден, меѓу кои и духот на храбриот Ахил и на силниот Ајакс, кој се уште бил лут што не го добил оружјето на Ахил. Тој ја видел и својата мајка Антиклеја, како и пријателот Агамемнон. Спомнувајќи си за упатството на Кирка, тој се одбранил од сите нив се додека не го видел духот на Терезие. Тој го одвел духот до ископаната дупка и му дал да пие од пенливата течност. Штом жедта на Терезие била задоволена, Одисеј го прашал како може да се врати во Итака.

Духот му рекол дека се добро ќе им оди, но само доколку внимаваат некој од луѓето да не ги нападне говедата на богот на сонцето Хе-

лие, на чиј остров требало да стигнат. Освен тоа, тој побарал од Одисеј да собере храброст бидејќи го чекале уште многу авантури пред конечно да ја види својата татковина и својата фамилија. Одисеј се вратил од подземјето и ги оставил бројните духови да пијат крв од дупката.

Потоа пак отпловил и по патот се задржал на островот на Кирка за да и раскаже што се случило. Таа го предупредила дека

наскоро ќе дојде на островот на сирените. Сирените биле страшни суштества, но на специфичен начин. Тие биле многу убави и имале опојни гласови кога пееле. Од нивното пеење Одисеј требало да се чува.

Кога се приближиле до нивниот остров Одисеј, како што претходно бил советуван, наредил да го врзат за еден столб, а на останатите им наредил да си стават волна во ушите за да не бидат маѓепсани од пеењето на сирените. Колку поблизу пловеле кон островот, толку на Одисеј му станувало јасно зошто овие жени биле опасни. Околу прекрасниот остров тој видел распаднати бродови и остатоци од нивната посада. Морнарите, опиени од чудесната песна на сирените, ги насочувале бродовите кон острите карпи со кои бил обиколен островот, каде се распаѓале на делови. Одисеј не можел да се одбрани од моќта на нивната песна, па со сите сили се трудел да се ослободи од ортомите со кои бил врзан. Но,

*Одисеј и Сирениите на вазна
од 480/470 пред Риста изложена
во Британскиот музеј во Лондон*

Одисеј

кога поминале крај островот и се оддалечиле, песната се послабо се слушала, па тој се смирил, чудејќи се на моќта на оваа чудесна музика.

Следната опасност за бродот биле Сцила и Харибда, две страшни посестрими чудовишта. Секој што успевал да ја помине првата без отпор паѓал во рацете на втората. Сцила имала дванаесет нозе и шест глави, со три редици страшни заби во устата. Харибда, чие тело не е точно опи-

шано, живеела директно на водата и трипати на ден исцицувала големи количества во нејзината огромна уста, кои потоа пак ги исфрлала. Со тоа таа предизвикувала огромен вир, што дури ни Посејдон не можел да го сопре. Со поддршката и помошта на Атина, Одисеј успеал да измане - врира покрај двете чудовишта, при што загубил шесмина свои луѓе.

Потоа преморените борци стигнале на сончевиот остров, родниот крај на Хелие. Кога луѓето таму ги виделе угоените говеда, заборавиле на предупредувањето на Терезиј и заклале неколку од овие свети животни, по што ги испекле на жар. Одисеј не јадел ништо од месото, знаејќи дека за тоа е претскажана смрт. Кога бродот го напуштил островот, Хелие веднаш им се одмаздил. Со еден гром го расцепил бродот на две и ја убил целата посада. Одисеј бил единствениот што преживеал и бил носен од брановите до еден остров на кој живеела нимфата Калипсо. Тука тој останал повеќе години, бидејќи Калипсо немала брод со кој тој би го напуштил островот.

На Олимп Атина го замолила Сеус да му помогне на Одисеј кој при сите негови авантури секогаш се покажувал како богобојажлив. Сеус ја дал својата согласност и го испратил Хермес со наредба кон Калипсо како знае да му помогне на Одисеј. Со тешко срце Калипсо, која била вљубена во него, му дала на Одисеј дрва од кои тој си изградил сплав и го снабдила со се што е потребно за враќањето дома. Со радосно срце тој отпловил врз неговиот мал сплав и се насочил кон Итака, девет години по падот на Илион.

Кога Посејдон го видел Одисеј пак во морето, веднаш предизвикал страшна бура. Сплавот бил распарчен, а Одисеј останал сам во разбранетото море. Тој ќе се удавил, ако богинката на морето Левкотеа не му помогнала. Таа го советувала да плива кон најблиското копно и му го дала својот шал за да го штити од давење и од ајкули.

Два дена подоцна, тој се разбудил на брегот на Фејакија. Таму го нашла Наусика, ќерка на кралот Алкино и го советувала да отиде во палатата и да го замоли кралот за помош, бидејќи знаела дека нејзиниот татко и мајка никогаш не одбивале молби за помош. Одисеј направил така како што бил советуван и наскоро тој бил заштитен и добро згрижен. За да се оддолжи на фамилијата на кралот за нивното пријателство и великодушност, тој им ги раскажал своите многубројни авантури.

Бидејќи неговите скитања го отстраниле девет години од Итака, многу луѓе таму го сметале Одисеј за мртов. Само неговата жена Пенелопа и неговиот син Телемах, верувале дека тој е се уште жив. Многу млади благородници доаѓале за да и понудат брак на Пенелопа, уверени дека кралот никогаш нема да се врати. Тие посакувале да ги присвојат кралските богатства и палата.

За да ги оттргне сите овие додворувачи, Пенелопа им рекла дека е зафатена со ткаење на покривка за нејзиниот штотуку починат татко, па затоа не можела никого да прими. Бидејќи тоа било причина за почит, никој не се сомневал во тоа. Но, тоа било само трик. Секоја ноќ Пенелопа го расткајувала она што преку денот го ткаела, така што работата воопшто не напредувала. Извесно време оваа измама успевала, но еднаш еден од додворувачите ја затекнал како расткајува и веднаш побарал од неа да избере нов сопруг.

Но, тогаш, благодарение на помошта од кралот Алкино, Одисеј пристигнал во Итака. Пред да влезе, тој ја сретнал Атина, која била преправена како овчар. Таа го известила за многуте додворувачи кои се натурале кај Пенелопа и кои сакале да го убијат Телемах. Таа му кажала и за верната љубов на Пенелопа кон нејзиниот одамна исчезнат сопруг. Богинката го советувала Одисеј да остане кај свињарот Евмај и да ги набљудува настаните во палатата без да ја покаже својата присутност. За да биде уште непепрепознатлив, тој се преоблекол како питач.

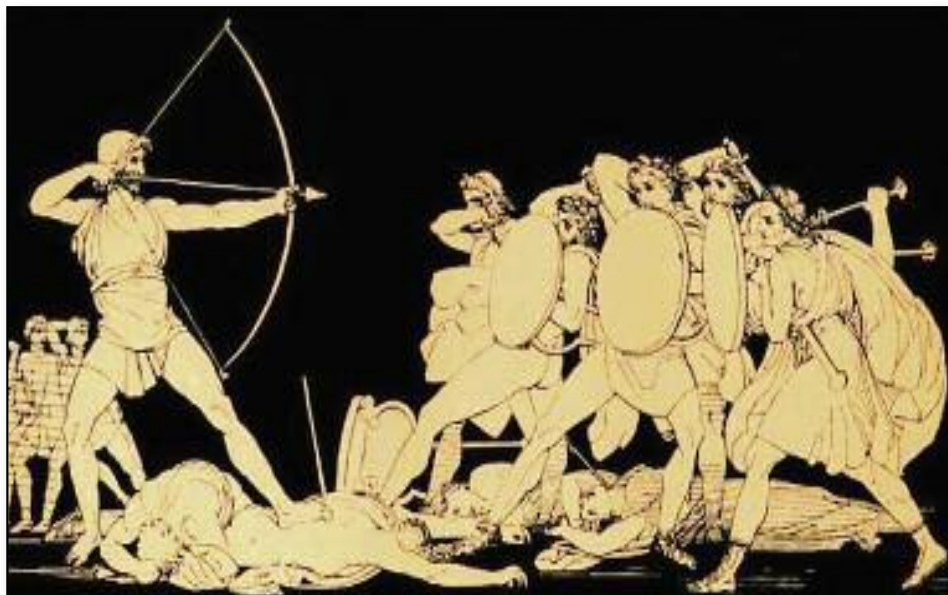
По наговор од Атина, Телемах го прекинал барањето на својот татко и се вратил во Итака. Тој отишол во колибата на Евмај, бидејќи имал доверба во свињарот, кој го известувал за се што се случувало за време на неговата отсуност. Откако Телемах разбрал за се што му кажал Евмај, го испратил свињарот кај својата мајка за да и каже кришум за неговото враќање без да предизвика гнев кај додворувачите. Штом таткото и синот останале сами во колибата, Одисеј ја фрлил својата питачка облека и го открил својот идентитет. Нивната радост поради повторното видување немала крај, но бидејќи имало уште многу работа да се заврши, се договориле како да постапат понатаму.

Следниот ден Одисеј, повторно облечен како питач, отишол во палатата каде што бил изложен на многу навреди од додворувачите. Кога Пенелопа дознала дека во нејзината кука еден гостин е навредуван,

наредила да го доведат питаџот за да му се извини лично. Одисеј влегол, но таа не го препознала. Наместо да и се открие, тој почнал да и раскажува приказни што божем ги слушал за авантурите на славниот Одисеј. Потоа Пенелопа му раскажала за многуте додворувачи од кои не можела да се ослободи. Му рекла дека конечно направила план како да се отараси од нив. Имено, пред своето заминување за Илион, Одисеј бил

*Одисеј ирејравен како ииџаџ со својаџа жена Пенелоџа
која не џо иреџознала*

Одисеј ги убива догворувачиѹе на својата жена Пенелопа

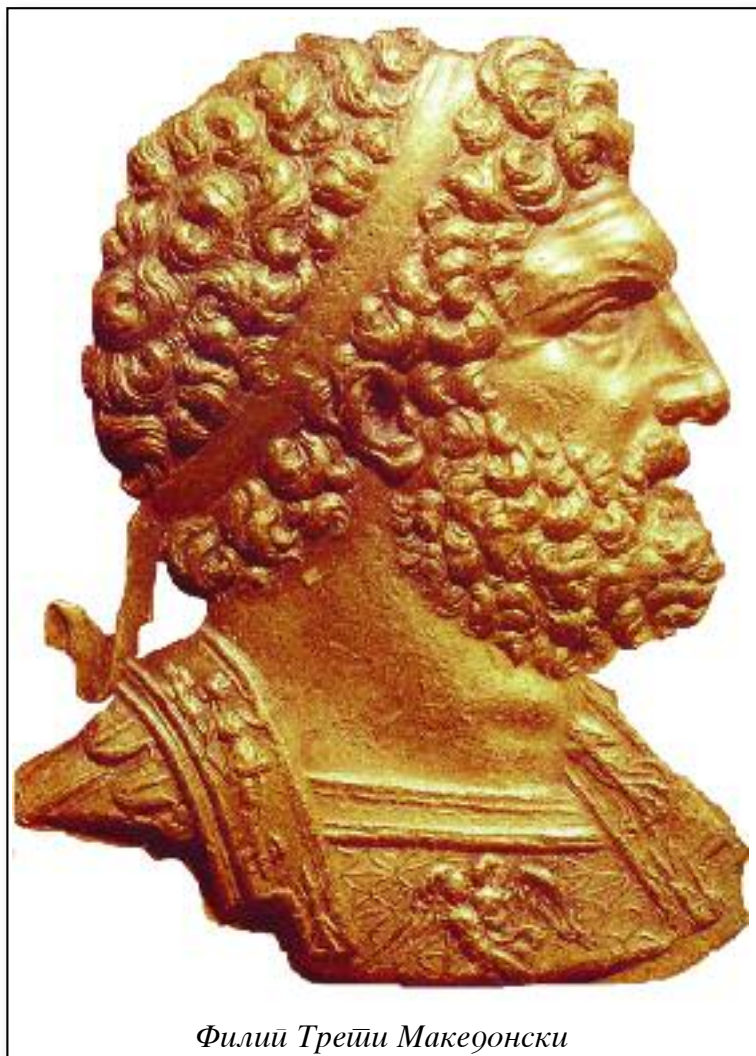
познат по својата голема вештина на гаѓање со лак и стрела. Еднаш тој со стрела го погодил центарот на дванаесет златни прстени, кои биле наредени во низа во една линија. Пенелопа рекла дека ќе се омажи за оној кој ќе успее да го повтори овој подвиг на нејзиниот сопруг.

Следниот ден Пенелопа ги зела лакот и стрелата и се симнала во големата сала на палатата каде што биле собрани кандидатите и им кажала што одлучила. Сите се согласиле да се натпреваруваат, но ниту еден од нив не можел ни да го оптегне лакот, а камо ли да го погоди центарот на прстените. Кога на сите им поминал редот, питачот прашал дали смее и тој да се обиде. Откако му било дозволено, тој без мака го оптегнал лакот и во тој момент на сите присутни им било јасно кој е неговиот вистински идентитет. Потоа Одисеј ја истрелал стрелата и таа поминала низ дванаесетте наредени прстени. По ова ги застрелал и своите конкуренти. И така, по цели дваесет долги години, кралот од Итака, силниот Одисеј, конечно се вратил дома.

РАЃАЊЕТО И ЛЕГЕНДАТА ЗА БОЖЈИОТ СИН АЛЕКСАНДАР МАКЕДОНСКИ

Ниту еден владетел од антиката не е опкружен со толку саги и легенди како што е Александар Македонски, кого идните генерации го нарекле: „Велики“. Освен „Романот за Александар“, кој настанал во III век по Риста и кој во Средниот век, по Библијата, било најпознатото дело во светската литература, постоеле уште многу саги за Александар.

Филип Трети Македонски

По смртта на Херакле, Македонците со векови го очекувале раѓањето на светиот божји син кој, требало пак да се роди таму во светата земја Македонија. Не е случајно ваквото верување кај Македонците со векови наназад. Господ им праќал по еден од неговите синови за спасение за да ги води по правиот божји пат. Во старите книги во светилиштата низ Мисир пишувало за неговото доаѓање и поради тоа најдобриот ученик од мисирските светилишта, Аристандар, бил испратен кај македонскиот цар Филип Втори за да го потпомогне неговото доаѓање.

Како момче Филип бил прилично посветен во мистериите од Самотраки. На овие религиозни обреди учествувале не само мажи, туку и млади девојки. Таму младиот Филип се вљубил во една принцеза, која била некогашна свештеничка на Дионисовите мистерии. Принцезата се викала Марија. Нејзините очи и нејзината уста како да биле одраз на убавината, осаменоста и дивотот пејсаж на Малесија од каде што таа потекнувала. Оваа девојка била неверојатно оддadena на мистериите посветени на македонските богови.

Марија (Олимпија) мајката на Александар

Младата Марија била и многу чудна девојка. Таа била пречувствителна, имала дарба да паѓа во транс и на тој начин духовно да се „дружи“ со невидливите богови. Веројатно тоа го пленило младиот Филип, кој преку неа, за прв пат се доближил до натприродните сфери.

Филип се оженил со Марија во 358 или 357 година пред Риста. Случувањето на бракот се случило точно една година пред неговото стапување на власт. Пред тоа тој бил оженет со Фила, принцеза од родот на кнезовите од Елимеја. За овој негов прв брак со Фила нема никакви податоци. Не се знае дали тој опстојувал паралелно со бракот со Марија или по кратко време бил растурен. Можеби Фила умрела, бидејќи нејзиното име подоцна не се спомнува. Освен со неа, Филип со текот на времето, се

оженил уште со четири жени: Илирката Андата, која била кралска ќерка, потоа со Фицина од Лариса, со Нике од Ферае и со Меда. Од сите нив, само Марија била призната за кралица.

Марија била сирак. Нејзиниот татко Неоптолемеј бил крал на Малесија. Тој умрел во 360 година пред Риста. Убавата принцеза од тогаш била под строг надзор на нејзиниот чичко Арамбаша. Овој Арамбаша истовремено бил и најзин зет. Тој се оженил за Троа, која била сестра на Марија. Сега тој станал крал на Малесија. Тој бил амбициозен и прагматичен човек. Кога Филип ја побарал раката на неговата братанка, Арамбаша веднаш се согласил. Тој брзал да создаде сојуз со Филип бидејќи во него гледал иден цар на големото, иако сè уште хаотично соседно кралство. Тој тоа го направил пред сè заради сопствена корист.

Ноќта пред венчавката, принцезата Марија, според македонските обичаи, била затворена во невестинската соба. Таму сонувала чуден сон. Во сонот видела невреме, една молња удрила во нејзиниот стомак, а потоа избувнал светол пламен, кој после се изгасил. За сето ова известува Плутарх, кој нуди и други детали. Филип исто така имал сон, но тоа било по свадбата. Во сонот тој ударил печат на стомакот на својата сопруга. На печатот била изгавирана слика на лав. Филип веднаш ги прашал толкувачите на сонови, кои му рекле дека треба да ја заштити својата млада жена Марија бидејќи се очекувало таа да го роди долго очекуваниот нов месија - Божјиот син. Овој сон му дал повод за сомнеж во нејзината верност што се јавил подоцна.

Еден од најдобрите претскажувачи со сигурност може да се каже дека бил Аристандар. Тој потекнувал од Телемес во Ликија. Студирал во храмовите во Теба и Мемфис во Мисир. Студиите ги завршил како најдобар меѓу најдобрите и со тоа била одредена неговата судбина и неговата мисија. На дваесетгодишна возраст бил испратен во Македонија како советник и пророк на кралот Филип Втори. Неговата главна задача била да го протолкува пророштвото, според кое, ослободителот на Мисир требало да биде роден во светата земја Македонија. Аристандар рекол дека пророштвата секогаш се остварувале, но не сами од себе, туку требало луѓето да делуваат и да потпомогнуваат за тие да се остварат. Само малкумина имале дарба да предвидуваат. Таму, во Телемес биле сместени најдобрите толкувачи на знаците во тоа време. Тоа биле најспособните

*Александар Македонски (лево), како Херакле (десно)
а во средината божиот Сеус со симболиите*

пророци на IV век пред Христа, а меѓу нив единствено Аристандер важел како непогрешлив. Тој го протолкувал сонот на Филип многу смело, но и логично. „Не е вообичаено празен сад да се запечатува“, рекол тој и додал дека кралицата веќе го носела под срцето наследникот на тронот. Таа требало да роди момче со пламена и лавовска смелост.

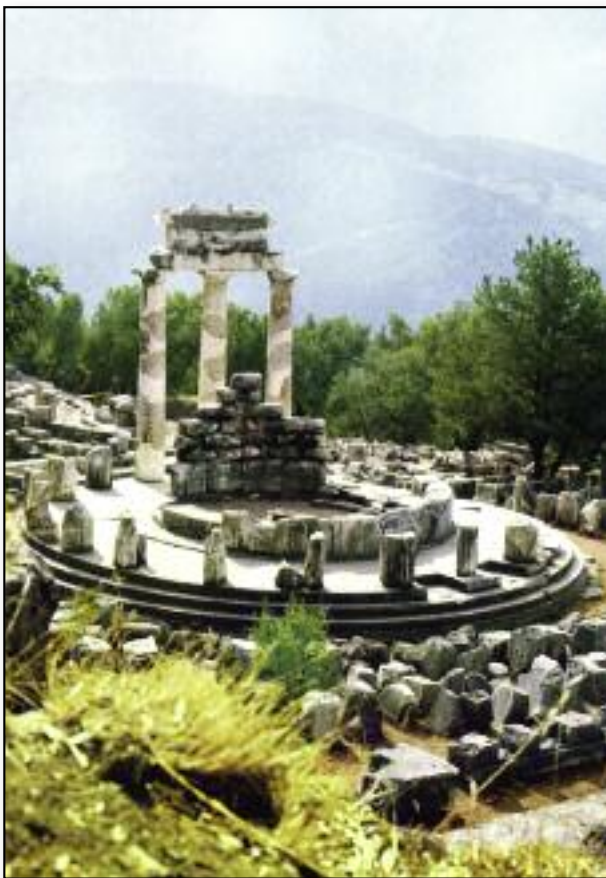
Сонот на Марија бил од извонредно значење за историјата на Филип, за историјата на Александар Велики, но и за историјата на целото човештво. Практично без овој сон Александар не би бил Велики, додека неговото царство не би било светско. Ова зачнување се случило во потполно затворена соба пред првата брачна ноќ - тоа било едно „чисто“ зачнување. Притоа таму немало земско суштество. Во секој случај Марија ја сфатила нејзината состојба. Таа била апсолутно убедена дека е одбрана да биде мајка на божиот син.

За ова постојат различни сведоштва, меѓу кои и она од Плутарх. По нејзиниот престој во Самотраки таа безгранично била посветена на обожување на мистериите. За време на свечените процесии, таа паѓала во необична екстаза. Плутарх пишува дека така можела да се однесува само една варварка, една Малесијанка, каква што била Марија. Таа учествувала во ритуалите на Баханахиите за време на кои носела големи скротени змии. Тие, лазејќи излегувале од бршленот, од мистичните кошници и се увивале околу тирсовите и околу венците на жените. Кај мажите тие

предизвикувале страв и ужас. Една змија дури била забележана во креветот во спалната соба на Марија. Некои претпоставуваат дека тоа бил питон, кој бил донесен од Делфи. Но Филип не бил бог, не бил Аполон што ги победувал змии - те. Затоа тој ја избегнувал жената, која опште - ла со змија, жената која била опасна и која си иг - рала со натприродното, со смртта; жената која сакала да го прогони од земјата во која тој мно - гу постигнал, веројатно сакајќи да го насели во Адот. Неговата љубов кон Марија, неговата некогашна нежност со која и се восхитувал, сето тоа исчезнало.

Филип, најсмелиот војсководец на Македонија и на де - нешна Европа, се плашел од демонската природа на таа жена. Веќе не одел во нејзината спална соба. Меѓу стражарите на палатата се зборува - ло дека Филип ја сметал својата жена за волшебничка, која дури се за - нимавала со правење отрови. Други мислеле дека Филип дознал дека Марија одржува односи со некое повисоко суштество.

Сосема е можно дека религиозната свест што ја имал Филип, не му дозволувала да ја отргне Марија од нејзината опседнатост со мисте - риите. Колку и да бил тој безобзирен државник, сепак и самиот бил ре - лигиозен и тоа постојано треба да се има во предвид. И Филип бил пос - ветен на мистериите во Самотраки. Доколку тој не верувал во посвете -

Светилиштето во Делфи

носта на Молосјанката, тогаш бргу ќе расчистел со нејзиниот начин на живот. Во браковите во Македонија, жената тогаш не била толку моќна, за да може сопругот поради страв или недоверба, да ја остави да прави што сака. Бракот тогаш бил конзервативен, како што горе долу е до денес. Иако тогаш жената имала почитувана положба, сепак морала да биде послушна во однос на мажот. Тоа важело и за принцезите, кои во бракот морале да му служат на својот сопруг.

Всушност Филип се плашел од боговите на својата жена. Во спротивно, тој не би испратил човек во Делфиското пророштво. Познато е дека Хаирон, по наредба на Филип, морал да патува во светилиштето на Аполон. Таму Питија го советува дека Филип би требало да принесе жртва на Сеус/Амон и посебно да го почитува овој бог, затоа што Сеус/Амон, таткото на Аполон, бил посилен од змијата. Верувањето во натприродните врски на Марија отишло толку далеку, што се зборувало дека Филип го изгубил своето око поради тоа што зиркал низ цепнатинката на вратата од спалната соба на својата жена во мигот кога извесен бог во тело на змија лежел крај неа. Но, вистината е дека Филип го изгубил едното око за време на опсадата на Метона или на Олинт.

Колку и да биле големи успехите на Филип Втори како државник и како војсководец, сепак една сенка постојано го демнела во сите области во кои тој постигнал успеси. Плутарх пишува дека целото царство „страдало од нездравата атмосфера што излегувала од женската одаја“ на овој цар. Се случиле многу тешкотии, многу непријатности и многу караници. Велат дека Марија била незадоволна. Плутарх пишува дека таа била љубоморна и гневна. Но, нејзините страдања, нејзината огорченост и болка имале своја причина.

Александар бил роден на 22 и 23 јули (Златец) 356-та година пред Ристос, во македонската царска престолнина, Пела. Според тајните закони на вселената, познавањето и читањето на судбините од Зодијакот. Александар бил обележан со два знака, знакот на Сонцето и знакот на Лавот. Според досегашните сознанија тој е 40-от официјален македонски цар кој владеел од 336 до 323-та година пред Ристос. Првиот официјален цар на Македонците бил Мино кој владеел на Крит околу 1.500-та година пред Риста. Значи Александар бил роден во македонско царско семејство како четврто дете на царот Филип Втори од неговата жена Ма-

Пела - една од македонскиите пресѝолнини

рија која по раѓањето на божјиот син Александар Трети ќе го добие новото име, прекар, (Олимпија).

Кога Олимпија го родила Александар, била организирана голема прослава во кралската палата во Пела. Но, наеднаш царицата пуштила глас дека нејзиниот син не бил зачат од Филип Втори бидејќи после зачнувањето таа сеуште била девица туку дека зачнала од Сеус-Амон. Филип бил вознемирен од овие гласини, затоа што ја поткопувале неговата чест како човек и како цар. Тој го испратил Хирон од Мегалополис за Делфи. кај богот Аполон, за да ја замоли Пителија да му го објасни ова. Одговорот од Пителија гласел дека царот од Македонија треба да принесе жртва за Сеус-Амон. Ваквиот одговор уште повеќе го разгневил Филипа. Олимпија пак, во својата опсесија за создавање интриги, пуштила глас, дека окото што Филип го загубил во една битка, било токму она око со кое тој зиркал низ вратата додека таа спиеала со змијата. Олимпија била ќерка на Неоптолемеј, кралот на Малесија и по ѝмок на Ахил. Затоа таа верувала дека е од благородничко потекло во однос на Фи -

лип Втори и не пропуштала прилика да му се потсмева. Филип, пак, бил постојано зафатен со воените походи што имале за цел да го направат апсолутен владетел на цела Македонија и пошироко. Филип Втори тогаш имал 27 години. Тој бил силен маж, страствен, а носел и силна брада. Ги сакал пиенето, жените и Македонците.

Еден друг настан што се доведува во врска со раѓањето на Александар било палењето на храмот на Артемида во Ефес. Храмот бил најславното светилиште на антиката и кој бил запален истиот ден кога се родил Александар. Извесен Херострат го запалил храмот во намера со оваа злосторство да влезе во историјата, што и му успеало. Овој храм и денес се смета како едно од Седумте светски чуда. Многу патници од внатрешноста на Азија и од приморските градови на Средоземно Море доаѓале, не можејќи да се начудат на убавината на овој храм. Истата ноќ во 356 година пред Риста, кога Олимпија го родила Александар, пламенот над овој храм високо го осветлувал небото и никој не можел да го згасне. Со право на овој акт се гледало како на најголемо злосторство. Жителите од брегот на Азија во жал се фрлале на земја, ги посипувале главите со прашина и извикувале дека со ова на Азија и претстои голема несреќа. Така известуваат античките историчари. Тие укажуваат на фактот дека Александар Македонски ќе ја освои целата тогаш позната Азија до границите на Индија.

Некогашна свештеничка во Дионисовите мистерии. Потекнувала од македонската област Малесија (област во денешна Албанија). Тој уште како дете покажал елементи од карактерот на своите родители и тоа: од татко му ја наследил огромната енергија, а од мајка му демонскиот жар. Александар бил син на многу мудар и способен цар, каков пред тоа немало во антиката и на мајка, која тврдела дека потекнува од родот на Ахил. Филип и Олимпија извршиле големо влијание врз Александар. Филип го обучувал својот син во политичките и воени работи. Олимпија безумно го сакала и го држела цврсто приврзан кон неа и нејзината религиозност. Од неа тој веројатно добил длабоко религиозно воспитување, што оставило траги во неговиот подоцнежн живот. Додека бил уште мал, како бебе, таа го водела по македонските светилишта каде бил подготвуван за неговата религиозна мисија која му претстоела и таму го поминал по-големиот дел од неговиот млад живот.

*Свeйи.лишeйeйeиo нa тeрaсaтa нa Хaтшeйcут
co иpчyeнийe рeлeфи*

Се поставува прашањето: како дошло до тоа еден Македонец да биде прифатен како син на мисирскиот бог Амон? Дали само поради неговата семејна традиција дека тој е потомок на Херакле, а со тоа и на Сеус-Амон? Иако, пророштвото на Амон од Сива му било познато на Александар и истото многу го почитувал, сепак Амон или Амун, како што го нарекувале Мисирјаните, за Македонците бил туѓ бог, иако бил претставен со рогови од овен уште пред времето на Александар. Украсните монети на Лизимах укажуваат на врската со Амон што било прифатено од Македонците. Сепак, што е тоа што толку го фасцинирало моќниот Александар со овој бог?

Одговорот на ова прашање го нуди еден стар мисирски мит, уште од времето на славните денови на Мисир. Ако се влезе во средниот дво-рец на светилиштето на терасата на Хатшепсут (1490 -1468 година пред Риста) во Деил-ел-Бахри, тогаш во една од салите, ќе се сретне најстариот зачуван запис за еден стар мит, посветен на раѓањето на царот - бог и неговото зачнување преку Амон.

Овие релјефи имаат посебна приказна, од која лесно може да се сфати религиозната и политичка вредност на митот. Најпрвин тие настрадале поради тоа што наследникот на Тутмос Трети (1490-1436 година пред Риста), ги осквернавил сите релјефи создадени во времето на неговата омразена претходничка. Голем дел од ходниците што потсетувале на неа ги уништил или ги пренаменил за себе. Кога Ехнатон (1364-1347 година пред Риста) сакал да ги спроведе своите монотеистички идеи, повторно настрадале претставите на, тогаш омразениот, Амон. Во времето на владеењето на Рамзес Втори (1290 - 1224 година пред Риста) бил направен обид за обновување на некои слики на боговите. Митот за раѓањето на царот-бог потсетува на содржина од роман. Така, Амон решил дека дошло време да зачне следбеник на тронот. За таа цел тој ја информирал својата држава, дека новиот крал треба да се грижи за нејзиниот култ. Потоа Амон разговарал со кралот и го информирал. На едно место се вели:

„Амон бил воведен кај господарката на палатата... каде, откако се преобразил во тело на цар... отишол да ја оплоди.“

Наспроти ваквиот исказ, во креветот на Марија се појавил Амон-Seус во своето вистинско тело. Царицата била занесена и заведена од мирисот на овој бог. Тој открил кој е и ја предизвикал нејзината љубов: „...откако величествениот

*Александар Македонски
како фараон во Мисир*

бог го направи со неа она што го сакаше...“ Така бил создаден наследник на тронот, кој богот Хнум го премачкал со глина, при што добил секакви благословувања. Телото требало да биде на Амон, што значи да бидат исто суштество. Потоа мајката на идниот крал-бог била опсипана со почесни титули и конечно се родило детето во присуство на многубројни богови. Амон го легитимирал својот потомок со зборовите: „Мојот син излезе од моето тело и од мојот образ што зрачи.“ Потоа детето било чувано од Амон и од светите крави.

Доволен е еден поглед за да се сфатат аналогиите на легендите во кои е спомната врската помеѓу Нектанебос, Амон и Александар. Богот се соединува со царица, која е омажена. Сопругот и големците на дворот се информирани за тоа. Потоа следува преобразувањето и појавата на богот во тело, што кај Нектанебос е претставено како вистинска енигма. Царицата се вљубува во нејзиниот божествен љубовник. Потоа следува

Нектисанебос

раѓањето во присуство на богови, точно така како што го пренесува и Плутарх (Александар, 3). Практично, божественото раѓање прикажано во романот за Александар и во биографијата од Плутарх имаат старомисирска основа и како такви биле до одреден степен адаптирани за македонската публика.

За релјефите на Хатшепсут одамна се дискутирало и тоа од аспект за значењето на оваа легенда, односно дали нејзина примарна цел била да се прифати Александар како, од бог предодреден, „фараон“ на Мисир. Мнозина сметале дека нема сомнение дека оваа интенција за Александар била во преден план и истата се провлекува низ целиот роман за Александар. Сега е сосема јасно и зошто Александар му посветувал толку големо внимание и почит на митот за Амон на кој му било дадено првостепено значење. Со ова тој автоматски бил легитимиран како фараон и како цар-бог. Александар, со сигурност знаел за оваа легенда која му била позната од Аристандер при неговото тргнување од Македонија. Затоа Александар Трети Македонски тргнува да оди по царскиот пат на верска и научна експедиција од Македонија па сè до Индија, по истиот пат кој веќе го поминале Дионис (Озирис), Македон и Херакле. Александар Трети Македонски морал да тргне на овој пат на аџилак и да си го види целиот МАКЕДОНСКИ НАРОД од Пела па сè до Индија за да им каже на своите Македонци: „Еве ме, јас сум Александар-вашиот нов Божји Син!“

Со овој царски пат кој го изминал Александар Трети Македонски ја поставил и новата патека за одење на аџилак. Патека која тргнувала од Пела па се до Индија, до место Сангела, каде што морал да ја прекине неговата верска експедиција и каде што имал изградено дванаесет олтари и еден златен лавовски престол на кој што седел самиот. Секоја трета година тука се одржувале најголемите верски празници во чест на Александар Трети Македонски. Секој Македонец кој верувал во божјиот син Александар морал барем еднаш во неговиот верски живот да го помине овој долг пат на искушение, верувајќи дека откако ќе го изодат овој пат, тие своето тело и душа го чистеле од сите нечистотии и по тоа се чувствувале како новородени. Затоа милиони Македонци го изминале овој пат.

Не треба да се заборава дека еден дел од Македонците себеси се сметале како потомци на најголемиот македонски херој Херакле, а со

*Александар Македонски
на монети,
претставен како Херакле*

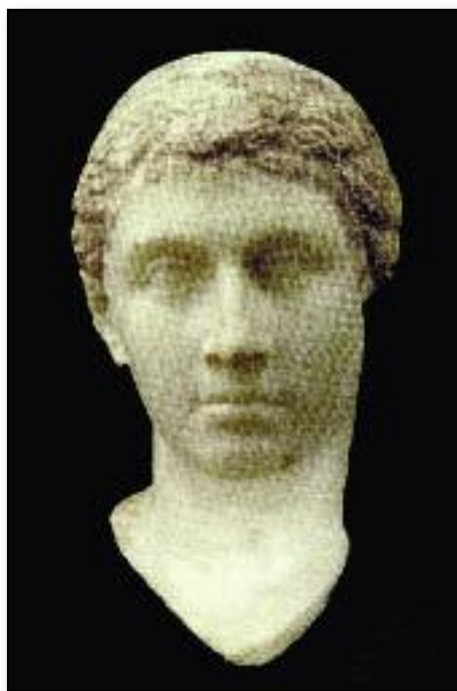

Амон

тоа практично и како потомци на Сеус, кој ги зачнувал митските херои, т.е. бил татко и на Херакле. Легендата пред сè се однесувала за македонските кралеви, па во склад со тоа и Александар по правило бил претставуван со ликот на младиот Херакле во друштво на Сеус кој седи на трон. Врската со Сеус/Амон одлично се вклопила во македонската митологија, иако уште за време на животот на Александар конзервативните Македонци не ја прифаќале.

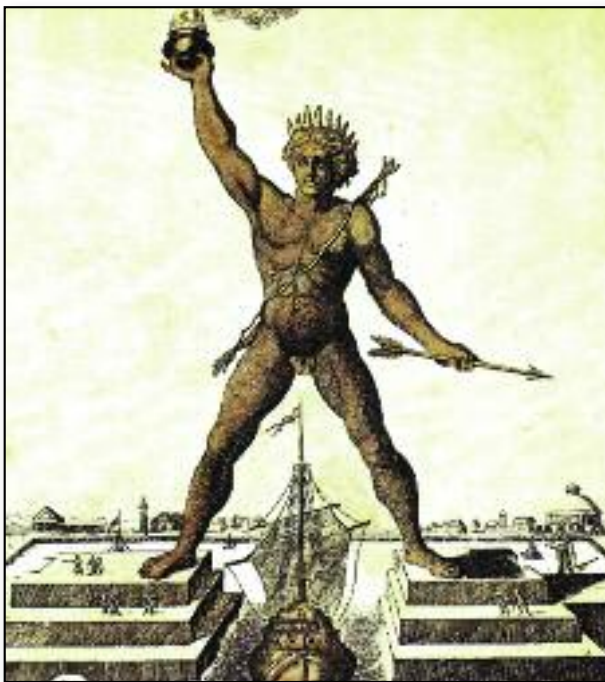
Легендата за Амон директно била поврзана и со богот Ра-Ил, кој бил бог на сонцето. Така Александар се изедначил и со тој бог.

Доказ за ваквото изедначување имаме кај познатиот декрет од

Клеопатра Седма Македонска

Канопус од 238 година пред Риста. Овој декрет го напишал Амон со хиероглифски знаци. Во преведениот дел од декретот, името на богот Ра-Ил не било преведено како Сеус, туку како Ил. Според тоа Александар, кој ја претставувал сликата на Амон на земјата, според ова пишување, истовремено го претставувал и Ил, кој бил македонски бог на сонцето. И навистина постојат неколку слики на Александар со венец на Ил над главата. Исто било подоцна и со Птоломеј Трети, кој исто така

*Колосот од Родос - едно од седумте
свештени чуда изработено од Харес
со ликот на Александар Македонски*

бил прикажувач на монетите во друштво на Сеус и со круна на Ил над главата. Всушност ваквото прикажување е парафраза за врската помеѓу Амон-Ра и Александар што е сосема разбирливо ако се знае дека овој Птоломејски владетел (исто како и другите) се сметал себеси како обновувач на царството на Александар. Ваквите претстави со знаци на Ил се задржале и во времето на римските цезари, кои честопати се навраќале на овој тип слики во Александрија. Кога некој цезар го славел походот кон ориентот или кога биле во преден план интересите за ориентот, биле користени адаптации на Ил, кои сепак претставувале само имитација на истите претстави со Александар.

Претставите на врската помеѓу Александар и Ил оставиле свое влијание дури и во изградбата на славниот Колос од Родос. Во ова светско чудо создадено од Харес и завршено во 290 година пред Риста, Колосот бил прикажан со ликот на Александар Велики.

И подоцна Сонцето и Месечината (Ил и Селена) биле прикажувани во врска со ликот на македонскиот освојувач на Азија. Така, големата Клеопатра ги нарекла своите деца од врската со Марко Антоние. Нејзиниот син се викал Александар Ил, а ќерката Клеопатра Селена. Клеопатра, пак, била последната македонска владетелка која, 300 години по смртта на големиот освојувач, имала амбиција да го обнови царството на Александар Македонски и како нова македонска божја ќерка се востоличила во главниот град на македонската империја, Александрија.

Свездената симболика е прикажана и на еден сад од глина во форма на глава на Александар од понтскиот Амисос. Се добива впечаток дека овде кралот бил третиран како свездено божество. Има претпоставки и дека тоа е претставата на свездата која се појавила во мигот на смртта на Александар.

Во последниот период на антиката, во Александрија, Либанеус го опишал царот како коњаник со коса слична на сонцето. Овој освојувач одамна бил извишен до космичка величина, па затоа тој бил претставен со еден, од злато искован, штит на кој има претстави на животински елементи.

Фактички Александар бил третиран како дете на тројца татковци и тоа: како син на Филип Втори - царот на Македонија, потоа како фиктивен син на Нектанебос Втори - легитимниот владетел на Мисир и

*Александар на глинен сад
од Амисос (Понѹ)
каде е истрейиран
како свездено божесѹво*

Сребрена тетрадрахма на Александар Македонски со жлава на младиот Херакле. Искована во Александрија, Мисир, меѓу 326-318 пред Рисија. Александар, како и сите Македонци, се сметал за потомок на Херакле, сино на Сеус, така што во жлава на Херакле се препознаваат цртите на царот. Монети од овој тип се ковеле уште долго по смртта на Александар.

Зевс на трон на задната страна на монетата од сликата лево горе, со легендата за Александар. Богоштупајќо е предок на македонскиот цар и според тоа овде е присутен со Сеус/Амон, божествениот шупајќо на македонскиот крал.

Александар Македонски како Ил-Иле со круна од која излегуваат зраци. Неделго по смртта на Александар цртите на неговин лик биле прикажани во сликата на богот на сонцето Ил-Иле. Основа за ваквата претстава е легендата дека кралот е син на Амон Ра, кој во Мисир важел као бог на сонцето. Оваа претстава е од еден гроб во Фајум. (Приватна сопственост).

Сребрена тетрадрахма на царот Лизимах од Тракија со сликата на Александар како Сеус/Амон. Потврдено е потекло на Александар од Сеус/Амон, што било објавено од пророческиот Амон во оазата Шива, очигледно дека овде нашло израз во овениот рогови на богот. Лизимах, кој бил пријател на Александар, и самиот бил цар во периодот помеѓу 305-281 година пред Рисија. Оваа тетрадрахма била кована во Амфиол (Македонија) меѓу 288-281 година пред Рисија.

одмаздник на неговиот татко, но и како син на Сеус/Амон Ра преку којшто тој навлегол во сферата на божествата и ќе биде прогласен за бог на Мисир.

За време на неговите последни денови во Вавилон 323 година пред Риста во царската палата пристигнале гости. Тие на Александар не гледале како на обичен владетел туку го обожувале како бог. Кога Александар лежел на посмртната постела а пред него поминувала неговата голема војска, Александар го најавил новиот месија кој тие треба да го чекаат затоа што тој повторно ќе се врати. По неговата смрт на 10 јуни 323 година пред Риста, Александар ќе биде прогласен за единствен божји син и бог на Македонците! Македонците 300 години ќе го слават Александар за нивен единствен Бог се до доаѓањето на божјата ќерка Клеопетра Седма Македонката која ќе биде прогласена за новата божја ќерка на Македонците. По нејзината смрт доаѓа божјиот син Ристос во кој Македонците веруваат до ден денес. Амин!

Саркофагоџ на Александар во Истѹанбул

Приказ на походот на Александар од Пела до најисточната точка Сангела во Индија

РЕЦЕНЗИЈА

Анџелина Маркус за книгата „Митологијата на Македонците“ од Ристо Поповски, Македонец кој живее, работи и ги истражува корениите на Македонците и ненадминатата слава на народот што оржел централно место во историјата на древната Антика.

Во досега објавените книги за Александар, Филип и Клеопатра, Ристо Поповски направи ретки согледувања вистински да се претстават и богато да се илустрираат фактите за Македонија со прилози од неговата богата архива од светската литература.

Новата книга за „Митологијата на Македонците“, Ристо Поповски ја пишува не како митологија туку како историја. Сето она што се случувало во предисторијата, во митолошкото царство, се преточува од животот на боговите како реалност на животот на Македонците. Боговите имаат фамилијарен живот, родословие, дарба изразена на некое подрачје, кавги и подметнувања, омилени личности и херои, исхрана,

прослави... Сето тоа се сретнува и во животот на македонскиот царски род, кај народот и сите настани и борби на широкото подрачје околу Средоземното Море и трите континенти каде што во древноста живееле и се движеле Македонците.

Така, почнувајќи од врховниот македонски бог Сеус, опишувани се сите активностите и на другите божества и божествени херои и нивните заслуги за животот на земјата, небото и подземјето или раѓањето, војните и смртта на боговите и народите. Сите олимписки богови играат посебна улога и имаат посебна задача да им помагаат на луѓето или да ги оневозможуваат ако не им се наклонети. Покрај Сеус, неговото многубројно потомство, богови и божества како Аполон, Дионис, Арес, Херакле, Јасон, Хефест, Посејдон, Хад, Хермес и многу други, постојат редица женски богови на чело со Хера, Деметра, Тиха, Афродита, Персефона... сите тие на истите простори, мориња, езера и реки господарат и делат правда и дарба. Легендите за Музите и сите божји чеда што го поддржуваат творештвото, Дионис кој ги правел веселбите и многу други сочувани се до денес.

Во богатото археолошко наследство на Македонија, потврдено е митолошкото царство. Тоа покрај многубројните наоди најчесто се гледа на реверсот на парите со апликации на ликовите на богот Сеус, Херакле, Атина и нивните атрибути и симболи, заедно со ликовите на царевите. Уметничкото творештво ги сочувало ликовите на боговите и царевите во мермер и бронза, златни маски, мозаици, резби... Во Охрид е откопана бронзена статуа на Икар како потврда на легендите. Откриени се многубројни Менади и нивни калапи на многу археолошки локалитети низ Македонија како и лакот и стрелите, оружје и на боговите и на фалангата. Така митологијата и легендите се преплетува и се претвораат во стварност.

Во книгата кога се опишувани боговите тие се дадени на ист начин како во Илијадата и Одисејата од Хомер. Илионската војна се одвивала под контрола на боговите и хероите Ахил, Одисеј, Хектор, Патрокло... предводени од Агамемнон и Пријам. Сите олоимписки богови и сите водачи на племињата се бореле за една жена, за божествената Елена, сопруга на кралот Менелај, грабната од Александар-Парис, принцот од Илион-Троја. Во десетгодишната војна се бореле сто илјади војници со

1150 бродови. Секако тоа не е само митолошка војна, тоа се историски настани кои покажуваат како митологијата преминала во судир со историската реалност на племињата и народите кои повторно се раздвижувале и се преселувале низ истите простори по копно и по море.

Иако не се нагласува, во книгите се поврзуваат главните митолошки настани низ Македонија коишто ги отсликуваат главните историски настани. Зошто патувал Херакле и ги потврдил своите херојства, зошто патувале Аргонаутите, зошто патувал Одисеј по морињата, зошто патувале Илионците? Од истите причини поради кои патувал Александар Трети Македонски а подоцна и Апостолите. Сите тие ја разнесувале македонската наука, уметност, култура и религија. Македонската митологија е повторување на историјата и кога сме го освојувале светот со култура и кога сме биле ограбувани и кога сме биле делени на ист начин. И сега прво ни ја одзедоа митологијата, земјата, боговите, царевите, историските личности па на крај името а се нафрлаат и врз идентитетот. Ако се било исто и заедничко, тоа пред се е така затоа што е македонско. Никој не го присвојува неолитот со Големата Мајка, ниту Македон само затоа што немаат допир до македонската древност, до почетокот на светот, до првите луѓе на небесниот народ, на Македонците. Митологијата е многу важна затоа што ни ги соопштува древните форми на живеење и верување, вткаени во сегашните обичаи и знаења за опстанок. Тоа е вечноста на Македонија.

Зад сите славни патувања на Македонците по светот останале светилишта и театри. Најмногу од сè и за митологијата и за историјата сведочат драмите на Еврипид, Есхил, Аристофан... подоцна Шекспир, Расин и други. Уметничката димензија на македонските настани се согледува и во самите наслови на драмите и трагедиите изведувани во театрите низ сите македонски древни градови. Такви се драмите: Медеја, Електра, Херакло, Хекуба, Елена, Орест, Киклоп, Окованиот Прометеј и многу други. Сите тие темите ги пронаоѓале во македонската митологија и македонската историја а ги величаат македонските богови, херои и цареви.

Со своите истражувања и пишување Ристо Поповски целосно и докрај и се посвети на Македонија и во тоа е неговиот успех.

Анѓелина Маркус

РЕФЕРЕНДУМОТ ОД 8 СЕПТЕМВРИ 1991 ГОДИНА КАКО МАКЕДОНСКИ ОДГОВОР НА ТРИВЕКОВНАТА ГОЛГОТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД

Горенаведените откритија се доказ за тривековната голгота на **Македонците**, која трае до денес. Во времето кога настанале овие записи **Македонците** живееле на територијата од денешна *Европа, Мала Азија и Африка*. Тоа се врти кога цветала **Македонската Цивилизација** и **Македонската Империја**.

Во тоа време не постоеле денешните **ДРЖАВИ** и **ГРАНИЦИ**, во тоа време не постоеле денешните **НАРОДИ** и **НАРОДНОСТИ**, туку во тоа најдревно време постоел само еден и единствен народ - **МАКЕДОНЦИТЕ**. Во тоа време **Македонците** имале развиено сопствена **МИТОЛОГИЈА** (во праисторијата верувале во **Богот на Сонцето ИЛ / ИЛЕ** и **Божјата Мајка МА**, а во подоцнежниот период верувале во **ПАНТЕОНОТ** и во роднините на боговите и божиците од *Олимп*); имале најфункционална држава, најрационална и најсилна војска во светот, најголемо **МАКЕДОНСКО ЦАРСТВО** со најумни и најспособни владетели и војсководци, со првиот **ГЕНЕРАЛИСИМУС** во светот - **Александар Трети Македонски**; имале религија, писменост, култура, уметност; имале економски, даночен, правен, дипломатски, воен, медицински, образовен и др. систем; имале развиено **ГРАДИТЕЛСТВО** и **АРХИТЕКТУРА** со исклучителна инфраструктура; имале сопствени градоградители, архитекти, скулптори, биографи, писатели, лекари, учители, научници и „САЛ СО БОГА“ свештеници - импозантен резултат од **МНОГУМИЛЕНИУМСКИОТ КОНТИНУИТЕТ** на еволутивниот **МАКЕДОНСКИ ГЕН**, на претходните **МАКЕДОНСКИ ТВОРЕЧКИ ПРЕДЦИ** и **ДИНАСТИИ** на надарени **МАКЕДОНСКИ ВЛАДЕТЕЛИ**.

Во последните три векови, поради големата предисторија и историја на **Македонија** и **Македонциите**, со неверојатно геноциден плански и таен заговор на европските „креатори“, систематски се уништувани и **МАКЕДОНИЈА**, како земја со најстаро **ИМЕ** и најдревна осведочена **ТЕРИТОРИЈА** на светот, и **МАКЕДОНЦИТЕ**, како **НАЈСТАР НАРОД** на **СВЕТОТ**, кој е осведочен со најстаро **ИМЕ**, најстар **ЈАЗИК**, најстара **ПИСМЕНОСТ**, најстара **КУЛТУРА** итн., т.е со **МАКЕДОНСКА ЦИВИЛИЗАЦИЈА** - најстара писмена цивилизација на светот.

Глобалниот европски сатанистички план имал и има за цел да го оствари тој таканаречен „нов поредок на светот“, каде во *Европа*, според нивниот најкриминален геноцид, не би имало место ниту за **МАКЕДОНИЈА**, ниту за **МАКЕДОНЦИТЕ**. Затоа **Македонците** беа убивани, черчени, грабани, корнати, сечени, палени, горени, задушувани, навредувани, асимилирани, преселувани, раселувани, крадени, кршени, шпионирани, бркани и врз нив се применувани најнечовечки методи на распнување, кои се несфатливи за еден цивилизиран свет и за поимањата: „човечност“ и „разумност“.

Креаторите на таканаречениот „Нов светски поредок“ никогаш не ја загубија контролата над **МАКЕДОНСКИТЕ МАСИ**, туку, напротив, со смислени и лукави игри, потези и уништувачки планови **ГИ ПОДЕЛИЈА МАКЕДОНЦИТЕ** во **РАЗНИ ДРЖАВИ** на целиот **Македонски Полуостров** и во *Мала Азија*. Криминалната постапка на тој **МОРБИДЕН ПЛАН** беше и е да ги турка новоформираните држави во меѓусебни војни за да се стекнуваат со „нови државни идентитети“. Така **Македонците** биле принудувани и сè уште се принудуваат да се одродуваат и убиваат меѓусебно.

Во новосоздадените држави **МАКЕДОНСКИТЕ МАСИ** се оставаа да бидат неписмени, а одделно нивните деца. Кога тие ќе почнеле да одат на училиште, се задојуваа со лажно скроени, фалсификувани истории. Целта беше развивање љубов кон новиот вештачки осмислен идентитет кај децата. Така на **Македонскиот Полуостров** и пошироко почнал да се гради тој таканаречен „Нов поредок на светот“.

На *Берлинскиот конгрес* во 1878 година тогашните велесили *Франција, Германија, Австроунгарија и Русија* на чело со *Англија* го изложиле новиот план за таканаречената „*Обрана против Османската Империја во Европа*“ и на македонска територија ги формираа новите вештачки држави: *Грција, Италија, Романија, Србија, Бугарија, Босна и Херцеговина и Црна Гора* за да им служат како **ТАМПОН ЗОНА** меѓу **РИСЈАНСТВОТО** и **ИСЛАМОТ**.

Врвот на злочините се зголеми кога на виделина излезе „*Тестаментот на Александар Трети Македонски*“, точно после 22 векови, во **Мецовиот** манускрипт (**О. Вагнер**, 1900 год.). Објавувањето на *Тестаментот* во 1900 година во тогашна *Европа* предизвика шок кај владите на *Србија, Бугарија и Грција*, кои со благослов на *Европа* во периодот од 1830 г. до крајот на 19 век беа создавани како **ВЕШТАЧКИ ДРЖАВИ** врз **МАКЕДОНСКО НАСЛЕДСТВО**.

Бидејќи доказот излезе на виделина, владите на овие држави, преку тајни дипломатии, направија таен план кој имаше два главни стратегиски правци: едниот, со сите средства да се докажува и да се шират гласини и контро-

верзи дека *Тесџаменџиоџи* не е оригинален, дека е фалсификат, дека не е напишан од **Александар Трети Македонски**, додека вториот правец бил по секоја цена да се избришат **Македонците**. Поради тоа се појавиле најразновидни толкувања за потеклото и историјата на „*Тесџаменџиоџи* на Александар Трети Македонски“ и за **ИСТОРИЈАТА** на **Македонија** и **Македонците**.

Европа веднаш презела најстроги мерки против **МАКЕДОНСКОТО РЕВОЛУЦИОНЕРНО ДВИЖЕЊЕ**. Во тоа време кај султанот во *Цариџрао* како личен советник бил поставен еден Англичанец, кој имал задача да го подучува султанот околу неговите воени дејствувања. По совет на советникот, султанот во 1903 година испратил голема војска, најмодерно облечена и вооружена со најсовремено оружје од тоа време, за да го убијат организаторот на македонската револуција, **Гоце Делчев**.

Ова е почетокот на најголемиот геноцид врз **МАКЕДОНЦИТЕ**, пред очите на европската и светската јавност. Само за потсетување, двете Балкански војни и Првата светска војна, не случајно се водеа на македонските територии. Во нив **Македонците** беа поставувани како топовско месо, едни спроти други, брат спроти брат, како српски, бугарски или грчки војници. Кога војните ќе завршеа, на некоја од тркалезните маси во *Лондон*, *Версај*, *Букурешџи*, *Париз* или *Неј*, со тајни договори и анекси на тие договори, Македонците беа раселувани и иселувани низ цела *Европа* и прекуокеанските земји *Америка* и *Австралија*, само за да не останат на **МАКЕДОНСКАТА ЗЕМЈА** и врз **МАКЕДОНСКОТО НАСЛЕДСТВО**.

МАКЕДОНЦИТЕ никогаш нема да се откажат од своето **ИМЕ - МАКЕДОНИЈА**. Ние знаеме дека сите оние илјадници артефакти: вазни, склуптури, златни накити, монети од сите македонски владетели... кои денес се наоѓаат низ музеите во *Париз*, *Лондон*, *Берлин*, *Минхен*, *Виена*, *Рим*, *Њујорк*, *Атина*... им припаѓаат само на Македонците. Поради ова големо и непроценливо богатство **МАКЕДОНИЈА** е најбогатата земја на светот.

Затоа, за да не мораат овие непроценливи артефакти кои ја откриваат и докажуваат вистината, да и ги вратат на Македонија, со што таа тогаш ќе стане најголемиот центар на културата во светот, за да не мораат да си ја пишуваат сопствената **ИСТОРИЈА** одново и да запалат и уништат милиони книги во кои нема објективна вистина, за да не мораат да ја откријат тајната на своите вештачки створени деца (нови држави) околу Македонија, денеска владетелите на светот сакаат на **Македонија** да ѝ го сменат **ИМЕТО** и еднаш за секогаш да си го решат проблемот со **МАКЕДОНИЈА** и **МАКЕДОНЦИТЕ**. Целиот свет треба да знае, дека во нашата колективна свест не постои **РАСПАРЧЕНА МАКЕДОНИЈА**, туку **ЕДНА ЕДИНСТВЕНА, ЦЕЛОСНА МАКЕДОНСКА ДРЖАВА**, со главен град **СОЛУН**!

Но лошото, лошото, и само лошото не трае вечно. Со божја помош, дел од **МАКЕДОНЦИТЕ** останаа и опстанаа, трпејќи, виткајќи се, стенкајќи и крвавејќи на едно мало парче од својата територија, а останатите се спасија, иселувајќи се насекаде низ светот.

Во контекст на горенаведеното, не треба да се заборава дека клучот на сегашните проблеми на возобновената **Република Македонија** и денешните **Македонци**, наследници на тестаментот на Александар, е токму во „Тестаментот“ како доказ пред светот, за досегашната неправда и милениумската кражба на македонското наследство од страна на *Бугарија, Грција, Србија и Албанија* со огромна помош од нивните европски „менџори“, кои, по правило, на крајот ќе се свртат и против нив.

Денес, на прагот на 21-от век, со објавување на **МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВНОСТ** на **Референдумот** на **8 септември 1991 година**, македонскиот народ и граѓаните со апсолутно мнозинство се одлучија за „**САМОСТОЈНА И СУВЕРЕНА ДРЖАВА МАКЕДОНИЈА**“ без додавки и придавки. Одлуката на **Референдумот** е **ЗАДОЛЖИТЕЛНА!**

Со ова се срушија многу бариери и паднаа во вода сите лаги напишани на тони и тони хартија и книги за непостоењето на **Македонциџе**.

Ние, денешните генерации **МАКЕДОНЦИ**, треба да сме горди поради фактот што во нашите вени тече крвта на нашите претци - **АНТИЧКИТЕ МАКЕДОНЦИ**, кои знаеле кои се, и кои со аманет ни оставиле да го чуваме името „**МАКЕДОНИЈА**“ и да продолжиме со континуитетот на нивното **ДЕЛО**, на нивната **ЦИВИЛИЗАЦИЈА** и **КУЛТУРА**. Имено, затоа нашата македонска колективна автентична мисла е многу важна за целиот свет и е вистински предизвик за светската научна мисла во идните векови.

Денес, ние, **МАКЕДОНЦИТЕ**, сме свесни и ги знаеме сите европски игри околу **МАКЕДОНИЈА**. Нападот врз **МАКЕДОНСКОТО ИМЕ** е нов доказ за заговорот против **МАКЕДОНИЈА**. Европа е сè уште жедна за **МАКЕДОНСКА КРВ** и како што изгледа нема намера да го запре планот за **УНИШТУВАЊЕ** на **МАКЕДОНИЈА** и **МАКЕДОНЦИТЕ**. Очигледно е дека Европа и во иднина ќе ги валка рацете со **МАКЕДОНСКА КРВ**. Ја повикувам таа стара и раздрмана *Европа* да се откаже од овојот гнасен, фашизоиден, геноциден и расистички план и да го остави **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД** на мира.

Во една слободна *Европа*, многу често и со задоволство се употребува зборот **ДЕМОКРАТИЈА**: државите поединечно мора да ја имаат **СЛОБОДАТА** и да ја именуваат сопствената земја така како што тие самите сакаат и затоа не мора да потклекнуваат под влијанието на туѓи притисоци и диктатура. Примете ја **МАКЕДОНИЈА** во *Европа* под нејзиното **УСТАВНО ИМЕ „РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“** за да седиме заедно на иста маса и да пиеме бистра вода од **ИЗВОРОТ** на **МИРОТ**.

МАКЕДОНСКАТА ВЛАДА веднаш да се обрати до сите меродавни светски и одделно до сите надлежни европски институции со соодветна документација во врска со **КОНТИНУИРАНИОТ ГЕНОЦИД** што го правеше Грција врз **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД** во последните 180 години, а одделно да биде известена **ООН** и да се известат сите нејзини членки, како и да поднесе пријава до Меѓународниот суд во Хаг за **УЖАСНИОТ ГЕНОЦИД**, како не-надминлив степен на **ЗЛОСТОРСТВО**, врз незаштитеното **МАКЕДОНСКО НАСЕЛЕНИЕ** во Егејска Македонија и, општо земено, врз **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД** во трагичниот периодот на смислени **ВОЈНИ** и нецивилизирани **ПРОГОНСТВА** од 1912 до 1949 година, но и потоа со нехумани и нецивилизирани средства и методи за **ЦЕЛОСНО НЕГИРАЊЕ** на **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД** и на **МАКЕДОНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ**. Владата на Република Македонија треба најитно да го извести Советот за Безбедност на **ООН** дека **МАКЕДОНИЈА** е една од основачите на **ООН**, дека не била и не може да биде некоја поткусурувачка монета во неминовниот процес на распаѓање на СФР Југославија, туку дека **МАКЕДОНИЈА** е самостојна и **СУВЕРЕНА ДРЖА - ВА** на **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД**. Во име на **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД** треба Македонската Влада во најкраток можен рок во писмена форма да го извести Генералниот Секретар на **ООН** дека **МАКЕДОНИЈА** го прекинува (или го става во мирување) своето **ЧЛЕНСТВО** во **ООН** од денот на поднесување на писменото барање па сè до 2012 година за да ѝ овозможи на **ООН** временски простор за враќање на **ОДЗЕМЕНИТЕ** и **ПОРОБЕНИТЕ** територии на **МАКЕДОНИЈА**, кои веќе 100 години се наоѓаат под **ДИСКРИМИНАТОРСКА ОКУПАЦИЈА** на Грција, Бугарија, Србија и Албанија. Оваа постапка треба да се одвива според истиот меѓународен принцип со кој Англија (Обединетото Кралство) достоинствено го врати Хонг Конг на Народна Република Кина - постојана членка на Советот за Безбедност на **ООН**. **МАКЕДОНИЈА**, која има најстаро **ИМЕ** на светот со **ПАЛЕОЛИТСКИ КОНТИНУИТЕТ** најмалку од околу 77.000 години, само како **МАКЕДОНСКА ДРЖАВА** на **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД** со целокупно **ОБЕДИНЕТА НАЦИОНАЛНА ТЕРИТОРИЈА** ќе продолжи да членува во **ООН** и во сите светски и европски институции и организации. Секому треба да му стане јасно дека без **ОБЕДИНЕТА МАКЕДОНИЈА** нема ниту **ОБЕДИНЕТА ЕВРОПА**.

Авторот, **Рисџо Поповски**

БЕЛЕШКА ЗА АВТОРОТ

Ристо Поповски е роден во село П'пли Леринско - Беломорска Македонија на 29.11.1947 година. Сирак уште од детството, татко му Стојан ги оставил коските да му се белеат до ден денес на планината Грамос каде што се воделе најтешките и најкрвавите борби за ослободување на Македонија. Во офанзивата која ја водел грчкиот окупатор во 1949 година неговото семејство било протерано од своето вековно огниште заедно со илјадници други Македонци и принудено да бега прво во Албанија а подоцна во Полска каде што живеел во повеќе домови за деца на протераните Македонци. Во 1958 година се враќа во Македонија и живее во Домот за деца на протераните Македонци „11. Октомври“ Скопје се до 1968 година кога заминува во Германија каде што и ден денес твори и пишува за неговата мила татковина Македонија и за македонската кауза.

Говори повеќе јазици, а оние што го познаваат го сметаат за публицист, историчар, писател, афирматор и борец за правата на Македонците. Македонски Амбасадор е титулата која му ја додели „Светскиот Македонски Конгрес“ за неговите огромни залагања околу македонската кауза, Ристо е и првиот претседател на Македонската заедница на „Обединети Македонци“ за Средна Германија. Тој е и основач на Светската организација „Македонски Лавови“ и нејзин прв претседател.

Поседува најголема архива за Македонија и нејзината историја, библиотека со повеќе од 10 000 книги, достапни до секој Македонец што се занимава со истражување на севкупното историско и културно наследство од Македонија.

Во неговите книги освен од сопствената архива, користени се и материјали од голем број архиви низ поголемите градови на Европа: Дисел-

дорф, Берлин, Минхен, Амстердам, Брисел, Париз, Рим, Копенхаген, Стокхолм и Лондон... како и безбројни написи во весниците и списанијата низ Европа.

Многу драгоцена е и помошта што тој им ја пружа на голем број автори при подготовката и пишувањето на книгите.

Во 2000 година отпечатена е книгата - „Александар Македонски – Македонизам“ од Ристо Поповски и Пандил Костурски.

Така е настаната и книгата за „Филип Втори – Македонецот“ во ко-авторство со Ангелина Маркус во 2004 година и второто издание од истата книга во 2008 година.

Во 2008 година отпечатена е неговата книга - „Клеопатра Седма – Македонката“.

Читателите што сакаат да се уверат во она за што тој пишува треба или да го поминат истиот пат на „копање“ по архивите и проучувањето на илјадници документи за Македонија и Македонците низ историјата, или да ги прочитаат неговите книги. И во двата случаи ќе се гордеат што се Македонци и ќе почнат да ја гледаат Македонија на поинаков начин и со поинакви очи.

Библиографија

- ИЉОВ, Васил*, Нови сознанија за писменоста, јазикот и културата на древните Македонци, Во: „А“ - списание за култура на просторот. - Скопје, Година XIII, бр. 5, 6 (1996), стр. 78 - 85;
- ИЉОВ, Васил*, Најстари пишани споменици како сведоштва за распространетоста и континуитетот на Македонска Цивилизација. Во: „А“ - списание за култура на просторот. - Скопје, Година XVI (1998) стр. 93 - 110;
- ИЉОВ, Васил*, Нови сознанија за писменоста, јазикот и културата на древните Македонци, „Македонија“ - Илустрирана ревија за иселениците од Македонија, Година XLV, Скопје, 2000, бр. 558 - 565; (15 септември 1999, бр. 558, стр. 28; 1 октомври 1999, бр. 559, стр. 30; 15 октомври 1999, бр. 560, стр. 36; 1 ноември 1999, бр. 561, стр. 30; 15 ноември 1999, бр. 562, стр. 32; 1 декември 1999, бр. 563, стр. 34 - 35; Година XLVII, Скопје, 15 декември 1999 - 1 јануари 2000, бр. 564 - 565, стр. 68 - 69);
- ИЉОВ, Васил*, Најстари пишани споменици како сведоштва за распространетоста и континуитетот на Македонска Цивилизација, „Македонија“ - Илустрирана ревија за иселениците од Македонија, Година XLVII, Скопје, 2000, бр. 575 - 589; (1 јуни 2000, бр. 575, стр. 48 - 49; 15 јуни 2000, бр. 576, стр. 54 - 55; 1 јули 2000, бр. 577, стр. 58 - 59; 15 јули 2000, бр. 578, стр. 48 - 49; 1 август 2000, бр. 579, стр. 60 - 63; 15 август 2000, бр. 580, стр. 56 - 58; 1 септември 2000, бр. 581, стр. 64 - 66; 15 септември 2000, бр. 582, стр. 50 - 53; 1 октомври 2000, бр. 583, стр. 58 - 59; 15 октомври 2000, бр. 584, стр. 56 - 59; 1 ноември 2000, бр. 585, стр. 62 - 63; 15 ноември 2000, бр. 586, стр. 58 - 59);
- ИЉОВ, Васил*, Културен времеплов, постојана Македонска Цивилизација (I), „Нова Македонија“, год. LVI - бр. 18.919, сабота - недела, 12 - 13 февруари 2000, стр. 25;
- ИЉОВ, Васил*, Времето сегашно, минато и идно, Македонска Цивилизација (II), „Нова Македонија“, год. LVI - бр. 18.925, сабота - недела, 19 - 20 февруари 2000, стр. 25;
- ИЉОВ, Васил*, Големите битки на Древните Македонци, „Македонија“ - Илустрирана ревија за иселениците од Македонија, Година XLVII, Скопје, 15 август 2000, бр. 580, стр. 46 - 50;
- ИЉОВ, Васил*, Незапирлива Македонска Цивилизација, „Македонија“ - Илустрирана ревија за иселениците од Македонија, Година XLVIII, Скопје, 15 декември 2000 - 1 јануари 2001, бр. 588 - 589, стр. 74 - 77;
- ИЉОВ, Васил*, По зраците и патот на Сонцето, „Старт“, Година III, Број 107, 09. 02. 2001, стр. 34 - 37;
- IQOV, Vasil*, Обелискот на Зетот ИЛ и на Зетот ИР'КЛЕ СП'ЗКИ (Околу 7.000 - 5.000 г.п.н.е.), „Македонија“ - Илустрирана ревија за иселениците од Македонија, Година XLVIII, Скопје, 2001, бр. 592 - 594; (15 Февруари 2001, бр. 592, стр. 58 - 59; 1 март 2001, бр. 593, стр. 50- 53; 15 март 2001, бр. 594, стр. 54 - 57);
- ИЉОВ, Васил*, По зраците и патот на Сонцето, „Македонија“ - Илустрирана ревија за иселениците од Македонија, Година XLVIII, Скопје, 1 Август 2001, бр. 595, стр. 58 - 59;
- ИЉОВ, Васил*, Најстари сведоштва за македонската писмена традиција, Коментари & Дебати, „Нова Македонија“, Понеделник, 16 март 2009, стр. 14;
- ИЉОВ, Васил*, Македонија центар на современата теогонија (27. Ц. - 17. XI. 1996 г.) - промоција на истоимената книга на проф. д-р Ташко Белчев во Богданци на 7. 12. 1996 година (Види: Белчев, проф. д-р Ташко, Македонија лулка на најдревната цивилизација на светот, Скопје, 2010, стр. 115 - 142).

Васил Иљов - Палеолит - Македонија 1. СојуТубе Видео - Аутхор: милорадБГ

Васил Иљов - Палеолит - Македонија 2. СојуТубе Видео - Аутхор: милорадБГ

ILYOV, Vasil, New discoveries about the literacy, language and culture of the Ancient Macedonians (1 - 7), „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriates from Macedonia, Year XLV, Skopje, 2000, № 558 - 565 (15 September 1999, № 558, p. 29; 1 Oktomber 1999, № 559, p. 31; 15 Oktomber 1999, № 560, p. 37; 1 November 1999, № 561, p. 31; 15 November 1999, № 562, p. 33; 1 December 1999, № 563, p. 36 - 37; Year XLVII, Skopje, 15 December 1999 - 1 January 2000, № 564 - 565, p. 70 - 71);

ILYOV, Vasil, Deolst written monuments as testimonies to the dispersion and continuity of the Macedonian Civilisation, „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriates from Macedonia, Year XLVII, Skopje, 1 Juny - 15 November 2000, № 575 - 589; (1 Juny 2000, № 575 p. 50 - 51; 15 Juny 2000, № 576, p. 56 - 57; 1 July 2000, № 577, p. 60 - 61; 15 July 2000, № 578, p. 50 - 51; 1 August 2000, № 579, p. 64 - 67; 15 August 2000, № 580, p. 59 - 61; 1 September 2000, № 581, p. 67 - 69; 15 September 2000, № 582, p. 54 - 57; 1 Oktomber 2000, № 583, p. 60 - 61; 15 Oktomber 2000, № 584, p. 60 - 64; 1 November 2000, № 585, p. 64 - 65; 15 November 2000, № 586, p. 60 - 61);

ILYOV, Vasil, Great battles of the Ancient Macedonians, „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriates from Macedonia, Year XLVII, Skopje, 15 August 2000, № 580, p. 51 - 55;

ILYOV, Vasil, Unrestrainable Macedonian Civilization, „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriates from Macedonia, Year XLVIII, Skopje, 15 December 2000 - 1 January 2001, № 588 - 589, p. 78 - 81;

ILYOV, Vasil, The Obelisk of the Ruler IL and the Ruler IR'KLE SP'ZKI (c. 7000 - 5000 BC), „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriates from Macedonia, Year XLVIII, Skopje, 2001, № 592 - 594; (15 February 2001, № 592, p. 60 - 61; 1 Mart 2001, № 593, p. 54 - 57; 15 Mart 2001, № 594, p. 58 - 61);

ILYOV, Vasil, On the rays and the path of the Sun, „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriates from Macedonia, Year XLVIII, Skopje, 1 August 2001, № 595, p. 60 - 61;

D'ERRICO, Francesco, The Invisible Frontier. A Multiple Species Model for the Origin of Behavioral Modernity, *Evolutionary Anthropology* 12, 2003, p. 188 -202;

D'ERRICO, F., HENSHILWOOD, C., LAWSON, G., VANHAEREN, M., SORESSI, M., BRESSON, F., TILLIER, A.M., MAUREILLE, B., BACKWELL, L., LAKARRA, J.A., JULIEN, M., 2003.
The search for the origin of symbolism, music and language: a multidisciplinary endeavour. *Journal of World Prehistory*, 17 (1): 1 - 70;

JACOBS, Z., WINTLE, A.G. & DULLER, G.A.T. (2003a). Optical dating of dune sand from Blombos Cave, South Africa: I - multiple grain data. *J. Human Evolution* 44, p. 599 - 612;

JACOBS, Z., DULLER, G.A.T. & WINTLE, A.G. (2003b). Optical dating of dune sand from Blombos Cave, South Africa: II - single grain data. *J. Human Evolution* 44, p. 613 - 625;

SCHWAB, Catherine, La Collection Piette, Musée d'Archéologie nationale château de Saint-Germain-en-Laye, Paris, 2008, p. 124 - 125.

Vasil Iljov - Prahistoric Macedonia - Posted by: miloradBG

<http://cogweb.ucla.edu/ep/Art/BlombosOchre.jpg>-Mozilla Firefox

<http://www.unet.com.mk/ancient-macedonians> by Vasil Ilyov

You Tube - Vasil Iljov guest @Makedonium - 77000 years MAKEDONIA

<http://www.google.com/search> - Vasil Iljov - 77000 years MACEDONIANS writings deciphered - 1/5, 2/5, 3/5, 4/5, 5/5

Vasil Iljov guest @Makedonium - 77000 years MAKEDONIA - Author: aristotelpiperka

Search Video You Tube/ Vasil Iljov @Makedonium - 77000 years MAKEDONIA

Vasil Iljov Paleolit Macedonia 1. YouTube Video - Author: miloradBG

Vasil Iljov Paleolit Macedonia 2. YouTube Video - Author: miloradBG

Mazorg - Vasil Iljov - 77000 years MACEDONIANS writings deciphered - 1/5, 2/5, 3/5, 4/5, 5/5 -
Posted by: aristotelpiperka

Vasil Iljov vo emisijata "Nenajaveno" na TV Star, Stip, 25 06 2010 - 1/6, 2/6, 3/6, 4/6, 5/6, 6/ - Posted by: Iljo048

Mazorg - Vasil Iljov - 102.010 years of Macedonian writings - 1/6, 2/6, 3/6, 4/6, 5/6, 6/6 -
Posted by: aristotelpiperka

Mazorg -Tashko Belchev i Vasil Iljov vo Bogdanci - 1/14, 2/14, 3/14, 4/14, 5/14, 6/14, 7/14, 8/14, 9/14, 10/14,
11/14, 12/14, 13/14, 14/14 - Posted by: aristotelpiperka

МИФЫ НАРОДОВ МИРА: Энциклопедия в двух томах, Второе издание, Том 1, А - К, Главный редактор С. А. Токарев, Советская Энциклопедия, Москва, 1987, 671 с. с илл.

МИФЫ НАРОДОВ МИРА: Энциклопедия в двух томах, Второе издание, Том 2, К - Я, Главный редактор С. А. Токарев, Советская Энциклопедия, Москва, 1988, 719 с. с илл.

МИФОЛОГИЯ: Иллюстрированный энциклопедический словарь, Главный редактор Е. М. Мелетинский, Санкт - Петербург, 1996, 848 с. с илл.

Хрисѿо Андонов Пољански, Херакле

БОРЗА, Јуѿин Н.; Во сенката на Олимп: појавата на Македон

Gerhard J. Bellinger; Knaurs Lexikon der Mythologie, Über 3000 Stichwörter zu den Mythen aller Völker, über 400 Abbildungen, Lizenz für Weltbild Verlag von Knaur, 2001, 570 Seiten.

Edward Tripp „Reclams Lexikon der antiken Mythologie“ Abbildungsvermerk 72 Abbildungen und 5 Karten-Skizzen. 21,5 cm, ISBN-103-15-010451-3, Seiten560, Veröffentlicht November 2001

Cotterell Arthur, Die Enzyklopädie der Mythologie, ISBN: 3897363003, 256 Seiten, 2000

Fernand Comte, Mythen der Welt, 321 Seiten, ISBN: 978-3-8062-2168-8, Erschienen: 2008

Neil Philip & Philip Wilkinson, Kompakt & Visuell. Mythologie Götter, Helden, Mythische Orte, Schöpfungserzählungen der Welt, ISBN-103-8310-1304-7, Veröffentlichungsdatum:September 2008

Gustav Schwab, Troja, ISBN-103-458-34717-8, Veröffentlichungsdatum:Mai 2004

Sabine Hojer, Troja, Erscheinungsdatum: 08 2008, ISBN 978-3-89660-566-5

Rosemary Sutcliff, Troja und die Rückkehr des Odysseus, Die Geschichte der Ilias und der Odyssee, April 2004,

David Boyle / Viv Croot: Troja, Homers Ilias neu erzählt gelistet seit: 19.03.2010, ISBN: 3896782681

Sophokles, die Trachinierinnen

Knaurs, Lexikon der mithologie

Hans Helmut Hillrichs, Troja ist überhal

Michael Meyer, Astromedizin und Mythologie

Joseph Campbell, Mythen der menschheit

Wilhelm Wollmer, Wörternuch Der Mythologie

Der Brock Haus, Mythologie Die Welt der Götter, Helden und Mythen

Manfred Lurker, Lexikon Der Götter und Démonen, Antike Welt Zeischrift für Archäologie und Kulturgeschichte

СОДРЖИНА

ВОВЕД.....	5
ПОТЕКЛОТО, ЕТНОГЕНЕЗАТА И РАНАТА	
МИТОЛОГИЈА НА ДРЕВНИТЕ МАКЕДОНЦИ.....	5
КАКО СЕ ШИРЕЛЕ ЛУЃЕТО НА ЗЕМЈАТА.....	5
ЧОВЕЧКИТЕ РАСИ.....	8
МИТ, МИТОЛОГИЈА.....	15
<i>Раѓањето на боговиите</i>	20
<i>Раѓањето на Титаниите</i>	21
<i>Нокида и нејзиниите деца</i>	23
<i>Нереј</i>	24
<i>Децаија на Кејлоида и Форкие</i>	25
<i>Децаија на Ехиона</i>	26
<i>Децаија на Феба и Кеј</i>	27
<i>Децаија на Реа и Крон</i>	28
<i>Децаија на Сеус</i>	29
<i>Дружитије богови</i>	30
<i>Децаија на Боѓинкиите</i>	32
<i>Прометееј до им до донел оганот на луѓето</i>	33
СЕУС – КРАЛОТ НА БОГОВИТЕ.....	35
ХЕРА – КРАЛИЦА НА БОГОВИТЕ.....	39
ИСТОРИЈАТА НА ЈО	
– ПОСЛЕДИЦА НА БОЖЕСТВЕНА НЕВЕРНОСТ.....	40
ПОСЕЈДОН – БОГОТ НА МОРИЊАТА.....	43
ХАД И ДЕМЕТРА.....	47
Хад - Крал на мртвите.....	47
Структурата на Подземјето.....	48
ДЕМЕТРА – БОГИНКА НА ВЕГЕТАЦИЈАТА.....	51
ИСТОРИЈАТА НА ПЕРСЕФОНА.....	52
АФРОДИТА И АРЕС.....	54
АФРОДИТА – БОЖИЦА НА ЛЉУБОВТА.....	54
АРЕС – БОГ НА ВОЈНАТА.....	57

<i>Фајџен на дело</i>	58
АПОЛОН И АРТЕМИДА.....	59
РАЃАЊЕТО НА БЛИЗНАЦИТЕ.....	59
АПОЛОН – БОГ НА СВЕТЛИНАТА И НА ВИСТИНАТА.....	60
Митот за Марсија.....	62
АРТЕМИДА БОЖИЦА НА ЛОВОТ.....	63
Митот за Актеон.....	64
АТИНА И ХЕФЕСТ	
– ГРАДИТЕЛИ НА ЦИВИЛИЗАЦИЈАТА.....	66
АТИНА – БОГИНКА НА ПРОНАОЃАШТВОТО.....	66
ХЕФЕСТ – БОГ НА КОВАЧИТЕ И НА ОБРАБОТКАТА	
НА МЕТАЛИТЕ.....	68
Силувањето на Атина.....	69
ХЕРМЕС И ДИОНИС.....	70
Хермес - бог на крадците, на трговијата и на итрината.....	70
БОЖЛИОТ СИН ДИОНИС - БОГ НА ВИНОТО,	
ПЛОДНОСТА И ВЕГЕТАЦИЈАТА.....	73
ДИОНИС – СИН НА СЕУС.....	75
ДИОНИС (РИМСКИ БАХУС).....	77
ПОМАЛКУ ВАЖНИТЕ ОЛИМПИСКИ БОГОВИ.....	83
Хестија - богинка на домашното огниште.....	83
Хеба - богинка на младоста.....	84
Ирис - богинка на виножитото.....	85
Грации - богинки на човечкиот соживот.....	85
Музите - богинки на уметноста.....	86
БАРАЊЕТО НА ЗЛАТНОТО РУНО.....	87
ПОТЕКЛО НА ЗЛАТНОТО РУНО.....	87
Јасон ги собира Аргонаутите.....	89
ПОТРАГАТА.....	91
Смртта на Хил и загубата на Херакле.....	91
Борбата со тупаници со кралот Амик.....	92
Финеј и Харпиите.....	92
Симплегадите.....	93
Колхида и Златното руно.....	93
МАКЕДОН.....	97

МАКЕДОНСКИОТ МИТОЛОШКИ СИСТЕМ.....	100
ДВАНАЕСЕТТЕ ПОДВИЗИ НА ХЕРАКЛЕ.....	103
Потеклото на Херакле.....	103
Првиот подвиг - лавот од Немеја.....	106
Вториот подвиг - Хидрата од Лерна.....	108
Третиот подвиг - вепарот Ебер од Еримантија.....	109
Четвртиот подвиг - Керинејската срна.....	111
Петтиот подвиг - Стимфалските птици.....	112
Шестиот подвиг - Шталите на Ауги.....	113
Седмиот подвиг - Критскиот бик.....	115
Осмиот подвиг - Коњите на Диомед.....	116
Деветтиот подвиг - Појасот на Хиполита.....	117
Десеттиот подвиг - добитокот на Герион.....	119
Единаесеттиот подвиг - јаболката на Хесперидите.....	121
Последниот подвиг - кражбата на Кербер.....	123
СМРТТА НА ХЕРАКЛЕ И ВОСКРЕСНУВАЊЕТО.....	125
ОЛИМПИСКИТЕ ИГРИ.....	131
Олимпискиот оган.....	133
МИТОТ ЗА ДЕДАЛ И ИКАР.....	136
Тезеј и Минотаурот.....	137
Бегството на Дедал и Икар.....	140
ИЛИОНСКАТА* (ТРОЈАНСКАТА) ВОЈНА.....	141
ОДЛУКАТА НА ПАРИС – ПРИЧИНА ЗА ВОЈНАТА.....	141
Историјатот за разурнувањето на Илион.....	141
ИЛИОНСКАТА ВОЈНА.....	144
СКИТАЊАТА НА ОДИСЕЈ.....	158
РАЃАЊЕТО И ЛЕГЕНДАТА ЗА БОЖИОТ СИН	
АЛЕКСАНДАР МАКЕДОНСКИ.....	169
РЕЦЕНЗИЈА - Ангелина Маркус.....	187
РЕФЕРЕНДУМОТ ОД 8 СЕПТЕМВРИ 1991 ГОДИНА КАКО	
МАКЕДОНСКИ ОДГОВОР НА ТРИВЕКОВНАТА ГОЛГОТА	
НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД.....	190

ИНДЕКС

А

Абант 120
Абдер 116, 117
Адмета 117
Адот 174
Афродита 18, 23, 24, 30, 32, 38, 54,
55, 56, 57, 58, 60, 63, 68,
85, 142, 143, 144, 148,
149, 157, 188
Агамемнон 145, 147, 148, 149, 150,
151, 155, 188
Агава 30, 80
Агенор 115
Аглаја 29, 85
Агриј 31, 127
Агријани 101
Агријанија 101
Агронаутите 94
Ахерон 48, 50
Ахелој 127
Ахил 19, 32, 146, 147, 148, 150, 151,
152, 153, 155, 162, 176, 188
Аисон 89, 90
Ајак 50
Ајет 89
Ајгис 35
Ајтеј 31
Ајтер 21
Ајтолија 126
Ајтос 93, 94, 95, 96
Акропол 82
Актаијон 30
Актеон 64, 65
Алебион 120
Александар 183
Александар Ил 184
Александар Македонски 17, 19,
169, 173, 177, 182, 184, 185,
196
Александар Трети Македонски
179, 181, 189, 190, 191, 192
Александрија 184, 185
Александар 105, 181
Александар Трети 176
Александар Велики 173, 183
Алекта 23
Алфеј 114
Алкино 165
Алкионеј 127
Алкмена 31, 103, 104
Алмалтеја 35
Алоади 44
Аматиј 97
Амалтеа 28
Амазонките 117, 118, 119
Амфитрион 103, 104
Амфипол 185
Амисос 184
Амик 92
Амон 178, 179, 180, 183
Амон Ра 183, 185
Амон-Seус 179
Амун 178
Андата 172
Андрогей 137
Андромеда 19
Ангелина Маркус 187, 189, 196
Анхидеј 32
Анкаиј 91
Антестериите 75
Антем 120
Антестерии 74
Антилох 151
Ануб 97, 98
Апел 17
Аполон 29, 31, 38, 59, 60, 61, 62,
63, 64, 70, 71, 72, 82, 88, 91,
92, 105, 106, 126, 137, 147,
148, 151, 155, 174, 175, 176
Апостолите 189
Аргей 21
Аргонаутите 96
Артемида 64
Арамбаша 172
Арес 30, 40, 41, 42, 44, 54, 56, 57,
58, 67, 91, 112, 117, 118, 119,
141, 149, 150
Арг 40, 41, 42, 91
Арго 91, 93, 95, 96
Аргонида 116
Аргонаути 90, 91, 95, 110, 189
Архител 127
Аријадна 30, 49, 81, 139, 140
Аристандар 170, 172, 181
Аристофан 189
Аркадија 111
Артемида 63, 65, 148
Артемида 30, 31, 38, 44, 59, 60, 63,
65, 67, 111, 148, 177
Аспирт 96
Аскалаф 91

Атлантида 45
Аталанта 91
Атам 76, 87, 88
Атињани 81
Атина 18, 38, 62, 66, 67, 68, 69, 70,
76, 82, 94, 103, 105,, 106,
108, 113, 128, 136, 137, 140,
142, 143, 149, 152, 155, 156,
158, 160, 165
Атлас 30, 31, 32, 33, 34, 70, 121,
122, 123
Атропида 29
Ауги 114, 115, 121
Аулис 145
Аутолик 105
Автона 30

Б

Бахус 77
Баханалиите 79
Белазги 101
Белагонија 101
Беотија 87, 88, 89
Бербрик 92
Берлинскиот конгрес 191
Биада 27
Библијата 18, 169
Бистонци 116
Бломбос 9, 10, 11, 12, 97
Божјата мајка МА 97, 190
Босфор 93
Брисеида 147
Бријареј 21
Брисеја 150
Бронтеј 21
Букурешт 192

В

Васил Иљов 9, 10, 12, 13
Ватикан 33
Вавилон 186
Венера 54
Версај 192
Веста 84
Весталските девици 84
Вулци 39

Г

Гераида 23
Геа 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 37,
46, 69, 121, 127
Геатеа 24
Гервон 26
Герион 26, 119, 120
Гиеј 21
Гигантите 127
Големниот Ајакс 146, 151, 155
Гоце Делчев 192
Големата Мајка 189
Горгона 43
Грамос 195
Гратион 127

Д

Дајмеј 30
Дајноида 25
Дарданци 101, 141
Дарданија 101
Дејанеира 127
Деметра 27, 77, 78
Дедал 136, 137, 139, 140
Деифоб 152
Деил-ел-Бахри 178
Дејанеира 81, 126, 127, 128
Делфи 29, 61, 88, 106, 126, 131,
174, 176
Делфиското пророштво 88, 175
Деметар 83
Деметра 32, 45, 51, 52, 188
Демофон 52
Дернетера 29
Деркин 120
Дервени 49
Дијана 18
Дикеа 29
Дионис 30, 31, 38, 49, 56, 73, 74, 75,
76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 85,
97, 98, 181, 188
Диона 55
Диомед 67, 89, 116, 146, 149, 155,
158
Диомеда 117
Дионисии 82
Дионисовите мистерии 177
Дорисада 24
Дориса 24, 30

Е

Еагар 98
Ебер 109, 110
Едонен 78
Едуар Пиет 9
Ефастон 42
Ефес 177
Ефиалтеј 44
Ефијалт 127
Егеј 138
Егина 50
Егла 121
Ехедор 122
Ехидеј 26
Ехидна 26
Ехион 91
Ехнатон 179
Еидија 31
Еикитија 30
Еиренеа 29
Електра 25, 32, 189
Електрион 103
Елена 18, 38, 141, 142, 143, 144,
145, 148, 149, 157, 188, 189
Елеуз 52
Елисеј 48, 50
Елимеја 171
Елис 113, 115
Енеј 32
Енјоида 25
Енкалад 127
Еол 160
Еос 32
Епиметеј 34
Ереб 21, 34, 48
Ерида 23
Еринија 23
Еридан 122
Еригона 81
Ерихтонеј 70
Еримантија 109
Еримантскиот вепар 109
Еринидите 50
Ерис 57, 141
Еритија 121
Еритион 120
Еронима 68
Ерос 21, 23, 56
Есхил 189
Етолија 81

Еуарна 24
Еуфросина 85
Еуном 127
Еуринома 29, 85
Еврестеј 103., 106, 107, 110, 114,
115, 116, 117, 119, 121,
122, 123, 124, 125
Еурит 105, 125, 127, 128
Еуритион 119
Еурвалеида 25
Еутерпа 86
Евбеја 125
Евена 127
Евмај 166
Евнома 29
Еврибија 26
Евристика 42
Еврипид 189
Европа 77, 115

З

Зелоида 27
ЗЕТА МАКЕДОНИЈА 12
Златните јаболки 121
Златното руно 87, 93, 95, 96, 110

С

Сеус 85
Сеус 17, 19, 21, 27, 28, 30, 31, 32, 34,
35, 37, 38, 39, 41, 43, 45, 50, 51,
52, 55, 57, 59, 61, 66, 67, 68, 69,
70, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 83,
84, 85, 86, 89, 97, 100, 103, 104,
107, 115, 116, 120, 121, 122,
126, 128, 142, 143, 144, 148,
149, 150, 151, 165, 173, 182,
183, 185, 188
Сеус/Амон 175, 176, 182, 185
Сеус/Амон Ра 186

И

Ида 143, 151
Идмон 91
Ифит 125, 126
Икар 136, 137, 140, 188
Икариј 81

Икарија 140
 Ил 183
 Ил (Иле) 9, 11, 31, 58, 74, 113, 119, 120, 185, 190
 Ил и Селена 184
 Илионската војна 146, 147, 153
 Илијада 45, 55, 147
 Илијадата 18, 153, 188
 Илијада и Одисеја 86
 Илион 15, 44, 100, 127, 141, 143, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 152, 153, 155, 156, 158, 165, 167
 Илионците 151, 150, 152, 153, 189
 Илионската војна 18, 67, 141, 143, 148, 157, 158, 188
 Илири 101
 Илирија 101, 122
 Ино 76, 87, 88
 Иола 125, 128
 Иолај 108, 109
 Ирис 85
 Ирисада 25
 Исмар 158
 Истам 116
 Итака 146, 158, 160, 165, 166, 168
 Итикле 109
 Изиди 97

Ј

Јапет 34
 Јасон 32, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 110, 188
 Јефалеј 32
 Јо 40, 41, 42
 Јолк 89
 Јолкос 89, 93
 Јолкс 96
 Јупитер 36

К

Капиј 32
 Калидон 127
 Канопус 183
 Кадро 30, 75, 77, 80
 Калај 93
 Калхис 146, 147
 Калиопа 86

Калипсо 165
 Каркин 108
 Кастор 91, 92, 105
 Керида 23
 Кеј 21, 27
 Кентурот Нес 127
 Кентаур 109
 Кербер 26, 50, 123, 124
 Керинејските планини 111
 Керинејската срна 111
 Керинејскиот елен 111
 Кетоида 25, 26
 Кикони 158
 Китаирон 80
 Киклоп 189
 Киклопите 48
 Киклопот 44
 Килиене 70
 Киликија 26
 Кирка 31, 161, 162, 163
 Китера 105
 Китхаирон 105
 Клеопатра Селена 184
 Клео 86
 Клеона 107
 Клеопатра Седма – Македонката 182, 184, 196
 Климена 34
 Клитиј 127
 Клотоида 29
 Кокит 49
 Кокал 140
 Колхис 89, 91, 146
 Колхида 93
 Колосот од Родос 183
 Копреј 106
 Кос 127
 Котеј 21
 Коукоутија 6
 Кралот Ауги 113
 Крани 144
 Кратеј 27
 Креонт 105
 Кретеј 89
 Криј 21, 26
 Крисаорида 26
 Крит 31, 37, 50, 81, 82, 115, 116, 120, 136, 138, 144, 175
 Критскиот бик 115
 Крон 21, 27, 28, 29, 39, 43, 48, 51, 55
 Ксант 74
 Ксантика 74

Л

Латинеј 31
 Ладон 122
 Лаэтоли 6
 Лафистијан 88
 Лахезида 29
 Лаистригоните 160
 Лам 160
 Лангиан 6
 Лапеј 21
 Лапет 34
 Лавиринтот 140
 Лемно 69
 Лернејската Хидра 121, 127
 Лерна 26
 Лернејската Хидра 109
 Лета 50
 Лето 27, 31, 59, 60, 63
 Леукотеа 76
 Лезбос 86
 Лихас 128
 Ликија 172
 Ликон 97
 Ликт 28
 Ликург 78, 80, 98
 Лин 105
 Линкести 101
 Линкестиди 101
 Лисип 17
 Лизимах 178, 185
 Лондон 192
 Лувр 38

М

МА 9, 11
 Марија 175
 Магнет 97
 Малесија 172
 Маратон 116
 Маја 31
 Македонскиот полуостров 133
 Македон 38, 97, 98, 100, 181, 189
 Македонците 170
 Македонија 170
 Македониод 7
 Малеси 101
 Малесија 171, 176, 177
 Малиот Ајакс 146
 Мамонтоваја Курја 11

Мамутска Колиба 9
 Мамутската колиба 13
 Марија 171, 172, 173, 174, 175, 179
 Марко Антоние 184
 Марс 58
 Марсија 62
 Мас де Азил 8, 11, 12, 97
 Медуза 25
 Меда 172
 Медеја 31, 94, 95, 96, 189
 Мегалополис 176
 Мегара 105
 Мегера 23
 Мекона 34
 Мелеагер 126
 Мелпомена 86
 Мемфис 172
 Мемносина 21
 Менади 49, 188
 Менелај 141, 142, 143, 144, 145,
 147, 148, 149, 150, 151,
 153, 155, 157, 188
 Менелајците 155
 Менетиј 34
 Меркур 18
 Метанеира 52
 Метида 29, 37, 66
 Метис 29
 Метона 175
 Микена 106
 Мимант 127
 Мино 137
 Минотаурот 81, 137
 Мида 80
 Мидеја 106
 Микена 110, 116, 119, 121, 123, 145
 Миниерите 105
 Мино 30, 50, 81, 116, 139, 140, 175
 Минотаурот 139
 Минотаурот 138
 Мирмидонците 146
 Мисир 19, 42, 122, 170, 172, 178,
 181, 184, 186
 Мнемозина 29, 86
 Моириди 23
 Морида 23
 Моеси 101
 Моесија 101
 Молорх 107
 Момој 23
 Монголоид 7
 Музите 29, 62, 86, 188

Н

Накс 140
 Наусика 165
 Нефела 88
 Немесида 23
 Неада 70
 Нефела 87
 Неј 192
 Нектанебос 180
 Нектанебос Втори 184
 Немеја 106
 Немејската шума 105
 Немејскиот лав 107
 Неоптолемеј 172, 176
 Нереида 24, 43
 Нереј 24, 30, 122
 Нестор 146, 150, 151
 Невкон 87
 Ника 27
 Нике 172
 Никида 103
 Нил 42
 Ниса 76
 Нокида 21, 22, 23

Њ

Њујорк 192

О

Одисеј 30, 44, 145, 150, 155, 158,
 159, 160, 161, 162, 163, 166,
 167, 168, 188, 189
 Одисејата 188
 Одриси 101
 Одрисија 101
 Охалија 128
 Оин 81
 Ојнеј 126
 Океан 21, 24, 25, 26, 29, 31, 34, 37,
 85
 Олдуваи-Шлукхт 6
 Олимп 27, 29, 31, 37, 48, 51, 52, 53,
 55, 57, 58, 60, 68, 69, 71, 75,
 83, 103, 117, 148, 165
 Олимпија 131, 171, 176, 177
 Олимписки игри 115, 131, 133,
 134, 135
 Олинт 175
 Омфала 126, 127, 128

Ортар 26
 Орест 189
 Орести 101
 Орестиди 101
 Орфеј 42, 91, 98, 123
 Орхомен 76
 Ортар 119, 120
 Озирис 97, 98, 181

П

П'пли 195
 Палант 27
 Пасифеја 137
 Паф 23
 Палада 105, 128
 Палант 26, 127
 Панда 149
 Пандема 56
 Пантеон 66
 Пантеонот 190
 Парасија 111
 Парис 141, 143, 144, 146, 148, 153,
 155, 188
 Париз 192
 Патрокло 146, 148, 151, 152, 188
 Пелеј 32, 141
 Пегасеј 26
 Пела 18, 73, 74, 75, 82, 101, 175,
 176, 181, 187
 Пелагонија 101
 Пелазги 101, 141
 Пелиј 89, 90, 96
 Пелопонез 113
 Пемфредоида 25
 Пена 114
 Пенелопа 166, 167, 168
 Пентеј 80
 Пентејис 30
 Пеонци 101
 Пеонија 101
 Персефона 38, 188
 Персија 100
 Пергамон 24
 Периклимен 91
 Персефона 29, 52, 53, 78
 Персеида 31
 Персеј 19, 25, 100
 Петралона 5, 6, 101
 Пиерија 29
 Пиер 98
 Пиреј 97

Питија 61, 106, 126, 175, 176

Питон 59

Платон 55

Плејон 31

Плутарх 172, 173, 175, 181

Плутон 32

Полифем 21

Посејдон 25, 60

Подорој 30

Полибот 127

Полиботеј 45, 46

Полидевк 91, 92

Полифем 159, 160

Политимнија 86

Понт 24

Порфирион 127

Посејдон 24, 25, 28, 30, 31, 43, 44,
45, 46, 51, 60, 83, 91, 105,
116, 120, 151, 158, 159,
160, 165, 188

Приап 56

Пријам 143, 146, 148, 153, 157, 188

Прометеј 33, 34, 39, 122, 189

Псотис 109

Птоломеј Трети 183

Р

Ра-Ил 182, 183

Радамантеј 50

Рамзес Втори 179

Расин 189

Реа 21, 27, 39, 51, 55

Рим 32, 84

Ристо Поповски 187, 189, 194

С

Самотраки 171, 173, 174

Сатирите 71

Сафо 18, 86

Сангела 181, 187

Сатир 62

Сатири 49

Сатирите 78

Сцила и Харибда 164

Седумте светски чуда 177

Семела 30, 73, 75, 76, 77, 78

Силен 78

Симплегадите 93

Сирените 163

Сива 178

Скити 141

Солун 192

Спарта 143, 144, 149

Спејоида 24

Стајноида 25

Стенел 103

Стеропеј 21

Стикс 48, 49, 50, 75, 123, 155

Стиксида 27

Стимфалските мочуришта 112

Стимфалските птици 112, 113

Стримон (Струма) 121

Светиот оган 133

Светиот олтар 134

Светски Македонски Конгрес 195

Т

Тафирите 103

Талеј 136

Талија 29, 85, 86

Танатида 23

Тарт 119

Тартар 26, 44, 48, 50

Тартес 120

Таумант 25

Таумантеј 25

Темениди 141

Тетида 148, 150, 152

Тетија 26

Теа 21

Теба 30, 75, 77, 80, 88, 103, 105, 172

Тебанците 105

Телегонеј 31

Телемах 166

Телемес 172

Темида 21

Темиса 29

Темискир 118

Теогонија 33

Терезие 162

Терезиј 165

Термодонт 118

Терпсихора 86

Тетида 32

Тетида 31, 37, 68, 141, 148, 155

Тетија 21

Тетис 78

Теукрос 146

Тезеј 81, 82, 106, 116, 137, 138,
139, 140

Тифон 26

Тиха 188

Тија 97

Тиндареј 144

Тиранис 128

Тиресиј 104

Тиринис 127

Тиринс 106, 125

Тисифона 23

Титаните 24, 48

Тоант 127

Тракија 77, 92, 101, 116, 120, 185

Трахина 128

Тракијци 101

Трибали 101

Трибалија 101

Трите грации 85

Тритон 25, 30

Троа 172

Троја 188

Тутмос Трети 179

У

Уран 21, 22, 23, 27, 37, 55, 127

Уранија 55, 86

Ф

Фаетонеј 32

Фаидра 140

Фајум 185

Феба 27

Фејакија 165

Филип Втори Македонски 135

Филип Втори 170, 172, 175, 176,
177, 196

Фидина 172

Фила 171

Филоктет 18, 128

Финеј 92, 93

Флегетон 50

Фобој 30

Фол 109

Форкие 25, 26

Фригија 77

Фрикс 87, 88, 89, 90

Фтија 32

Фуфрозина 29

Фуриите 50

X

- Халимеда 24
Хад 27, 29, 43, 45, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 57, 72, 76, 83, 123, 188
Хадово царство 123
Хаирон 175
Халкидик 101
Харфа 98
Хармонеја 80
Харес 183
Харфите 25
Хармонија 30
Харон 49, 50, 123
Харпиите 92, 93
Хатшепсут 178, 181
Хелеспонт 121
Хелие, 162
Хестија 27
Хеба 30, 84
Хефест 56, 58, 67, 68, 69, 70, 105, 113, 152, 188
Хејрон 89
Хеката 27
Хектор 146, 149, 151, 152, 153, 157, 188
Хекуба 189
Хела 88, 89
Хеле 87
- Хелените 67, 141
Хелеспонт 89
Хелие 165
Хеликон 29, 165
Хера 27, 30, 35, 37, 39, 40, 41, 42, 44, 57, 59, 68, 69, 73, 75, 76, 78, 83, 84, 88, 89, 90, 103, 104, 105, 108, 109, 116, 117, 118, 120, 121, 122, 126, 142, 143, 148, 149, 151, 188
Херакле 17, 18, 19, 30, 31, 34, 38, 42, 81, 91, 92, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 131, 135, 170, 173, 181, 182, 188, 189
Хераклид 105
Хераклиди 141
Херкулови столбови 120
Хермес 31, 32, 40, 41, 42, 71, 72, 76, 80, 82, 85, 88, 89, 91, 105, 123, 128, 161, 188
Херострат 177
Хесперидите 121
Хеснод 15, 16, 20, 33
Хесперетуза 121
Хестија 83, 84
- Хиполита 118
Хидра 26
Хидрата од Лерна 108
Хил 91
Химер 23
Химера 26
Хипној 23
Хиперион 21
Хиполита 117, 118, 119
Хипоноја 24
Хиполит 18, 127
Хирон 109, 176
Хнум 180
Хомер 15, 16, 45, 48, 55, 77, 86, 147, 158, 188
Хриса 147
Хризаор 44
- Цет 93
Црноид 7
Црвени Стени 5, 6, 101

III

- Шекспир 189
Шива 185

С I P - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје
323.11.071.1(=293)

ПОПОВСКИ, Ристо

Митологијата на Македонците / Ристо Поповски. - Скопје : Маркус А.,
2010. - 208 стр. : илустр. ; 24 см

Фотографија и белешка за авторот: стр 195. - Библиографија: стр. 197

ISBN 978-608-65008-6-3

а) Македонци, антички - Етногенеза
COBISS.MK-ID 84399626